

340

***Informe de l'actual normativa, estructura i
recomanacions sobre l'àmbit de la infància i
adolescència, orientat a la confecció del mapa
de serveis socials de Catalunya.***

**Ferran Casas i Aznar
Desembre 1.982**

I N D E X

	pàg.
1.-Introducció	4
2.-Terminologia i conceptes referencials	8
3.-Normativa i competències	15
4.-Normativa relacionada amb el benestar d'infants i joves a d'altres països	25
5.-Aportacions que s'han fet per introduir canvis legislatius i noves formes d'actuació en l'àmbit	30
6.-Declaracions i recomanacions adoptades per orga- nismes internacionals	45
7.-La naturalesa de les necessitats no cobertes a Catalunya	51
8.-Plantejaments bàsics sobre els serveis socials per a la infància i l'adolescència	86
9.-Identificació aproximativa dels nivells i situa- cions d'intervenció dels Serveis Socials en l'àm- bit de la infància i l'adolescència	97
10.-Aspectes concrets a prioritzar en el treball so- cial amb infants i adolescents	126
11.-Descripció d'alguns nous serveis i equipaments neixents, orientats a la cobertura de llacunes en l'atenció social d'infants i joves a Cata- lunya	133
12.-Descripció crítica dels actuals serveis i equi- paments de l'àmbit a Catalunya	155
13.-Recomanacions pel que fa a la formació i reci- clatge de personal	183
14.-Recomanacions de recerca	188
15.-Anexes: 1.-Aspectes de la Constitució Espanyola relacionats amb els Serveis Socials a la infància i la joventut	204
2.-Legislació que pot afectar al benes- tar d'infants i joves	210
3.-Normativa aplicable en determinades problemàtiques	215

4.-Funcions de Consell Superior de Pro- tecció de Menors	219
5.-Competències dels Tribunals Tutelars de Menors	220
6.-Majoria d'edat a l'Europa del 9	222
7.-Informe sobre la formació del perso- nal educatiu no docent	224
8.-Bibliografia i cites	243

1.- INTRODUCCIÓ

INTRODUCCIÓ

L'article 1.1 de la Constitució espanyola comença dient:
 "Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, ..."

El qualificatiu de "SOCIAL" comporta la voluntat d'intervenció de l'Estat en la promoció dels drets dels ciutadans (1). Un dels drets que defineixen un Estat social de Dret és la filosofia del benestar (2).

La consideració de l'Estat Espanyol com a Estat social de Dret té especial importància pel que fa a la infància i la joventut ja que són grups socials mancats d'elements de pressió suficients que els permetin la defensa dels interessos propis (3).

La Constitució fa, a més a més, una extensió interpretativa al Dret Internacional, quant als drets fonamentals i a les llibertats, de conformitat amb la Declaració Universal de Drets Humans i els Tractats i els Acords Internacionals sobre aquesta matèria ratificats per Espanya (art. 10.2), i quant als acords internacionals que vetllen pels drets dels infants (art. 39.4).

Aquesta internacionalització manifesta la validesa de considerar com a configuradors del marc ideològic bàsic en que es vol moure la política social per a infants i joves dins l'Estat Espanyol tots aquells principis emanats d'organismes internacionals que Espanya hagi ratificat.

Així, l'art. 1 del Conveni 117 de la OIT ratificat per Espanya el 19-2-73 (BOE 5-7-74) diu literalment: "Tota política haurà de tendir al benestar i desenvolupament de la població".

En el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals ratificat el 27-4-77 BOE 30-4-77 i en vigor 27-7-77) es manifesta que l'Estat espanyol reconeix que: "Cal concedir a la família la més amplia protecció i assistència possibles" (art. 10.1) i que cal adoptar mesures especials d'educació i assistència en favor de tots els nens i adolescents. ... Cal protegir els nens i adolescents contra l'explotació econòmica i social" (art. 10.3 - el subratllat és nostre).

A la Carta Social Europea, ratificada per Espanya el 29-4-80 (BOE 26-6-80), en el seu article 14 diu: "Per tal d'assegurar l'exercici efectiu del dret a beneficiar-se dels serveis socials, les Parts Contractants es comprometen: 1.-A promoure o organitzar, utilitzant els mètodes propis del servei social, els serveis que contribueixin al benestar i al desenvolupament dels individus i dels grups dins la comunitat, així com a llur adaptació al medi social. ...". I en el 16: "...les Parts Contractants es comprometen a promoure la protecció econòmica, jurídica i social de la família, particularment mitjançant prestacions socials i familiars, ...". I en el 17: "A fi d'assegurar l'exercici efectiu de la mare i del nen a una protecció social i econòmica, les Parts Contractants prendran totes les mesures necessàries i apropiades per aquesta fita, inclosa la creació o el manteniment d'institucions o de serveis apropiats".

Cal afirmar, doncs, que la voluntat manifesta del poble espanyol en refrendar la Constitució, i del Govern, en ratificar tot un seguit de Pactes internacionals que la desenvolupaven, és de construir un Estat en el que el benestar d'infants i joves sigui no sols protegit, sinó potenciat activament mitjançant els mètodes propis dels Serveis Socials, i creant aquells equipaments i serveis que puguin ser necessaris.

Es latent, però, entre professionals i ciutadans, el sentiment d'incoherència entre aquesta clara manifestació i les realitats concretes paleses als nostres barris i poblacions. Existeix consciència de que després de tants anys de concepció benefico-patenalista de l'atenció a infants i joves, i molts cops represiva pel que fa al seu tractament, hom no es poden esperar canvis de la nit al dia, que cal engegar processos. Manca tanmateix la plasmació, si més no aproximativa, d'aquets processos, i els terminis proposats per tal de garantir qu no s'eternitzin, amb la definició clara dels objectius que es pretenen assolir amb cada etapa.

Una gran dificultat està en el fort condicionament que comporta (com encertadament s'esmenta a la Introducció al Projecte

de Mapa de Serveis Socials) la persistència per part de l'Administració de l'Estat Espanyol en mantenir règims inspirats alhora en criteris de beneficència, assistència social graciable i Seguretat Social amb beneficis només pels seus afiliats, derivada d'una manca de política global de la infància i l'adolescència per una banda, i de serveis socials per l'altra.

Aquest dictamen, en aportar dades i reflexions, aspira a ser una aportació que contribueixi a posar en marxa alguns d'aquests processos concrets d'actuació. Cal anar construint una voluntat més operativa de posar coherència entre la nostra Constitució i la realitat quotidiana dels nostres infants i adolescents. No podem però oblidar que la voluntat política de tirar-los endavant només es podrà dir que ha fet el primer pas quan les paraules es tradueixin per les nostres instàncies de Govern en l'aprovació dels pressupostos i de les normes legals que possibilitin la seva instrumentació.

2.. TERMINOLOGIA I CONCEPTES REFERENCIALS

TERMINOLOGIA I CONCEPTES REFERENCIALS

Si un previ per donar rigor a qualsevol estudi és la definició operacional de la terminologia emprada, en l'àmbit de la política social a la infància i l'adolescència considerem que esdevé imprescindible.

En aquest àmbit coincideixen diverses disciplines que emprenen tot un vocabulari especialitzat amb una conceptualització molt pròpia de cada una: sociologia, psicologia, pedagogia, fisiologia, psiquiatria, dret, etc... Per això, una mateixa paraula pot donar lloc a conceptes i interpretacions molt diferents segons la perspectiva des de la que es consideri.
(CC 03 p. 39)

Seria bó que, amb el temps, s'anés fent un esforç de clarificació global, interdisciplinària dins de cada enfocament operatiu i teòric, en comptes de quedar-se en una clarificació teòrica intra-disciplinària, al menys quant a la terminologia bàsica en relació a l'estructuració i organització dels serveis i equipaments, i quant a la metodologia i objectius de camp.

Aquí ens limitarem a fer una descripció aproximativa del sentit que li volem donar a cada terme i concepte al llarg del present informe.

.

La nostra anàlisi queda considerada, com ja hem reflexat en la introducció, des de la perspectiva del què és avui i cap on caldria orientar demà, la política social pel benestar d'infants i joves a Catalunya. Donat que "política social" és un concepte molt ampli, i sense límits estrictes, ens referim sovint al marc més restringit dels "Serveis Socials" i de les metodologies que li són pròpies.

Là delimitació del camp dels Serveis Socials és, però, molt relativa. Per això, les seves competències administratives són tan diverses en diferents països (4) (5). Veiem -ne algunes aproximacions:

- a.-"Conjunt de serveis necessaris per ajudar els grups socials i les persones a resoldre els seus problemes, a superar els handicaps i a crear i conquerir

recursos adequats per millorar la qualitat de vida".

(Programa Europeu de Desenvolupament Social. Naciona Unides)

b.-"Serveis Socials: tots els organismes que tenen per vocació aportar una ajuda i una assistència personals directes als individus, grups o comunitats, en vistes a permetre-les integrar-se a la societat, amb l'exclusió de tots els serveis que s'ocupen únicament d'asegurar un cert nivell de vida mitjançant l'atribució de prestacions en efectiu o en espècies".

(CC 03 p. 11)

c.-"Sistema públic de serveis que garanteix aquelles prestacions socials tendents a afavorir el plé i lliure desenvolupament de la persona dins la societat, promoure la seva participació en la vida ciutadana i aconseguir la prevenció o eliminació de les causes que condueixen a la seva marginació".

(Llei de Serveis Socials del País Basc de 2-6-82, art. 1)

d.-"Sistema públic integrat de serveis, la finalitat essencial dels quals sigui contribuir al benestar de tots els ciutadans i a la prevenció i supressió de la marginació en el sentit ampli".

(Proposició de Llei sobre serveis socials presentada pel grup socialista. Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya nº 19 de 14-2-81)

e.-"Conjunt de prestacions necessàries per ajudar els grups socials i les persones a resoldre llurs limitacions dintre d'un marc de solidaritat social" (avantprojecte de llei de serveis socials. Direcció General de Serveis Socials de la Generalitat. Nov. 1980)

L'amplitud que en la pràctica tinguin els Serveis Socials dependrà de la part de funcions que se'ls vulgui atribuir dins d'una política de benestar social. Caldrà tanmateix anar apor-

tant des d'un punt de vista tècnic i de manera clarificado-
ra tots els arguments possibles que demostrin la major cohe-
rència de determinades organitzacions administratives en
front d'unes altres, per tal d'aconseguir una major eficàcia
quant a l'assoliment d'un benestar global i personal, tant
des de la perspectiva humana, com social i econòmica.

.

Explicitació de l'abast d'alguns termes emprats:

Infància i adolescència: Dos mots que habitualment utilitza-
rem junts per considerar que és inadequat l'esta-
bliment restrictiu de límits entre una i l'altra.
Des d'una consideració relativa, entendrem infància
fins l'acabament de l'EGB, que coincideix en molts
casos amb l'etapa de la pubertat en un sentit ampli.
Entendrem per primera infància els 5 primers anys
de vida.

Els manuals de psicologia no es posen d'acord quant
a l'abast cronològic del terme adolescència, consi-
derant alguns autors (6) que a les societats indus-
trials es perllonga fins els 25 anys. Nosaltres
l'utilitzarem referint-nos a que finalitza d'una
manera progressiva i no absoluta, amb la majoria
d'edat civil, és a dir, als 18 anys actualment.

Joventut: Aquest mot l'utilitzem de manera cavalcadaal de ado-
lescència, però entenent-lo més perllongat en el
temps: Comença amb l'acabament de l'infància i acaba,
de manera paulatina, als voltants dels 25 anys.

Benestar: Segons Pompeu i Fabra és la "situació en la qual es
troben satisfetes les necessitats de la vida". Per
nosaltres les necessitats de la vida incorporen les
les necessitats socials, i per tant el terme esdevé
relatiu, perquè les necessitats socials ho són. En
utilitzar el terme ens referirem al "mínim equipa-
rable de qualitat de vida que cada comunitat huma-
na considera imprescindible pels seus membres indi-
viduals i grupals". La descripció i mesura de les
necessitats de la vida i de la equiparabilitat són

problemes que cal aprofundir encara molt des de totes les disciplines. Em el camp de la infància i la joventut, la psicopedagogia té encaç molt a dir i molts aspectes a treballar.

Socialització: Procés pel qual l'individu s'adapta a un ambient social i se'n transforma en un membre reconegut i cooperador. Comporta la transmissió de normes i estils de vida a través de les institucions socials. Per part de l'individu suposa tot un procés d'aprenentatge tant de coneixements com d'interrelacions humanes. És un procés imbricat amb el d'enculturació, que comporta allò transmès simbòlicament de generació en generació i la transmissió dels sistemes de categorització pròpis de la cultura.

En utilitzar el concepte ens referim exclusivament als processos de socialització que respecten els principis de llibertat, dignitat i autèntic desenvolupament de les pròpies potencialitats.

Adaptació: L'entenem com una capacitat, compatible amb la crítica i la transformació constructiva de l'ambient social, per la qual un subjecte es pot relacionar amb els demés subjectes de la societat on li ha tocat viure, sense sentir-se o resultar-ne greument o constantment perturbat en el seu psiquisme.

Per contra, inadaptat serà aquella persona incapaç d'establir relacions que li siguin gratificants, tranquilitzants, creatives o crítiques, sense sentir-se o resultar-ne molt afectat en el seu psiquisme, per la qual cosa necessita fugir-ne, anul·lar-se o trencar violentament les relacions.

Carència: Aquell dèficit humà, material, de coneixements o d'estímul que provoca que les atencions rebudes per un subjecte en edat evolutiva no siguin totes les necessàries pel seu desenvolupament integral, originant perturbacions o creant situacions de risc de que se'n produeixin.

Perturbacions: Incidents o accidents que desvien el natural

procés de desenvolupament físic i psico-social d'un infant o jove, provocant-li conflictes d'ordre psíquic o psico-social que el subjecte és incapaç de controlar o superar sanament.

Prevenció: Ens referim a la planificació i intervenció incipient de qualsevol circumstància que pugui afectar o pertorbar el seu desenvolupament integral d'un subjecte en edat evolutiva i la sana convivència dels membres dins la seva unitat familiar i dins la seva comunitat. Defugim per tant el plantejament unipolar que s'acostuma a fer de prevenció "de la delinqüència juvenil", malgrat la considerem integrada al nostre concepte de prevenció.

"Que puguin afectar" implica el reconeixement de que cal intervenir també en situacions de risc o perill.

Aquest risc o perill ha de tenir uns criteris definitoris previs, a la vegada socials i individuals. Entenem que el que està en joc és el procés de socialització del subjecte, procés que interrelaciona la persona global (i, per tant, totes les seves potencialitats psíquiques) amb l'entorn social on li ha tocat viure.

No oblidem, però, que aquest entorn també és susceptible de sentir-se amenaçat, o incòmode si menys no, per determinats comportaments del noi que li resulten ingrats, repercutint en un rebuig que pot arribar fins i tot a ser violent, fent molt més difícil el dit procés de socialització.

Intervenció dels Serveis Socials: Ens referim a una actuació promovedora de la transformació o superació de les situacions a millorar, sense que això comporti necessàriament l'assumpció o el protagonisme per part dels serveis socials o els seus professionals.

Integració: L'entenem com a promoció no manipulada de la capacitat d'adaptació d'un subjecte al seu medi social, lliure de tota connotació diferenciadora. Comporta la promoció al mateix temps de la capacitat crítica

constructiva del subjecte, com a participant actiu i implicat de la vida social.

Educació Especial: L'entendem com aquella educació compensatòria orientada a facilitar la superació dels dèficits personals, relacionals i socials del subjecte, amb una perspectiva integral. Per educar entenem donar suport al procés de lliure desenvolupament que du vers la madures física, afectiva, intel·lectual, social i moral de la persona humana.

La distingim de l'ensenyament, malgrat també considerem que ha de ser educatiu, per quant l'educació abasta tota la vida quotidiana del subjecte, i no sols la durada del temps escolar. La distinció és important perquè a l'Estat espanyol la terminologia usada en la legislació vigent i l'habitual en els àmbits administratius facilita el confusionisme. Així la Llei General d'Educació, gairebé només parla d'ensenyament, i s'oblida del contingut educatiu que han de tenir els demés espais de la vida social.

3.- NORMATIVA I COMPETÈNCIES

NORMATIVA I COMPETÈNCIES

L'emmarcament legal bàsic del benestar d'infants i joves ve donat, com ja hem indicat a la introducció, pel contingut de la Constitució Espanyola. Pel seu interès, en els ane-
xes incloim una relació articulada dels aspectes de la matei-
xa relacionats d'alguna manera amb els Serveis Socials per a
infants i joves (veure anexe nº 1).

L'instrumentació pràctica del dret constitucional queda deli-
mitada per la legislació vigent aplicable, la qual, avui per
avui, presenta moltes lagunes per no haver-se desplegat en-
cara de manera prou àmplia el referit text Constitucional.
És per això que diverses normatives vigents a nivell esta-
tal resulten desajustades al mateix.

Ens referim primer a la normativa estatal per fer-ho segui-
dament a aquella aplicable en l'àmbit de Catalunya. És impor-
tant tenir en compte que la normativa estatal és aplicable fins
i tot en competències exclusives, en les matèries no regula-
des per l'Organisme Autòmic.

Els tres textos més bàsics que determinen l'intervenció ad-
ministrativa a nivell d'Estat en l'àmbit dels serveis socials
a infants i joves són:

- 1.-Texte refós de la legislació sobre Protecció
de Menors (Decret 2-7-48)
- 2.-Texte articulat i refós de les Lleis de Bases
de Règim Local (17-7-45 i 3-12-53), aprovat
per Decret 24-6-55.
- 3.-Texte refós de la legislació sobre Tribunals
Tutelars de Menors (Decret 11-6-48)

Es també vigent tota una legislació incident, que relacio-
nem en el quadre adjunt (veure anexe nº 3).

El text 1, organitza la Protecció de Menors a partir del
Consell Superior de Protecció de Menors, el qual tindrà les
següents funcions: 1ª.-Puericultura i 1ª Infància

- 2ª.-Assistència Social
- 3ª.-Mendicitat i Tutela Moral
- 4ª.-Tribunals Tutelars de Menors
- 5ª.-Jurídica i Legislativa.

Les Juntes Provincials de Protecció de Menors tindran funcions de caràcter informatiu relacionades amb les 3 primeres Seccions. Creiem que val la pena reflexar literalment les funcions atribuïdes a cada una d'aquestes 3 Seccions (veure anexe nº 4) ressaltant que:

- .La 1ª té caràcter exclusivament sanitari i puericultor
- .La 2ª té caràcter mixte d'assistencial i sanitari
- .La 3ª té caràcter exclusivament tutelar per motius d'ordre moral.

La 1ª s'ocupa d'infants fins a 3 anys, i les 2ª i 3ª entre 3 i 16.

El text 2 és molt ambigu. No fa cap definició precisa d'objectius, ni cap regulació de funcions, ni tan sols delimita clarament les competències entre els organismes provincials i els municipals. Podriem entendre, relacionades amb aquest àmbit, com a competències provincials (art 243 i 245) la creació i sosteniment d'establiments de beneficència, el manteniment mínim d'un "Hogar Infantil" i d'un Institut de Maternologia, el foment i protecció de campaments i colònies escolars, i la prestació als Municipis dels medis tècnics necessaris per la formació de projectes i l'execució d'obres i serveis. I com a competències municipals (Art. 101) la beneficència, la protecció de menors, les atencions d'índole social i "qualsevols altres obres i serveis que tinguin per objecte el foment dels interessos i la satisfacció de les necessitats generals i de les aspiracions ideals de la comunitat municipal", sent obligatòries la prestació dels següents serveis (Art. 102): Guarderia rural, assistència medico-farmacèutica a famílies desvalgudes, i foment de l'habitatge higiènic.

El text 3 podriem dir que resumeix els seus objectius en l'article 9 de la Llei de Tribunals Tutelars de Menors que especifica les seves competències, com es pot veure en l'anexe nº 5, i que podem resumir en 3 facultats:

- 1.-Reformadora, que tindrà caràcter educatiu i tutelar
- 2.-D'enjudiciaments d'adults
- 3.-Protectora, contra l'indigne exercici del dret o la guarda i educació, havent de ser les resolucions essencialment preventives.

La legislació vigent només intenta donar sortides puntuals a problemes que es van presentant. A nivell d'Estat es fa palesa la dificultat de situar un marc de referència global, perquè la legislació deixa grans llacunes en alguns aspectes i s'interfereix amb d'altres. Es pot dir que l'única normativa on apareix una declaració d'objectius més o menys explícits són els textos refosos de Tribunals Tutelars i els de Protecció de Menors, malgrat entrin directament en matèria, sense preambuls.

Algunes de les funcions descrites en aquests textos desbor-den absolutament les competències habitualment considerades per l'àmbit de Justícia, com són les de prevenció i d'integració social. Cal recordar que en la resolució (78) 62 del Comité de Ministres del Consell d'Europa, adoptada el 29-11-78, en la relació de consideració s'afirmà que

"... l'integració social de la gent jove no és en primera instància tasca per cossos judicials, sinó que queda principalment dins la perspectiva de la política social i el seu desenvolupament."
(CC 01 p.7).

Malgrat tot, la pràctica administrativa ha estat la verdadera protagonista de la realitat, doncs les funcions preventives i d'integració social no han estat mai desenvolupades de manera rigorosa ni significativa.

.

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya, en el seu article 9 as-
senyala que: "La Generalitat de Catalunya té competència ex-
clusiva sobre les matèries següents:

-
- 24. Fundacions i associacions de caràc-
benefico-assistencials i similars, ...
- 25. Assistència social
- 26. Joventut
- 27. Promoció de la dona
- 28. Institucions públiques de protecció i
tutela de menors, respectant, en tot
cas, la legislació civil, penal i pe-
nitenciària.
- 29. Esports i lleure
-

I en el seu article 25:

- "....
- 2.-En l'exercici de les seves competèn-
cies exclusives correspon a la Genera-
litat, segons s'escaigui, la potestad
legislativa, la potestad reglamentària
i la funció executiva, inclosa la inspec-
ció. ...
- 3.-La Generalitat de Catalunya integrarà
en la seva organització els serveis
corresponents per tal de dur a terme
les competències que li atribueix aquest
Estatut".

Aquesta potestat legislativa encara no ha estat ampliament
desenvolupada. A més dels Decrets sobre vacunacions i plans
de sanitat escolar, podem destacar, però:

- .Decret 142/1981 (DOG 10-6-81) regulant la
realització de colònies, campaments, camps
de treball i rutes amb infants i joves.
- .Decret 403/1981 (DOG 13-11-81) sobre re-
coneixement d'Escoles per a Educadors en
el lleure infantil i juvenil.
- .Llei 10/81 de 2-12 de creació de l'Insti-
tut Català de Serveis a la Joventut.

- .Ressolució 37/1 de 10-12-81 sobre els Drets de la Infància.
- .Decret 65/1982 (DOG 30-4-82) que regula l'atenció assistencial i educativa als infants fins a sis anys no inscrits en Centres d'Ensenyament.

.

Pel que fa a la distribució orgànica de les competències en l'àmbit d'infància i joventut, a nivell d'Estat queden distribuïdes entre els Ministeris de:

- .Justícia, a través de la "Obra de Protección de Menores" i del "Patronato de Protección a la Mujer"
(veure les transferències R.D. 5-6-81 nº 1292 i R.D. 18-9-81 nº 2352)
- .Cultura, especialment a través de la "Dirección General de la Juventud y Promoción Socio-cultural", dividida en les Sots-direccions Generals de: a) la Joventut, b) la Dona, i c) la Família, aquesta darrera amb els Serveis de Promoció cultural de la família i la infància.
(veure les transferències al R.D. 31-7-80)
- .Educació i Ciència, especialment a través dels Instituts Nacionals de "Educación Especial" i de "Asistencia y Promoción de Estudiantes", i del "Fondo para el Fomento del Principio de Igualdad de Oportunidades".
(veure transferències R.D. 3-10-80 nº 2809)
- .Treball i Seguretat Social, especialment a través la seva "Dirección General de Acción Social" del "Instituto Nacional de Asistencia Social" (INAS), del "Instituto Nacional de Servicios Sociales" (INSERSO), aquest darrer entitat gestora de la Seguretat Social, i de la "Secretaría General

de Asistència Social" que assumeix les funcions de l'anterior F.N.A.S.

(veure transferències R.D. 31-7-80 nº 1449, R.D. 8-7-81 nº 1517)

.Sanitat i Consum, especialment a través del "Instituto Nacional de la Salud" i de la Comissió Interministerial per l'Estudi dels problemes derivats del consum de drogues.

(veure transferències R.D. 8-7-81 nº 1517)

.Presidència de Govern, a través del "Real Patronato de Educación y Atención a Deficientes".

.

Segons la estructuració orgànica de la Generalitat són diversos els Departaments que tenen competències en aspectes concrets de la infància i l'adolescència.

Cal destacar:

- .Presidència
- .Sanitat i Seguretat Social
- .Justícia
- .Ensenyament

i de manera més indirecta:

- .Cultura
- .Treball

Les competències de Presidència es centren sobretot en la Direcció General de la Joventut (Decrets 124 /80 DOG 76, 197/80 DOG 90, 1/1/80 DOG 101, 40/81 DOG 114 que en les activitats d'esplai i temps lliure del seu programa, arriba també als infants.

Les competències de Sanitat i Seguretat Social afecten a les seves 3 Direccions Generals (Promoció de la Salut, Assistència Sanitària i Serveis Socials), tenint en la de Serveis Socials una Secció específica d'"Infància i Adolescència" que té implícites especialment les funcions de prevenció i atenció a la marginació social infantil i juvenil, sense perjudici de les funcions atribuïdes al Servei de Disminuïts

i a les Seccions de Serveis Socials de Base i de Programes Especials (Decrets 278/80 DOG 100, 181 DOG i 40/82 DOG).

Les competències de Justícia es centren en la seva Direcció General de Protecció de Menors (Decret 453/81 DOG 191).

Quant a les competències d'Ensenyament, a més a més de les lògiques de caràcter general que afecten totes les seves Direccions Generals, cal ressaltar en particular el Servei d'Educació Especial de la Direcció General d'Ensenyament Primari (Decret 282/80 i Ordre 2/6/81).

.

Les competències de la Generalitat en matèria d'infància i joventut queden més determinades per l'estructuració orgànica de l'Administració als nivells d'Estat i de Generalitat, que per allò manifestat en l'Estatut, que no es refereix explícitament a competències sobre infància o sobre la família.

A manca d'una política global explícita d'infància i joventut en aquests dos nivells, (llevats els principis continguts en la Resolució 37/1 del Parlament de Catalunya, que no tenen instruments d'aplicació), l'estructuració orgànica de la Generalitat sembla tendir a reproduir la mateixa del Govern Central, amb la corresponent descoordinada compartimentació administrativa de les prestacions en aquest àmbit, i amb l'accentuació de l'incidència diferenciadora entre les prestacions a la població global i les prestacions a la població amb determinats problemes.

La prova del dit és que en la redacció d'atribucions de diferents instàncies perteneixents a l'estructuració departamental podem observar ambigüitats i superposicions.

Així, són atribucions de

- .l'Institut Català de Serveis a la Joventut (ICSJ), adscrit a la Direcció General de la Joventut (DGJ), "l'execució de la gestió, l'explotació, la creació i el manteniment dels recursos, instal.lacions, residències, cases juvenils, campaments i centres en general de la Generalitat de Catalunya al servei de la joventut" (art. 2a, Llei 10/81 DOG 184).

.el Servei d'Acció Social de la Direcció General de Serveis Socials (DGSS) "la planificació, coordinació i avaluació dels serveis públics i privats de la infància, adolescència, disminuïts físics, psíquics i sensorials,"

(Art. 2 Decret 276/80 DOG 100 - Els serveis als disminuïts són posteriorment assignats a un Servei diferent dins la mateixa Direcció General: Decret 331/81 DOG 158).

.la Direcció General de Protecció i Tutela de Menors (DGPTM): "la vigilància, promoció, foment i coordinació d'organismes i serveis protectors, l'elaboració de previsions en relació amb les necessitats en matèria de protecció de menors, la prevenció i el tractament en matèria de delinqüència juvenil; la inspecció i avaluació del funcionament dels serveis i la programació i coordinació de les activitats dels centres i institucions; l'elaboració de les orientacions relatives a les funcions de formació dels menors; la regulació i la intervenció en supòsits de creació i supressió de serveis i centre."

(Art. 12 Decret 453/81 DOG 191)

.el Servei d'Estudi i Acció Preventiva de la Direcció General de Protecció i Tutela de Menors: "La promoció i orientació de la investigació sobre la inadaptació infantil. La proposta de planificació de les línies generals d'actuació dins els camp de la prevenció i tractament de menors inadaptats i delinqüents dependents dels Tribunals Tutelars de Menors o de les Juntes de Protecció de Menors i la direcció i gestió en la matèria; ..."

(Art. 16 Decret 453/81 DOG 191)

.el Servei de Centres de la Direcció General de Protecció i Tutela de Menors: "La coordinació i control dels Centres i la inspecció de les Llars col.laboradores; l'organització i promoció de les relacions família-nen-centre; vetllar perquè les adopcions dels menors es produeixin amb les màximes garanties."

(Art. 18 Decret 453/81 DOG 191)

.el Servei d'Educació Especial de la Direcció General d'Ensenyament Primari: "donar resposta a les necessitats educatives especials d'aquells infants i adolescents que ho necessitin, mitjançant programes d'actuació i promoció d'activitats que contribueixin a la prevenció i educació precoç i l'avaluació, orientació i seguiment d'aquestes activitats a través dels equips multiprofessionals que hauran de fer l'assessorament i coordinació dels centre d'Educació Especial i de les aules d'Educació Especial integrades als Centres d'EGB" (Art. 15 Decret 282/80 DOG 101).

L'ambigüitat més important ve donada per la ignorància normativa que es fa d'unes instàncies respecte de les altres, i de l'absoluta manca de coordinació institucionalitzada entre elles.

Mentre l'I.C.S.J. té competències sobre recursos i residències de la DGJ, el servei d'Acció Social de la DGSS en té sobre serveis públics i privats de la infància i adolescència, la DGPTM en té sobre els Centres pròpis i les Llars col.laboradores. Amb la matització que els recursos de la DGJ no es refereixen sols a joventut de fet, sinó (i lògicament) a infants; i de que la DGSS té competències sobre "adolescència", terme que s'identifica en gran manera al de "joventut".

Per altra part és obvia una superposició de funcions entre la DGPTM i la DGSS sobre la prevenció, la protecció i el tractament de menors inadaptats i delinqüents, l'organització i promoció de les relacions família-nen-centre, i sobretot quant a la planificació de la prevenció. I entre la DGPTM i la DGEP quant a les funcions de formació dels menors.

4.- NORMATIVA RELACIONADA AMB EL BENESTAR D'INFANTS I
JOVES A D'ALTRES PAISOS

A DIFERENTS PAÏSOS.-

La gran diferència dels aspectes normatius a cada estat, i la consegüent diversitat d'organització de les prestacions fan molt difícil d'assenyalar els trets més il·lustratius per una anàlisi comparativa.

Ens limitarem a fer unes breus indicacions sobre trets que ens són coneguts als països europeus dels que hem pogut aconseguir informació. Referències sobre d'altres països es poden aconseguir en reculls parcials realitzats per alguns organismes estrangers, malgrat que normalment sota l'òptica restrictiva dels aspectes d'interès cara a la prevenció de la delinqüència. (7)

No em sabut trobar cap estudi que abasti extensivament també l'anàlisi comparada del tractament de les problemàtiques escolars i de les sanitàries en l'àmbit infantil i juvenil, en tractar les d'origen socio-familiar al nivell legislatiu de cada país.

Una distinció ja ben coneguda entre els països europeus és aquella feta pel C.E.D.J (1976), que es refereix a l'organització administrativa de l'atenció a infants i joves amb necessitats de protecció:

- 1.-Sistemes de protecció exclusivament judicial.
(Itàlia, Portugal, Països Baixos i Espanya)
- 2.-Coexistència de proteccions judicial i social.
(França, Alemanya, Anglaterra i País de Gales, República de Ginevra i Polònia)
- 3.-Sistemes de protecció excussivament social.
(URSS, Bulgària, Hongria, Txecoslovàquia, Iugoslàvia, Suècia, Noruega, Finlàndia, Dinamarca i Escòcia).

El mateix CEDJ (pàg. 194) posa en avís que l'opció institucional d'un país no determina en sí la naturalesa i les característiques de les intervencions.

Pensem que per tenir una aproximació més il·lustrativa cal tenir en compte, a més d'aquesta diferència de competències administratives, els aspectes següents:

- .La coordinació i interdependències previstes normativa-
ment entre les diferents instàncies administratives amb
competències en l'àmbit d'infància i joventut (incloses
les sanitàries i escolars).
- .El nivell de descentralització de les decisions.
- .Els objectius que es pretenen assolir amb les diferents
mesures preventives normativament.

Així, en el grup 3, trobem que uns països persegueixen l'ob-
jectiu explícit de controlar els comportaments socialment re-
prehensibles (URSS, Bulgària, Hongria i Txecoslavaquia), men-
tres que d'altres volen protegir el desenvolupament físic, in-
tel·lectual i social dels menors (països Escandinaus).

El nivell de competències municipals quant a la presa de deci-
sions és un determinant altament significatiu del tarannà del
treball en aquest àmbit. Normalment aquest nivell de decisions
va acompanyat d'una altra descentralització de tots els serveis
socials, amb la qual cosa es permet en la pràctica un treball
realment globalitzat que afavereix un coneixement real de la
població, dels seus recursos, dels seus problemes i de les sol-
lucions que reclama . Els països que han assolit una organitza-
ció a imitar en aquest sentit són els Escandinaus i la Gran
Bretanya.

La protecció destinada als menors considerats en perill està
concebuda, en totes les legislacions, com a supletòria d'aque-
lla que incumbeix a la pròpia família. Als sistemes que convinen
una protecció social preventiva i una protecció judicial, la
prioritat i anterioritat del "social" sobre el "judicial" es-
tan sempre afirmades (ref. 7 p. 194).

En les diferents normatives, es poden distingir entre els enfe-
caments orientats a una protecció preventiva d'aquells orien-
tats a una protecció merament paliativa. I encara, entre la
protecció proposada, i la protecció imposada. (idem p. 195).

L'assumpció de potestats apremiants per part del òrgans so-
cials dona lloc a diferents plantejaments administratius, de-
gut a la possibilitat que té aquest fet de canviar l'imatge
desitjada davant la població, donant un cert caire represor.
En alguns països s'acumulen totes les funcions a un mateix

organ, (països Escandinaus, república de Ginevra), mentres a d'altres es reparteixen entre òrgans socials diferenciats

Aquesta assumpció va acompanyada en tots els casos de l'establiment de garanties pels interessats.

A tots els països hi ha un ordenament a partir del qual, la competència passa a la jurisdicció penal. A alguns països, però (països Escandinaus, URSS), una de les funcions atribuïdes als òrgans preventius és precisament la de servir d'alternativa a aquesta jurisdicció, amb uns límits que poden dependre de l'edat o del tipus de delictes.

A la majoria de països existeix una escala progressiva de majoria d'edat penal, assenyalant l'esglaonament cronològic en el que es van adquirint determinades responsabilitats penals, fins que se'n té de plena. El ventall d'edats és molt variable. (veure anexe nº 6).

I naturalment, a tots els països, aquelles decisions que comporten modificació del dret civil (supressió de patria potestat, adopció, ...) són preses pels tribunals competents.

Alguns països tenen lleis específiques d'atenció a la infància despreses de la més actualitzada organització dels seus serveis socials. Els casos més recients que ens resulten coneguts són:

.Anglaterra: "Child Care Act" 1980.

.Suècia: "Care of young people (special provisions) Act" de 19-6-80.

Un estudi que podria resultar molt il·lustratiu dels diferents plantejaments de cada legislació és el de la terminologia emprada. Paral·lelament són ja diversos els països que defugen dels plantejaments classificatoris dels infants i joves per intentar definir tan sols les situacions en que es requereix una determinada intervenció. Aquestes classificacions persisteixen encara especialment en els sistemes de protecció judicial, on el mateix concepte de "menor" ja correspon a una categorització de contingut diferent que en els cassos en que es parla d'infants i joves. Les categoritzacions donen lloc a vies administratives diferenciades, com és el cas, per exemple de:

.Iugoslàvia, on es distingeixen:

- nois deprivats de cures parentals
- nens i joves inadaptats o amb desordres comportamentals.

.Polònia, on es distingeixen:

- "orfes naturals"
- "orfes socials", amb subclassificacions.

.Anglaterra i Gales, on es distingeixen:

- delinqüents i esquerps
- nois en necessitat de cura i protecció.

En l'èmfasi i prioritat que es dona a cada una de les diferents mesures previstes normativament podem arribar a descobrir l'impotència que se li dona al nen com a persona i al seu desenvolupament integral (enfrent de les legislacions o pràctiques administratives que posen l'èmfasi en la consecució prioritària de que la societat quedi protegida del nen). En aquest sentit, la dependència orgànica és molt il·lustrativa de què és el que priva en els objectius.

L'involucració o no dels alts organismes amb responsabilitats sobre l'educació (o sobre l'ensenyament) en mesures d'atenció social dels nens o joves amb problemàtiques d'origen socio-familiar són un altre reflexe d'aquest enfocament integral.

Aquest seria l'exemple de França, on el finançament de les institucions d'acolliment es realitza, al igual que la inspecció, a parts iguals pels departaments de serveis socials i d'educació, a tot l'estat. L'assumpció de les funcions educatives per organismes sota dependència judicial resta només en els cassos d'anacronisme més discriminador.

El mateix es pot dir quant a l'establiment preceptiu d'una comunicació als serveis socials de les problemàtiques detectades en un infant o jove que poden tenir un origen socio-familiar, sigui a través dels serveis sanitaris (maltractaments, manca de cura, ...), escolars (inadaptació, bloqueig de l'aprenentatge per raons afectives, ...), policials o judicials, cosa que succeeix en aquells països que ja tenen una llei específica de serveis socials integrats (Escòcia, Anglaterra, Iugoslàvia -una llei de benestar social a cada república- i Dinamarca).

5.- APORTACIONS QUE S'HAN FET PER INTRODUIR CANVIS
LEGISLATIUS I NOVES FORMES D'ACTUACIÓ EN L'ÀMBIT

APORTACIONES QUE S'HAN FET PER INTRODUIR CANVIS LEGISLATIUS
I NOVES FORMES D'ACTUACIÓ EN L'ÀMBIT D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA.

L'activitat dirigida a aconseguir canvis dins d'aquest àmbit a l'Estat espanyol durant els últims 6 anys ha estat molt ampla, tant des de instàncies oficials, com des de moviments ciutadans o professionals i des d'institucions privades.

En fem una petita ressenya que cal no considerar exhaustiva, doncs, ben segur, deixem de citar moltes altres activitats d'importància.

1.-A nivell d'organismes estatals:

- a.-Coneixem l'existència (i per tant és una xifra pel cap baix) de 5 avantprojectes de Llei sobre Protecció i Tutela de Menors.
- b.-Projecte de nou Còdi Penal, el qual ha rebut fortes crítiques, adhoc de les mateixes instàncies oficials en relació sobretot al propòsit de rebaixar la majoria d'edat penal.
- c.-Projecte de nova Llei de Bases de Règim Local, que té una enorme xifra d'esmenes.
- d.-"Estatuto del Menor", document de treball de la Dirección General de Desarrollo Comunitario del Ministerio de Cultura, que no va tenir repercussió legislativa (1979).
- e.-Intervencions al Parlament de Madrid.
Veure especialment el B.O. del Congrés de Diputats nº 15-I de 23-5-79 on es formula una pregunta relativa a la reclusió en presons de menors d'edat penitenciària (nens de 12 a 15 anys) per part del Diputat Virgilio Zapatero Gómez, originada pel reconeixement de tals irregularitats en l'Informe de la Comissió d'Investigació sobre la situació d'Establiments Penitenciaris (Congrés Diputats, B.O. 164 de 18-10-78).
- f.-Diverses publicacions del Ministeri de Cultura, sobretot: "El Menor Marginado I i II" -1979-
"Familia y Constitución" -1979-
"El derecho a una infancia feliz"
-1979-.

g.-Documents de treball i conclusions del "Congreso sobre fenomenologia de la delincuencia juvenil" Madrid. Gener 1980. Organitzat per l'"Instituto de Estudios de la Policia", amb col.laboració de diversos Ministeris.

2.-A nivell d'organismes autonòmics i locals:

- a.-Equip de treball per l'estudi de la realitat juvenil actual a Catalunya. Resum. Nov. 1978. Direcció Gral. de la Joventut de la Generalitat provisional de Catalunya.
- b.-Ponència C (delinqüència juvenil) de la trobada de Regidors de Joventut de la Generalitat provisional. Novembre 1979.
- c.-Grups de treball sobre Educació Especial de la Direcció Gral. d'Ensenyament Primari (1979) :
 - .Documet de Síntesi
 - .Els Centres d'educació especial: camp de la marginació social.
- d.-Avantprojectes de Llei de Serveis Socials de la Direcció Gral. de Serveis Socials.
- e.-Documents de treball de la Secció d'Infància i Adolescència de la Direcció Gral. de Serveis Socials (1980-82). Destaca aquell presentat com a ponència pel mateix Director General a les I jornades sobre l'infant maltractat.
- f.-Documets del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. Activitats de la Comissió sobre delinqüència juvenil. Memòria 1980.
- g.-Comissions del Departament de Justícia de la Generalitat de 18-12-80. Documents de treball.
- h.-Proposta per a la Planificació de la Reinserció Social a Catalunya. Dir. Gral. de Promoció Social. 1980.
- i.-Primeres Jornades Internacionals sobre Experiències i Alternatives a les Institucions Infantils i Juvenils. Ajuntament de Barcelona. Desembre 81.
- j.-Jornades "Com educar un nen privat de vida familiar". Diputacio de Girona. Maig 1982.

k.-Primeres Jornades sobre "Anàlisi d'Experiències sobre infància i joventut en el marc dels Serveis Socials".-Diputació de Barcelona. Juny 1982. També:

.Document "Informe i proposta de reestructuració de les escoles i internats de Llars Anna G. de Mundet".

.Primera Escola d'Estiu d'Educadors Especialitzats Flor de Maig. "El treball de l'educador especialitzat avui".

Setembre 1982.

l.-Documents de treball i publicacions de diversos Ajuntaments de Catalunya, o de Comissions creades pels mateixos, entre les que cal destacar les de les Àrees de Serveis Socials i de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona.

Fora del marc de Catalunya, cal assenyalar també les Jornades i documents de treball de les Diputacions de València, Madrid i Càdiz. També el material del Govern Basc, amb l'importantíssim pas donat amb l'aprovació de la Llei de Serveis Socials 2-6-82.

3.-A nivell de moviments ciutadans i professionals i d'institucions privades:

3.1.-En l'àmbit estatal

a.-"Jornadas nacionales sobre inadaptación social y recuperación de menores". Equipo Promesa. Madrid. Desembre de 1977.

3.2.-En l'àmbit de Catalunya

a.-C.E.M.I.P. (Coordinadora d'Experiències amb Menors Inadaptats per causes Psico-socials). Documents de treball. Barcelona 1976-7.

b.-Grups de Treball sobre Educació Especial. Congrés de Cultura Catalana, 1976.

c.-APISME (Associació de Professionals en inadaptació Social del Menor). Documents de treball 1977-78.

- d.-Congrés de la Joventut Catalana: 1977
 .Carta de la Joventut Catalana
 .Documents de l'àmbit de marginació social juvenil.
- e.-Comissió Investigadora dels Joves Empresonats.
 Esquema de Programa i documents de treball.
 1977-78.
- f.-Centre de Formació d'Educadors Especialitzats.
 Publicacions i documents de treball. 1977-80.
- g.-Rosa Sensat: Revista "Perspectiva Escolar"
 nº 18 dedicat al noi marginat. Oct. 1977.
- h.-IRES (Institut de Reinserció Social). Informes i documents de treball 1978-79.
- i.-GREDJ (Grup de Recerques sobre Delinqüència Juvenil). Jornades sobre la prevenció i el tractament de la delinqüència juvenil a Catalunya. Barcelona 1978-82.
- j.-Cuadernos de Pedagogias. Nº 58 dedicat als Drets del Nen. Octubre 1979.
- k.-Comité d'Enllaç per la Defensa dels Drets del menor. Dossier informatiu. 1979-80.
- l.-Institut de Potencial Humà. Jornades sobre la Marginació. 1979-81.
- m.-Comissió Catalana d'Organitzacions No Governamentals per l'Any Internacional del Nen:
 .I Jornades catalanes sobre l'infant.
 .Conclusions dels grups de treball. 1979.
 .Consideracions sobre l'Estatuto del Menor.
- n.-Grup cristià de Promoció i Defensa dels Drets Humans.
 .Simposi "Crisi social i Delinqüència juvenil". Conclusions. Maig 1980.
 .Simposi "Drets Socials proclamats: Realitat d'injustícia". Desembre 1980.
- o.-Escola d'Educadors Especialitzats. Memòria 1980-81. Barcelona 1981.

p.-Comissió de la Infància de "Justícia i Pau"

I Jornades sobre l'infant maltractat. Barcelona febrer-març 1982.

q.-Associació d'Assistents Socials de Barcelona.

Diversos números de la RTS (Revista de Treball Social). Veure especialment N°s. 68, 70, 73, 79, 81, 82 i 84.

El caire d'aquestes aportacions ha estat normalment més de denúncia o de reivindicació que de presentació d'alternatives legislatives o administratives mínimament estructurades. Creiem però, que el seu valor ha estat trascendental a Catalunya, com elements de sensibilització ciutadana i com a movilitzadors per al treball més sistemàtic d'aquestes alternatives.

No podem deixar de fer menció a molts altres petits grups, no constituïts formalment i que han aportat estudis o crítiques a situacions concretes que els ha tocat viure d'aprop a barris i institucions de Catalunya; també a d'altres grups que, si bé més constituïts, no van poder arribar a donar a la llum els seus treballs, o només ho van poder fer parcialment, com per exemple el GEMS (Grup d'estudis sobre marginats socials); i finalment cal fer esment de persones individuals, generalment professionals, que van aportar els seus grans de sorra amb xerrades, taules rodones, espais a la ràdio, articles a revistes i diaris, etc...

4.-A nivell d'entitats polítiques:

- a.-1er. Congrés de les Joventuts Comunistes de Catalunya. Material de debat sobre delinqüència Juvenil. Novembre 1977
- b.-"Un projecte de vida ciutadana pels joves de Barcelona" de les Joventuts Socialistes de Catalunya. Campanya eleccions municipals 1979
- c.-Jornada Socialista del Menor. Partit dels Socialistes de Catalunya. Febrer 1981.

.

Una altra vessant, també de molta importància, és la de les Declaracions i Recomenacions que arriben a l'Estat espanyol des del marc dels diversos organismes internacionals amb els que està vinculat d'alguna manera. A continuació n'adjuntem una àmplia relació de les mateixes. En volem tanmateix destacar algunes en el marc del Consell d'Europa que, al nostre entendre tenen especial incidència, directa o indirecta, en el benestar d'infants i joves:

-Resolució (68) 37, basada en un estudi del Comité Social "Politique familiale" (1967), en la que es recomana als governs dels Estats membres determinar la seva política familiar, quant a compensació de càrregues familiars, en funció de:

- .assegurar uns ingressos i condicions de vida satisfactoris, compensant les càrregues mitjançant atorgament de prestacions regulars o ocasionals, per ajudar la família en circumstàncies determinades; rebajament de despeses i impostos.
- .assegurar la promoció material de les famílies
- .assegurar la promoció cultural de les famílies, incloent una política d'igualtat d'oportunitats en l'ensenyament.
- .Assegurar la protecció de les mares,
- .Assegurar assignacions familiars en cassos de fills que estudien, de malalties cròniques o

incapacitats dels mateixos, ...

- .Assegurar a les famílies l'obtenció i instal·lació d'un habitatge adequat, inclús facilitant ajudes materials a les joves parelles.
- .Assegurar el benefici de tots els membres de la família a la protecció de la seguretat social en totes les eventualitats apropiades.
- .Assegurar la reducció al mínim de totes les despeses durant l'escolaritat obligatòria dels fills: gratuïtat escolar i del material escolar, beques i assignacions, facilitats pel transport, menjadors escolars a preus reduïts.
- .Assegurar facilitats als pares: examens mèdics, guarderies, facilitats laborals, ajudes a la llar.
- .Afavorir les vacances familiars; facilitar els desplaçaments per les mateixes a les famílies nombroses.
- .Facilitar altres equipaments i serveis en favor de les famílies.

-Resolució (77) 33, sobre acolliment dels infants, en la que, considerant que els infants que creixen en un medi que no respon a les seves necessitats físiques, intel·lectuals i socials fonamentals risquen de patir-ne tota la vida, i estimant que per posar remei a aquestes situacions cal donar prioritat a mesures preventives, recomana als governs dels Estats membres:

- .Considerar qualsevol sol·licitud d'acolliment com senyal d'alarma d'una situació familiar difícil, dirigint sempre els esforços per respondre a les necessitats del nen vinculats comprensivament als problemes de la seva família, i procurant evitar l'internament.
- .Qualsevol mesura adoptada per l'infant ha d'assegurar en la mesura del possible: el manteniment dels vincles amb la seva família, l'estabilitat de la seva atenció i vincles afectius, el respecte a la seva persona, l'integració a una col·lec-

tivitat preferentment familiar, amb un entorn cultural i social adequat. Pels adolescents, la possibilitat d'assumir les pròpies responsabilitats i autonomia.

.Les decisions sobre plaçament d'infants ha de ser decidida a través d'un equip pluridisciplinar, i les decisions han de ser revisades.

.En el cas de nens molt petits, cal evitar la perllongació de la seva estada en centres d'acollida, animant en el possible la seva adopció.

Seguidament dona una sèrie de recomanacions per vetllar per: l'ajuda a la família, la gestió dels plaçaments, l'organització dels mateixos, i les seves formes, el seu personal i la formació que requereix, l'investigació, i d'altres. Subratllarem els següents apartats:

.2.11.-Cal esforçar-se per assegurar progressivament el millor repartiment geogràfic possible dels llocs de plaçament d'infants per tal de facilitar els vincles entre l'infant i la seva família i de promoure la cooperació dels pares naturals, a no ser que això sigui perjudicial a l'interès de l'infant.

.2.16.-Promoure el desenvolupament de centres d'acolliment de tipus familiar pels infants que no poden ésser acollits a una família, i, conseqüentment:

a. suprimir progressivament els grans establiments.
b. assegurar en totes les institucions, fins i tot les grans encara subsistents, que:

-s'organitzin en subunitats de tipus familiar,

-acullin infants de totes edats i sexes,

-disposin de personal mixte amb figures identificatòries dels dos sexes.

-puguin acollir junts els infants d'uns mateixos pares.

-animin la cooperació dels pares naturals

-facilitin la convivència amb els mateixos amb estades curtes.

-Si fora necessari, disposar d'unitats especials per a adolescents.

c.tendir a que estiguin obertes al món exterior.

-Resolució (78) 62, a partir de l'informe del Comité Europeu sobre problemes delictius, respecte a "Canvi social i delinqüència juvenil". Pel seu interès la transcribim íntegrament:

El Comité de Ministres,

Considerant els beneficis que pels estats membres del Consell d'Europa té l'establiment de principis comuns per la protecció dels joves, i per una política criminal que els concerneix;

Considerant el factor que importants canvis estan esdevenint a la societat contemporània, associats en particular amb el progrés tecnològic, l'urbanisme i el desenvolupament dels mass media;

Considerant que aquests canvis afecten les relacions interpersonals, especialment dins les famílies, i algunes vegades pot tenir efectes adversos en el desenvolupament personal i social dels joves;

Considerant que els governs tenen molt a guanyar adoptant mesures que facin el millor ús dels aspectes positius del canvi social i limitin les conseqüències indesitjables.

Considerant que la integració social dels joves no és, en primera instància, tasca pels cossos judicials sinó que queda principalment dins l'òptica de la política social i el seu desenvolupament.

Considerant que l'acció següent és apta per influenciar favorablement la socialització dels joves:

-millorar les condicions de residència i les facilitats socials per les famílies amb fills, particularment en habitatges amplis, creant serveis i condicions adequades per promoure el millor possible el desenvolupament dels joves.

- assegurar que hi hagi oportunitat per tots els adolescents de tenir formació vocacional que correspongui als seus interessos i aptituds.
- donar passos per assegurar que els joves estiguin relacionats amb el món del treball i abolir l'atur per períodes llargs.
- incrementar les mesures de suport financer i social a les famílies amb fills, en especial les més desfavorides; garantint la cura i seguretat dels infants.
- revisar el sistema escolar per assegurar que les escoles atenguin les necessitats de cada alumne i els requeriments de la vida moderna, i proveint per la detecció precoç de dificultats psicològiques i socials entre la gent jove de manera que més endavant puguin continuar sent educats dins el sistema normal.
- encoratjar les associacions juvenils d'esports i lleure que ajudin a integrar els seus membres a la societat.
- encoratjar els mass media a prendre major i més constructiu interès pels problemes dels joves, no perpetuant els prejudicis i reaccions estereotipades al seu respecte.

Recomana als governs dels estats membres de prendre en compte les implicacions positives de les mesures abans esmentades per prevenir la delinqüència juvenil i per l'integració social dels joves, i de considerar la possibilitat de prendre les següents mesures en el camp de la política criminal:

- a.-Assegurar la salvaguarda dels drets fonamentals dels joves amb la seva participació en totes les mesures judicials i administratives que els concierneixen.
- b.-revisar les sancions i altres mesures aplicades als joves i incrementar el seu contingut educatiu i socialitzador.
- c.-limitar al mínim les sancions i altres mesures que comporten privació de llibertat, i desenvolupar mètodes alternatius de tractament.

- d.-proveir el necessari per l'abolició de les grans institucions separades i pel seu reemplaçament per establiments més petits amb el suport de la comunitat.
- e.-assignar importància especial a l'assistència dels joves durant períodes de tractament institucional i, particularment en el període de transició del tractament institucional a la llibertat.
- f.-revisar la llei sobre menors en ordre a proveir assistència més efectiva als joves en risc mentre s'estigui evitant la marginació.
- g.-desenvolupar la participació de la comunitat en la implementació de mesures dirigides als joves en perill.
- h.-assegurar que tots els serveis disponibles pels joves en general siguin accessibles als menors en risc.
- i.-coordinar les activitats de tots els organismes concernits amb l'assistència als joves (serveis socials i educatius, policia, tribunals, etc...)
- j.-involucrar famílies i voluntariat en el treball dels grups professionals pertinents.
- k.-desenvolupar la formació i informació d'aquells relacionats amb el desenvolupament de serveis i institucions amb responsabilitats pels joves en perill o pels joves delinqüents, en ordre a modificar les actituds represives.

Recomana als governs dels estats membres la promoció d'investigació en el camp de la política social, especialment sobre l'impacte de les mesures preventives quant a la socialització de les famílies i joves, així com sobre els medis per desenvolupar la solidaritat social.

Demana als governs:

1. assegurar que aquesta resolució, junt amb el raport explicatori, se la faci circular ampliament dins els organismes i departaments apropiats,
2. enviar cada cinc anys al Secretari General del Consell d'Europa un raport sobre l'acció presa respecte d'aquestes recomanacions.

-Recomanació R(79) 17 concernent a la protecció dels infants contra els maltractaments, en la que, considerant entre molts d'altres aspectes importants que aquests poden ser la manifestació extrema de problemes més grans d'ordre familiar i sovint social i lamentant que la societat manifesti ignorància i indiferència per aquest fenomen, invita als estats membres a:

- .promoure un millor coneixement de l'extensió i gravetat del problema, incloent campanyes públiques.
- .millorar l'organització de la protecció de l'infància assegurant el màxim d'eficàcia en la prevenció, descobriment i intervencions.
- .promoure la coordinació, entesa i intercanvi de coneixements entre serveis i professionals de l'àmbit.
- .promoure l'investigació sobre aquest problema, donant prioritat als estudis sobre sistemes de previsió i prevenció.
- .actualitzar la legislació.

la recomanació té dos annexes, un sobre principis i suggeriments (prevenció, detecció, intervenció i formació del personal) i l'altre sobre temes a investigar.

-Recomanació R(81) 3 concernent a l'acolliment i educació de l'infant del naixement fins els vuit anys, en la que es donen una sèrie de principis, i s'indica el rol de l'Estat. Destaquem els següents aspectes:

Tots els serveis que participen en el desenvolupament dels nens petits -especialment els de salut, educació i els serveis socials- han de treballar amb la família, i a través d'ella, per tal d'assegurar la continuïtat de la formació de l'infant.

Els estats membres haurien de:

- 1.-organitzar l'acolliment i educació dels infants del naixement fins els vuit anys en estreta col.laboració amb els pares, com un veritable complement a l'educació familiar i com primera etapa de la formació permanent:
 - .destinant fons suficients.
 - .amillorant la seva legislació familiar, social i del treball,

- .planificant el seu sistema educatiu de cara a mantenir la continuïtat i a formar adults creatius i innovadors.
- 2.-preparar els pares i futurs pares a les responsabilitats que implica l'educació del nen petit.
- 3.-assumir o sostenir els organismes o establiments que s'ocupen dels nens petits, particularment aquells dels que manifestament tenen major necessitat.
- 4.-promoure i animar el desenvolupament de la investigació i de la formació del personal, per tal d'oferir als infants les millors condicions d'acolliment i d'educació, adhoc que la millor qualitat dels professionals, que intervindran, en la mesura del possible, en equip pluridisciplinar.
- 5.-assegurar que les diverses administracions nacionals, regionals o locals coordinin les actuacions al servei de les famílies i dels infants per tal de garantir la continuïtat de la formació de l'infant.

El material de treball de les diferents Comissions, i de les Conferències de Ministres és també molt ric en aportacions i recomanacions que seria bo recollir cara a la seva consideració en la futura planificació dels serveis del benestar a la infància i adolescència a Catalunya.

Quant a les Conferències de Ministres Europeus encarregats d'assumptes familiars, podem destacar:

- .Estocolm, 1971: "Pares sols amb infants al seu càrrec"
- .Nice 1973: "L'infant i l'adolescent en perill"
- .Oslo 1975: "L'igualtat de l'home i la dona: les seves incidències sobre la vida familiar i l'acció governamental"
- .Bonn-Bad Godesberg 1977: "Promoció del rol educatiu de la família"
- .Athenes 1979: "La política familiar en tant que instrument que permet realitzar l'igualtat d'oportunitats dels infants"
- .Roma 1981: "Temps pel treball, temps per a la família"

Entre els documents de treball, cal citar, entre d'altres:

- . "Acció Social per Prevenir: el trencament de la família, la desatenció dels fills i la delinqüència juvenil".
Co-ordinates Research Fellowships. 1972
(De contingut molt interessant, malgrat tingui ja 10 anys).
- . "Serveis preescolars en Europa Occidental"
Conseil de la Coopération Culturelle. 1979
- ! "Canvi Social i Delinqüència Juvenil"
Comité Européen sobre Problemes del Delicte. 1979
- . "Planificació familiar"
Santé Publique. 1978
- . "Els serveis socials"
Borsa d'investigacions coordinades en el camp social. 1980
- . "La vida demà... Un estudi sobre la preparació dels joves a la vida del treball a Europa"
Education and Culture. 1981
- . "Les prestacions d'assistència social"
Borsa d'investigacions coordinades en el camp social. 1982
- . "L'educació en les responsabilitats familiars"
10è seminari d'ensenyants del Consell d'Europa. 1982
- . "Preparació a la vida"
Education and Culture. 1982
- . "Les causes i la prevenció dels maltractaments als infants".
Coopération Sociale en Europe. 1979

.

L'estudi minucios de tots aquests documents i els comentaris més amplis que mereixen, són tasca que seria desitjable fos afrontada en un futur immediat, aprofitant-ne, per a l'organització dels nostres futurs serveis, l'experiència i advertiments que ens arriben dels països amb molts més anys de treball sistematitzat en l'àmbit del treball social.

6.- DECLARACIONS I RECOMANACIONS ADOPTADES PER
ORGANISMES INTERNACIONALS

DECLARACIONS I RECOMENACIONS adoptades des d'organismes internacionals i que configuren un conglomerat de principis bàsics pel benestar de l'infància i l'adolescència.

1) En el marc de les Nacions Unides

- 1.1.-Declaració Universal dels Drets de l'Infant
(Resolució 1386 - XIV - de 20-11-59)
 - 1.2.-Projecte de Convenció relativa als drets de l'infant
(veure Resolució 36/57 de 25-11-81)
 - 1.3.-Projecte de declaració sobre els principis socials i jurídics aplicables a la protecció i benestar dels infants, considerats sobretot sota l'angle de les pràctiques en matèria d'adopció i de plaçament familiar sota el pla nacional i internacional.
(Resolució 26/167 de 16-12-81)
 - 1.4.-El dret a la educació
(Resolucions 34/170 de 17-12-79, 35/191 de 15-12-80 i 36/152 de 16-12-81)
 - 1.5.-Campanya internacional contra el tràfic de drogues
(Resolució 36/132 de 14-12-81)
 - 1.6.-Designació de l'any 1985 com Any Internacional de la Joventut.
(Resolucions 34/151 de 17-12-79, 35/126 de 11-12-80 i 36/28 de 13-11-81)
 - 1.7.-Esforços i mesures adequades per tal de realitzar els drets de l'home i d'assegurar la fruiició als joves, en particular el dret a l'educació i al treball
(Resolució 36/28 de 13-11-81)
 - 1.8.-Millorament dels canals de comunicació entre les Nacions Unides i la joventut i les organitzacions juvenils
(Resolucions 34/163 de 17-12-79, 35/139 de 11-12-80 i 36/17 de 9-11-81).
-

1.9.-Declaració dels Drets del deficient mental
del 20-12-71

1.10.-Declaració dels Drets dels minusvàlids
Resolució 3447 del 9-12-75

1 B) En el marc dels organismes depenents de les
Nacions Unides

1 B.1.-Convenis de la Organització Internacional
del Treball (O.I.T.)

nºs. 77 i 78 (ratificats 8-4-71) (B.O.E. 20-5)

117 (ratificat 19-2-73 B.O.E. 5-7-74)

124 (ratificat 26-11-71 B.O.E. 30-11)

138 (ratificat 13-4-77 B.O.E. 8-5-78)

140 (ratificat 16-8-78 B.O.E. 31-10)

1 B.2.-Recomanació UNESCO aprovada a la Conferència
General de 19-11-74

Sobre l'educació a favor de la comprensió,
cooperació i pau internacional i l'educa-
ció relativa als drets de l'home i a les
llibertats fonamentals.

2) En el marc del Consell d'Europa2A.-Recomenacions de l'Assamblea Parlamentària

2A.1.-Recomenació 874 relativa a una Carta Europea dels Drets de l'Infant
(4-10-79)

2A.2.-Recomenació 893 (1980), rapport (Doc. 4508 de 18-3-80) i dictamen (Doc. 4511 de 20-3-80) sobre la pobresa a Europa

2A.3.-Recomenació 843 (1978) relativa a les mesures jurídiques per combatre la toxicomania. (-veure també Recomenació 609 (1970) i les resolucions del Comité de Ministres nº (78) 11 i (78) 12-)

2A.4.-Proposició de resolució sobre mesures educatives i culturals per combatre l'atur dels joves (Doc. 4680 de 30-1-81)

2A.5.-Proposició de recomenació relativa a la prohibició pels infants i grups d'edat inferior dels adolescents d'exercir esports d'alta competició
(Doc. 4805 de 9-10-81)

2A.6.-Proposició de recomenació relativa als casaments forçats de menors
(Doc. 4253 de 15-4-80)

2A.7.-Rapport sobre la prohibició o limitació de la publicitat, de la producció i de la venda dels joguets que representen armes.
(Doc. 4742 de 9-6-81)

2B.-Recomenacions del Comité de Ministres

2B.1.-R (79) 17 concernent la protecció dels infants contra els maltractaments (13-9-79)

2B.2.-R (81) 3 concernent l'acolliment i educació de l'infant des del naixement fins els vuit anys (23-1-81).

- 2B.3.-R (79) 3 concernent a l'inserció dels joves en el món del treball (7-2-79)
- 2B.4.-R (80) 12 sobre principis per l'organització de serveis de consulta conjugal i familiar
- 2B.5.-R (78) 12 sobre informació i educació adreçada a joves que viatgen a regions on es poden procurar droga fàcilment (3-3-78)

2C.-Resolucions del Comité de Ministres

- 2C.1.-Resolució (75) 29 sobre la legislació relativa a la feconditat i la planificació familiar
(14-11-75)
- 2C.2.-Resolució (70) 15 sobre la protecció social de les mares solteres i els seus infants
(15-5-70)
- 2C.3.-Resolució (78) 62 sobre canvi social i delinqüència juvenil (29-11-78)
- 2C.4.-Resolució (76) 6 contenint recomenacions als Governos sobre la prevenció dels accidents que succeeixen als infants (18-2-76)
- 2C.5.-Resolució (72) 4 sobre la protecció dels joves al treball (18-2-72)
- 2C.6.-Resolució (75) 14 portant recomenacions relatives a l'atur dels joves (22-5-75)
- 2C.7.-Resolució (77) 37 sobre els serveis d'ajuda familiar (2-12-77)
- 2C.8.-Resolució (77) 33 sobre plaçament dels infants (2-11-77)
- 2C.9.-Resolució (68) 37 de mesures legislatives tendents a la compensació de les càrregues familiars (29-11-68)

3) En d'altres marcs internacionals

3.1.-Declaració dels Estats membres de la O.E.I.
(Oficina de Educación Iberoamericana) en el
quart Congrés Iberoamericà sobre educació
(Madrid, 12-10-79) (principis bàsics per
una nova política en matèria d'educació).

7.- LA NATURALESA DE LES NECESSITATS NO COBERTES
A CATALUNYA

LA NATURALESA DE LES NECESSITATS NO COBERTES DE L'ÀMBIT

En plantejar aquest apartat, cal que ens referim previament a la informació que disposem sobre l'àmbit a Catalunya. I, disortadament, hem de començar afirmant que un problema important és la manca d'informació quantificada.

En primer lloc caldria tenir informació desglosada d'any en any, per sectors de la població infantil i juvenil de Catalunya, al menys de l'interval de 0 a 18. Els reculls fets en intervals de 5 en 5 fan perdre informació molt important, com per exemple: infants de 0-3, necessari per la planificació de escoles bressol, adolescents de 12 a 14 i de 14 a 18, necessari per planificar les sortides d'EGB i els serveis de suport extra-escolars.

En segon lloc caldria una quantificació provisional dels infants i joves residents en els sectors geogràfics més desfavorits, diferenciant població rural de la urbana, doncs les necessitats són ben diferents. Per això caldria un llistat de poblacions i barris més deficitaris quant a la prestació de serveis socials globalitzats i quant a tot tipus de serveis per a infants i joves.

En tercer lloc caldria fer estimacions quantificades de cada tipus de problemàtica, no per determinar canals administratius de prestació diferenciats, sinó per poder avaluar el seu abast i el fet de si previsiblement es poden atendre a partir de serveis socials de base o són imprescindibles serveis socials especialitzats. De tal manera que es pugui planificar la creació racional dels recursos necessaris a partir de l'establiment de prioritats; naturalment tot això considerant al mateix temps les amplituds i nivells de sectorització per cada cas.

Les recollides de dades que han fet diferents ajuntaments, a cops de tot el municipi, a cops només d'algun barri, tenen cada una un estil pròpi, responent a les necessitats que han motivat aquesta recollida en particular. Són, per tant, difícils de comparar.

Per altra part, les recollides de dades de diferents Departaments de la Generalitat no han estat coordinades (a cops per

manca de suficient coordinació als nivells superiors, a cops per manca de tècnics per realitzar aquesta tasca) i l'intercanvi d'informacions no ha estat prou àgil. Llavors ajuntaments i institucions s'han sentit invadits de qüestionaris, laboriosos d'omplonar en alguns casos.

L'informació sectoritzada l'ha de configurar el recull de dades sobre les situacions i problemàtiques que es poden considerar com INDICADORS, bo i analitzant-los globalment:

- .fracàs escolar
- .sol.licituds d'internament d'infants o joves
- .residència familiar d'infants i joves ja acollits en equipaments residencials
- .maltractaments
- .residència familiar dels delinqüents juvenils
- .places per càpita de serveis esportius i de lleure dirigits a infants o joves
- .natalitat, mortalitat i morbiditat infantil
- .enfermetats infeccioses i paràsits entre infants i joves
- .disminucions psíquiques
- .detecció de conflictes familiars greus a través de serveis de salut mental
- .atur, diferenciant el juvenil i el de caps de família
- .famílies en situacions materials molt precàries
- .condicions d'habitatge indignes
- .immigració recient
- .adduccions tòquixes
- .etc...

Podrien ser aquestes dades les que un cop elaborades i correlacionades ens facilitessin amb molta aproximació el grau de prioritat relativa de cada sector geogràfic.

De mentre això no sigui possible, ens hem de limitar a assenyalar, en primer lloc, algunes dades estimatives, i en segon lloc algunes problemàtiques que ens són conegudes a través de la nostra experiència professional a un nivell qualitatiu.

Mitjançant una extrapolaració estimativa dels censos municipals de 1975, i per tant, amb totes les reserves que això ha de

comporta, hem obtingut les següents dades:

- .la població resident a Catalunya amb edats de 0 a 14 anys, ve a ser un 21% de la població total, aproximadament.
- .la d'edat de 0 a 18, un 28%, aproximadament.
- .de la població de 0 a 18 anys, un 77% viu en règim urbà, un 8% en règim semi-urbà, i un 15% en règim rural (considerat fins 5000 habitants).
- .de la població urbana, 1/3 viu en barris que es poden considerar molt deficitaris, per la situació precària dels seus recursos socials.
- .per tant, es podria afirmar que com a mínim, un 20% de la població infantil i adolescent de Catalunya viu en un entorn social deficitari de recursos que li són molt necessaris.

Ens manca un prognosi de l'evolució previsible d'aquestes dades; tanmateix hem de citar aportacions interessants al respecte (I Jornades Catalanes sobre l'Infant: Comunicació sobre demografia infantil a Catalunya).

Les problemàtiques més punyents que ens han manifestat els professionals acostumen a ser molt més quantioses en els barris perifèrics dels nuclis urbans i en el casc antic d'algunes ciutats, on s'acostumen a acumular problemàtiques de tots tipus. La problemàtica de la droga i d'alguns actes delictius són també importants a les poblacions mesturístiques de la costa durant les vacances estiuenques.

Es pot dir que les problemàtiques infantils i juvenils més greus de Catalunya es troben sobretot acumulades en un ampli radi al voltant de Barcelona ciutat, i un petit radi que engloba cada una de les altres 3 ciutats considerades oficialment caps territorials: Girona, Tarragona i Lleida.

L'ample radi al voltant de Barcelona el formen tots els nuclis urbans del Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Oriental i Occidental, i, a més a més, Mataró i Manresa. És difícil fer una valoració comparativa per suggerir prioritats quan manquen, com hem dit, dades quantitatives. Quedi al menys constància

de que alguns barris cal considerar-los d'extrema necessitat, on es detecten casos amb dèficits tercermundistes (o quartmundistes, terme que darrerament s'està utilitzant molt): desnutrició, manca d'higiene mínima, etc... (Dte. Vè de Barcelona, La Mina, Ciutat Badia, ...).

Les demandes que es fan pels canals administratius acostumen a referir-se a les necessitats que més estan fent que l'entorn proper al noi se senti amenaçat (delinqüència infantil i juvenil, addiccions tòxiques en edats molt joves, nois desescolaritzats, ...), i, en segon lloc, aquelles que més apelen a la consciència (diferents graus d'abandó, extrema pobresa, sol·licituda d'internament, ...). No s'ha de perdre la perspectiva de que molts cops la manifestació per la qual arriba la demanda és només un símptoma que reflexa una arrel familiar o social més profunda del problema.

Per exemple, l'increment de nois que es veuen al carrer en alguns barris, potser que no sigui sols un problema de desescolarització (desinterés dels pares, i, com a conseqüència el noi no està matriculat). Pot obeir a una manca de places escolars, a una manca de plantejaments motivadors pel noi, al fet de que el jove estigui en atur, a la manca d'activitats esportives o de lleure durant els espais que no tenen classe els que fan formació professional, etc..., o fins i tot a que el noi ha marxat de casa i viu al carrer. És obvi que cada cas precisa de plantejaments diferents.

Gairebé podriem dir que aquest àmbit, en la pràctica, està més definit institucionalment per les poques necessitats que hi ha cobertes, que per les moltes que no ho estan.

Moltes de les necessitats d'infants i joves són inseparables de les dels seus progenitors o tutors. D'altres són específiques, com a sector de la població amb característiques singulars per estar en plè procés de desenvolupament com a persones.

Com a mètode de treball intentarem fer una relació mínima, no exhaustiva ni excloient, de les necessitats d'infants i joves, per veure, en cada cas, si existeixen recursos a Catalunya, i n'existeixen suficients i adequadament dotats, per la seva cobertura:

- 1.-Necessitat de tenir satisfetes les necessitats vitals.
- 2.-Necessitat de poder restar al propi nucli familiar de manera estable i digna.
- 3.-Necessitat de poder ser acollit, de manera estable i digna, a un altre nucli humà de dimensions petites i amb capacitat de mantenir les adequades relacions personalitzades, quan el propi nucli familiar n'estigui incapacitat temporalment o permanentment.
- 4.-Necessitat de protecció especial contra els perills físics i morals, i contra l'explotació econòmica i social.
- 5.-Necessitat de prevenció, detecció i atenció precoç de tot dèficit, carència o perturbació que pugui afectar el seu desenvolupament integral.
- 6.-Necessitat de recursos compensatoris per tots aquells infants i adolescents que estiguin ja afectats per dèficits, carències o perturbacions físics, sensorials, psíquics, psico-socials o d'altre tipus, o per problemes de relació o comportament social.
- 7.-Necessitat de promocionar i facilitar l'accès a tots els recursos educatius, d'ensenyament, cultura, lleure i informació.
- 8.-Necessitat de que el seu desenvolupament es pugui realitzar en una continuïtat dinàmica, i en ordre a la pròpia autonomia.

- 9.-Necessitat de que les pròpies potencialitats de cada infant i jove es puguin desenvolupar i orientar lliurement en ordre a la seva formació personal, professional i socio-cultural.
- 10.-Necessitat d'una formació especialitzada per part de tots els professionals que intervinguin directament o indirectament en l'àmbit.
- 11.-Necessitat de participació, segons les capacitats de cadascú, en la presa de les decisions que afectin la pròpia realitat o el propi futur.
- 12.-Necessitat de que les seves situacions, necessitats i problemàtiques siguin informades i investigades de manera àmplia, rigorosa, sistemàtica, globalitzada i no manipulada.

A les planes següents pasem a fer una consideració més detallada de cada una.

1.-Necessitat de tenir satisfetes les necessitats vitals.

Es refereix fins i tot des d'abans del naixement. La psicologia, la pedagogia i la medicina ens aporten continuament noves informacions, que caldrà anar traduint en noves prestacions o en la modificació de les existents.

Sabem que el nen no en té prou amb tenir satisfeta l'alimentació, la salut física i l'habitatge: li són imprescindibles també l'afecte, el tenir que algú té cura d'ell, la seguretat personal, l'estimulació, l'activitat, ...
 Àltrament el nen no creix sà.

.Declaracions que ho recullen: Principis 2 i 4 de la Declaració Universal i principi 1.b i 6.a, b i c de la recomanació del Consell d'Europa.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

-Els necessaris per una preparació per la paternitat i la maternitat responsables, incloent-hi la procreació responsable i la formació sanitària i dietètica.

-Els més idònics per facilitar les atencions necessàries a la mare -sanitàries, laborals, socials i de qualsevol altra tipus-, durant l'embaràs, el part i el període postnatal.

-Aquells orientats a aconseguir l'accés sense restriccions i l'adequada atenció, als serveis mèdics i sanitaris, a tot infant i jove.

-Els necessaris per erradicar les situacions familiars de precaritat que originen problemes de nutrició, de salut física o mental, de suficients atencions, etc... tant si tenen una causa fonamental econòmica, com si la tenen fonamentalment humana (manca d'educació o d'interès dels pares o responsables, ...).

-Els necessaris per atendre les situacions d'emergència greus, mentres no s'aconsegueix allò assenyalat en l'apartat anterior.

-Els necessaris per aconseguir l'accés a un habitatge digne a tota família amb fills, i a les parelles o mares soles espectants.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a. Manquen mesures i facilitats, orientats a la preparació per la paternitat i la maternitat, i a la promoció d'aquesta preparació.
- b. Manquen serveis d'educació, orientació i suport durant l'exercici de la paternitat i la maternitat.
- c. Manquen serveis de planificació familiar.
- d. Manquen facilitats socials i laborals als pares en el moment de neixer un nou fill.
- e. Manquen guarderies de caràcter social amb plantejaments pedagògics actualitzats.
- f. Manquen serveis de suport a aquelles famílies en situacions de precarietat, tendents a aconseguir la superació dels dèficits sense acollir els fills fora de la pròpia família: Serveis d'ajuda a la llar, concessió de beques i altres facilitats econòmiques, serveis educatius i terapèutics familiars.
- g. Manquen recursos econòmics àgils perquè el treballador social pugui facilitar sol.lucions als casos d'emergència, en efectiu o en espècie, segons el cas.
- h. Manquen suficients menjadors escolars i facilitats d'accés als mateixos. Per contra, la creació o permanència de menjadors no escolars, cal suprimir-la, doncs és un plantejament diferenciador.
- i. Manquen vivendes de caràcter social prou àmplies.
- j. Manquen serveis d'inspecció per garantir que les necessitats vitals dels infants i joves siguin degudament ateses a totes les institucions de Catalunya que, d'una manera o altra n'acollien temporalment o permanent.

La manca de recursos "g", fa que en alguns sectors on les problemàtiques es van complicant els darrers anys per la perllongació de situacions d'atur, s'arribin a correr riscos de caràcter vital.

2.-Necessitat de poder restar al propi nucli familiar de manera estable i digna.

Sigui quina sigui la composició d'aquest nucli. Cal respectar i potenciar sempre tot vincle afectiu positiu que el nen tingui establert. La no positivitat caldrà que sigui determinada, en el seu cas, per un equip interdisciplinari de professionals adequadament especialitzats. Cal però, adoptar totes les mesures necessàries perquè en la seva permanència a aquest nucli el nen sigui reconegut com a persona amb existència pròpia, sense ser considerat com a propietat dels seus pares i sense haver de patir les conseqüències de rebutjos conscients o inconscients.

Davant de qualsevol problemàtica familiar greu que dificulti l'adequada atenció de l'infant o adolescent, cal tendir a cercar les sol.lucions de suport familiar necessàries que evitin el seu acolliment en règim residencial alternatiu, restant aquesta sol.lució només pels casos d'extrema gravetat, i per aquells en que les carències o perturbacions que el subjecte hagi patit puguin haver afectat la seva personalitat, sent necessària una educació especial compensatòria que el nucli familiar no és capaç de realitzar.

.Declaracions que ho recullen: principi 6 de la Declaració Universal, la, 2b i 2c de la recomanació del Consell d'Europa, 2 i 8 de la Resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que aporta la seva cobertura:

-Tots els necessaris per donar suport al nucli familiar en dificultats: facilitació d'informacions jurídiques i sobre tramitacions, orientació psico-socio-pedagògica, formació sobre organització de la economia domèstica, possibilitació d'accés a certs tipus d'ajudes materials, etc...

-Serveis promotors d'un bon nivell de qualitat en les relacions al si de la família: facilitació de la formació permanent, impuls a les activitats artístiques, culturals i de lleure, dels membres de la família; serveis diürns d'acollida dels nens, amb suficient nivell pedagògic, que permetin les

necessàries activitats laborals, formatives i de lleure dels pares, durant unes hores.

-Serveis de suport als progenitors sols.

-Serveis d'acolliment en règim residencial temporal per l'infant, i fins i tot per l'infant amb el seu progenitor, en casos de situacions d'emergència social, de manera que permeti, mantenir els vincles afectius positius que el nen tingui establerts.

-Serveis d'ajuda a la llar, en la doble versant, d'ajudes materials i d'ajudes de caire educatiu.

.Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manquen Serveis Socials de Base, sectoritzats i globalitzats, amb recursos suficients per atendre les necessitats dels nuclis familiars en dificultats, i per promoure la coordinació de tots els recursos existents al sector per millorar en nivell de qualitat de vida dins els nuclis familiars i dins la comunitat.
- b.-Manquen serveis psico-pedagògics i de salut mental que contribueixin a facilitar un bon nivell de qualitat en les relacions al si de la família.
- c.-Manquen escoles bressol amb suficient garantia del treball educatiu desenvolupat.
- d.-Manquen serveis que treballin l'enfortiment dels vincles afectius positius que un nen té amb el seu nucli familiar, quan es veu obligat a separar-se d'ell temporalment, éssent acollit en règim residencial.
- e.-Manquen recursos residencials que permetin l'acolliment de progenitors en dificultats amb els seus fills per període temporal, sense veure's pressionats per creences que no comparteixen. En aquest sentit caldria també promoure la convivència de pares i fills en activitats conjuntes durant l'època estiuenca en els casos en que ha hagut dificultats durant l'any.

3.-Necessitat de poder ser acollit, de manera estable i digna, a un altra nucli humà de dimensions petites i amb capacitat de mantenir les adequades relacions personalitzades, quan el propi nucli familiar n'estigui incapacitat temporalment o permanentment.

.Declaracions que ho recullen: Principi 6 de la Declaració Universal, i 6a de la recomanació del Consell d'Europa.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

-Serveis d'adopció que garanteixin una adequada selecció de les famílies adoptants en funció de les necessitats personals de cada nen.

-Serveis de guardia i custòdia, que garanteixin un adequat seguiment de cada cas, a més de la dita selecció.

-Serveis de famílies substitutives, que donguin l'adequat suport a aquestes famílies, a més de fer la selecció i seguiment de cada cas.

-Serveis d'acolliment en règim residencial, temporal o indefinit, de dimensions i característiques el més semblants possible a les d'una família qualsevol, i amb professionals convenientment preparats, pels casos de dificultats que impedeixen la seva estada al nucli familiar i que:

.són molts germans amb bons vincles entre ells i no es troba família substitutiva que els aculli tots alhora.

.es tracta d'infants o joves amb perturbacions emocionals o problemes de comportament seriós que fan necessària una educació compensatòria especialitzada.

.es tracta de famílies en dificultats temporals que toleren malament l'acolliment dels fills en famílies substitutives.

-Equipaments residencials en règim rural, de dimensions petites, per aquells casos en que sigui convenient un període d'educació compensatòria amb contacte amb la natura, lluny d'un entorn social dificultador del procés del noi, i, si s'escau, amb una

formació professional motivadora. Seria el cas del procés de tractament d'alguns delinqüents habituals i del procés de recuperació d'addicions tòxiques dures.

.Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca ampliar i millorar els recursos que es disposen per adopcions i guardies i custòdies.
- b.-Manquen serveis de famílies substitutives, amb mitjans per fer un seguiment adequat.
- c.-Manquen equipaments residencials de dimensions petites i amb capacitat personalitzadora. I manquen els recursos necessaris per actualitzar les institucions que no reuneixen aquests requisits, o creen dinàmiques diferenciadores dels nens respecte els demés de la seva mateixa edat i procedència socio-cultural, com se'n fa referència a l'apartat c) de la descripció de situacions 3.2., en aquest mateix informe.
- d.-Manquen equipaments residencials en règim rural.

4.-Necessitat de protecció especial contra els perills físics i morals, i contra l'explotació econòmica i social.

.Declaracions que ho recullen: Principis 2 i 9 de la Declaració Universal, 3, 4 i 5 de la recomanació del Consell d'Europa, i 4 de la Resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

- Els serveis necessaris d'informació i sensibilització sobre els drets i necessitats dels infants i joves.
- Els necessaris per aconseguir que els professionals que estan en contacte amb nens tingui la formació i coordinació necessària per posar en coneixement de tots els possibles implicats qualsevol sospita de maltractaments, perturbacions o carències en el procés evolutiu d'un nen.
- Els que possibilitin un adequat control, a partir de la reglamentació pertinent, d'aquelles activitats que puguin anar en perjudici de l'infant o jove: mass media, espectacles i competicions, comercialització de productes inadequats per infants, etc...
- Els necessaris per l'acurat compliment de la legislació laboral en matèria de menors i de joves.
- Serveis d'informació, assessorament i acolliment personalitzat per a adolescents i joves que se senten en dificultats. Aquests serveis qual durlos "al carrer" en els sectors que sigui necessari, mitjançant educadors especialitzats en medi obert.
- Els necessaris serveis preventius, de detecció precoç, d'observació i diagnòstic de tot incident o accident que pugui afectar el desenvolupament.
- Els necessaris per informar i formar sobre l'evitació d'accidents infantils de tot tipus, i sobre la seva prevenció (veure resolució 76/6 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa).
- Els més adequats en interès de l'infant o jove quan l'exercici de la tutela per part dels pares o responsables resulti perturbador pel seu desen-

volupament personal.

-Els necessaris per prevenir i superar les addicions tòxiques.

-Els necessaris per evitar qualsevol forma de manipulació ideològica o avassallament cultural, amb el màxim respecte a la seva identitat personal i social, i als senyalats que li siguin pròpis.

Manques de cobertura a Catalunya:

En aquest cas no podem deixar d'assenyalar que la protecció de menors a Catalunya, malgrat els traspassos, queda condicionada per una legislació a nivell estatal, i, sobretot, pel pès d'una estructuració administrativa de molts anys.

Manca, abans que res, una racionalització de l'àmbit a partir d'un marc normatiu més coherent i racional, en funció de les realitats actuals i de les previsibles els propers anys.

A més a més:

- a.-Manquen serveis de sensibilització i informació ciutadanes, amb incidència sobre els plantejaments que fan els mass media, sobre les problemàtiques, necessitats i drets d'infants i joves, i molt especialment quant al plantejament de la delinqüència juvenil.
- b.-Manquen els instruments de coordinació tècnica entre totes les instàncies i nivells de l'administració o d'entitats privades, que treballin amb infants i/o joves a cada sector territorial.
- c.-Manquen mecanismes de control i seguiment de totes les normatives vigents protectores dels infants o joves, especialment al món del treball.
- d.-Manquen serveis d'informació, orientació i acolliment pel jove en dificultats.
- e.-Manca un plantejament de serveis de prevenció, i detecció precoç de qualsevol dèficit, incident o accident, que pugui afectar el procés de desenvolupament integral d'un infant o jove.
- f.-Manca agilitat i recursos en les mesures que cal adoptar vers els pares o responsables d'infants o adolescents amb conductes perturbadors pel desen-

volupament personal del mateix.

- g.-Manquen serveis de seguiment i d'evaluació de les intervencions realitzades, tant des d'instàncies de caràcter més social com de caràcter més jurisdiccional.
- h.-Manquen serveis alternatius a la privació de llibertat i serveis de reinserció social, pels casos de delinqüents juvenils.

5.-Necessitat de prevenció, detecció i atenció precoç de tot dèficit, carencia o perturbació que pugui afectar el seu desenvolupament integral.

.Declaracions que ho recullen: Principi 5 de la Declaració Universal, 6.e de la recomanació del Consell d'Europa i 5 de la resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

- Els necessaris serveis de diagnòstic i observació, amb els recursos adients.
- La planificació global de la prevenció, coordinadament amb els pertinents canals d'informació científica quant a la presa en consideració dels progressius descobriments, bo i considerant els seus aspectes primari, secundari i terciari.
- Els recursos necessaris per facilitar el treball interdisciplinari entre tots els professionals que intervinguin en cada cas.
- La prioritització de tot tipus de serveis i equips destinats a infants i joves en aquells sectors més mancats, especialment de serveis de suport a la escola i de serveis de lleure. Bo i respectant l'estil pròpi de cada sector, doncs solucions diferents poden ser igualment vàlides.
- Els recursos que calguin per tenir una especial cura de l'adolescent en el moment de major incidència del fracàs escolar, i en el moment que més precisa una motivació per la seva formació professional.
- Els recursos necessaris per establir canals permanents de comunicació i coordinació entre els serveis socials i: les guarderies i els serveis de pediatria del sector, i tots aquells que tractin amb nens molt petits.
- Els serveis necessaris per l'adequada atenció personal i educativa dels nens hospitalitzats.

.Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca la regularització de l'àmbit dels anomenats serveis psicopedagògics i psicosociopedagògics, i dels demés serveis que treballen en diagnòstic i detecció precoç de problemàtiques, i la millor dotació de recursos per aquest àmbit: De poc serveix el diagnòstic si no existeixen suficients o adequats serveis de tractament accessibles a les possibilitats familiars del noi.
- b.-Manquen mitjans per prioritzar i animar les activitats de lleure en els sectors en que n'estan molt deficitaris.
- c.-Manca un plantejament a fons de les possibilitats d'integració del nen amb dificultats al sistema escolar. I manca la dotació dels recursos necessaris per tots els casos en que aquesta integració és mínimament viable.
- d.-Manquen els serveis necessaris i l'agilitat pertinent perquè es pugui actuar sense exclusió del sistema escolar en tots els casos d'inadaptació o fracàs escolar, bo i incidint al mateix temps sobre el medi familiar del nen a través dels serveis corresponents.
- e.-Manca serveis i recursos potenciadors del treball interdisciplinari i preventiu, ja des de la mateixa formació dels professionals, i, sobretot a partir d'aquells que treballen en totes les diferents instàncies que, en cada sector, tenen contacte amb infants i joves. Cal prioritzar especialment la coordinació entre Serveis Socials i guarderies.
- f.-Manca el plantejament dels serveis necessaris per l'adequada atenció dels infants hospitalitzats.

6.-Necessitat de recursos compensatoris per tots aquells infants i adolescents que estiguin ja afectats per dèficits, carències o perturbacions físics, sensorials, psíquics, psico-socials o d'altre tipus, o per problemes de relació o comportament social.

Aquests recursos compensatoris poden ser d'índole social, educativa, o de qualsevol altra mena. Amb el terme "compensació" ens referim al dret irrenunciable d'assolir un nivell mínim equiparable de qualitat de vida, que la societat té l'obligació de facilitar sense contraprestació econòmica.

.Declaracions que ho recullen: Principi 7 de la Declaració Universal, i 6 de la resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

- Serveis i recursos educatius compensatoris dins del mateix sistema escolar, sense que comportin la diferenciació de l'infant més enllà de l'inevitable.
- Serveis i recursos de lleure no discriminatoris, i accessibles a tots els infants i joves, en funció dels seus interessos, i no de la seva condició.
- Serveis i recursos d'educació especial, mitjançant la intervenció implicada de professionals adequadament formats de manera compensatòria o terapèutica, en la mateixa vida quotidiana.
- Serveis i recursos de caràcter social per la compensació material i de coneixements de l'entorn on es mou l'infant o adolescent, especialment en l'entorn familiar.
- Serveis i recursos que facilitin al màxim l'àgil desenvolupament del noi dins la comunitat, barri i ciutat on viu, tant a nivell de mobilitat física com d'acolliment i acceptació. Eliminació de barreres arquitectòniques i de perills per l'infant, pel minusvàlid i per la mare que porta el nen petit.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca l'adopció de les mesures necessàries, amb la corresponent dotació de recursos, perquè els infants i adolescents amb qualsevol dificultat puguin anar-se integrant a les guarderies, escoles i centres d'ensenyament mitjà, segons les seves possibilitats, eliminant paulatinament les grans diferenciacions encara existents.
- b.-Manquen serveis i recursos de suport a les escoles per anar possibilitant aquest procés paulatí, i mentres no s'aconsegueixin condicions idònies pel mateix. El moment més mancat d'aquest suport és el final de l'EGB i primer curs de F.P., on s'acumula el major fracàs escolar dels adolescents.
- c.-Manquen serveis de suport psicopedagògic als mestres, i als nens amb més dificultats, estretament vinculats amb els Serveis Socials de Base del Sector.
- d.-Manquen Serveis Socials de Base, i millor dotació dels mateixos per tal de poder desenvolupar la tasca de treball social necessària amb les famílies dels nens amb dificultats escolars.
- e.-Manquen els necessaris serveis i recursos de suport educatiu especialitzat, als espais i altres centres de lleure, per tal de poder acollir als infants i joves amb dificultats de diferent índole.
- f.-Als barris amb més dèficits de recursos, i, sobretot a aquells amb més presència de fracàs escolar, nois al carrer, i nois amb problemes de relació o de comportament socials, calen amb gran urgència les dotacions següents:

- .equips d'educadors especialitzats en medi obert convenientment vinculats als Serveis Socials de Base.
- .centres oberts
- .pre-tallers per adolescents
- .els serveis abans relacionats de la "b" a la "e".
- .serveis de sensibilització, i d'anima-
ció de la participació ciutadana.

.l'adopció de mesures educatives i preventives encaminades a evitar l'expansió de les addiccions tòxiques.

g.-Els recursos necessaris per continuar el procés d'eliminació de barreres arquitectòniques i de perills de tot tipus, als barris.

7.-Necessitat de promocionar i facilitar l'accès a tots els recursos educatius, d'ensenyament, cultura, lleure i informació.

Accès que requereix el major grau possible de sectorització, la consecució de la gratuïtat paulatinament, i l'eliminació de tota situació que resulti etiquetadora, discriminadora, diferenciadora o manipuladora per l'infant o jove.

Entenem que no sols els espais institucionals, sinó la comunitat en la seva globalitat, i la vida quotidiana que es desenvolupa dins la mateixa han de ser educatives, acollint a tots els seus membres amb dificultats i assumint les necessitats de relació que aquests membres tenen.

.Declaracions que ho recullen: Principis 7 i 10 de la Declaració Universal, l'"c" i 6"e" de la recomanació del Consell d'Europa i 6 de la resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que comportan la seva cobertura:

- Serveis i recursos d'animació i sensibilització comunitària, que treballin amb la fita d'augmentar el nivell cultural de tota la comunitat i el grau de participació.
- Serveis i recursos que facilitin l'accés a tots els nivells educatius, tant a base d'un suport material (beques, increment de les places gratuïtes, ...) com humà (més professionals per donar suport als infants i joves amb dificultats).
- Serveis d'informació i orientació estudiantil i professional; i sobre drets i recursos accessibles en general.
- Serveis i recursos de tot tipus que garanteixin la total cobertura gratuïta del procés educatiu integral de qualsevol ciutadà, siguin quines siguin les seves dificultats, fins arribar a un nivell educatiu i cultural mínim. Això comporta la gratuïtat de tots els serveis d'educació especial i dels possibles serveis de suport terapèutic que els siguin necessaris, tant en l'ambient escolar

com extraescolar, i sigui quin sigui l'origen o manifestació de les dificultats de l'infant o jove: físiques, sensorials, psíquiques, psico-socials, de relació o comportament, etc...

-Serveis i recursos per formar i especialitzar els professionals necessaris amb nivell adequat.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manquen els recursos necessaris per la total assumptió de la gratuïtat de l'ensenyament pre-escolar i primari, i de tota l'educació especial, en el sentit més ampli.
- b.-Manquen les mesures adequades perquè les dificultats d'ordre psico-social, de relació o comportament, d'aprenentatge, les perturbacions afectives, etc... siguin plenament assumides, en la pràctica, com a responsabilitat pública de garantir una educació especial compensatòria gratuïta.
- c.-Manquen els recursos necessaris per l'adequada formació i reciclatge, en xifra suficient, d'educadors especialitzats i demés professionals la presència activa i l'especialització dels quals és imprescindible en aquest àmbit, amb una orientació pluridisciplinària.
- d.-Manquen prestacions socials orientades a facilitar i elevar el nivell educatiu i cultural de la població.
- e.-Manquen Serveis Socials de Base amb dotació suficient per poder desenvolupar tasques d'animació i sensibilització comunitàries.
- f.-Manquen serveis d'informació i orientació a l'abast d'infants i jove.
- g.-Manca el reconeixement d'un nivell professional més elevat, amb el corresponent major nivell de formació i responsabilització, de tots els professionals que treballen amb infants i joves, i molt especialment, per aquells que ho fan en equipaments residencials, i en serveis on s'atenen infants i joves de sectors molt deficitaris.

8.-Necessitat de que el seu desenvolupament es pugui realitzar en una continuïtat dinàmica, i en ordre a la pròpia autonomia.

Malgrat infants i joves, en diferents moments de la seva vida tenen necessitats clarament diferents, que ha de ser ateses mitjançant serveis peculiars, això no ha de comportar la fragmentació estricta per edats ni la desconexió de la vida de l'infant o jove de la resta de la vida i activitats socials.

La capacitat de presa de decisions, i, per tant, la responsabilització en els aspectes del seu desenvolupament que l'afecten, l'infant els ha de poder anar assumint paulatinament, defugint de paternalismes tradicionals.

.Declaracions que ho recullen: De manera indirecta els principis 2 i 6 de la Declaració Universal i el 8 de la resolució 37/1 del Parlament de Catalunya. També la resolució (78) 62 del Comité de Ministres del Consell d'Europa.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

- La coordinació de tots els organismes oficials que tractin temàtiques d'infància i joventut en ordre a l'assumpció d'objectius globals, tendint a que tots els serveis i recursos estiguin articulats a nivell de la comunitat local, i evitant la fragmentació en diferents instàncies que compartimentin la seva realitat en aspectes artificiosos.
- Les mesures i recursos necessaris per assegurar la participació dels infants i joves, segons les seves possibilitats, en totes les mesures administratives i judicials que els concerneixin.
(Recomanació "a" de la resolució 78/62)
- Els serveis i recursos necessaris per promoure la participació ciutadana de tots els infants i joves, i perquè aquests coneguin a fons la realitat del món que els envolta en totes les seves dimensions. En la darrera part del cicle d'ensenyament bàsic és especialment important el coneixement del món del treball.

-Els serveis i recursos necessaris per animar i sensibilitzar la població adulta a la participació amb infants i joves en les seves activitats culturals, esportives i de lleure.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca una adequació de la legislació actualment vigent a les necessitats de progressiva autonomia de l'infant i adolescent, bo i substituint la noció de "autoritat paterna" per la de "responsabilitat paterna" (principi 2c de la recomanació del Consell d'Europa).
- b.-Manca coordinació geogràficament sectorial de totes les instàncies que estan relacionades amb l'atenció d'infants i joves, tant a nivells superiors com a nivells tècnics.
- c.-Manquen serveis i recursos per animar el diàleg i la participació en activitats comuns, a nivell local, d'adults i joves.
- d.-Manca una major especialització i pluridisciplinarietat en els cossos administratius i judicials relacionats amb l'àmbit, i una participació dels infants i joves, segons les seves possibilitats, en totes les mesures que els concerneixin.
- e.-Manquen els serveis i recursos necessaris per una supervisió pedagògica de totes les activitats institucionals i extrainstitucionals relacionades amb la infància i la joventut, molt especialment quant a l'organització de la vida quotidiana en les institucions residencials, adoptant les mesures necessàries per actualitzar els seus plantejaments segons les més actuals directrius científiques, pedagògiques, psicològiques i sanitàries. Al mateix temps s'han d'anar adoptant les mesures recomenades pels organismes internacionals respecte a l'atenció a la infància i adolescència, en especial les resolucions (68)37, (77)33, (78)62 i R(79)17 del Consell d'Europa; en tots

els casos aquestes mesures han de prioritzar per davant de tot la desmassificació, la personalització de les relacions amb adults adequadament formats dels dos sexes i la no organització de la vida quotidiana dels nens en dinàmiques diferents o diferenciadores respecte els demás nens de la seva mateixa edat i procedència socio-cultural.

f.-Manquen les mesures oportunes perquè tots els nens catalans amb dificultats de qualsevol tipus siguin acollits a institucions situades a Catalunya i amb plantejaments pròpis. I en tot cas (llevat dels ja referits en que sigui recomenable altra cosa per raó d'addicions tòxiques o delinqüència habitual) s'ha de tendir a que ho siguin en institucions sectoritzades, situades el més aprop possible del lloc on resideixin les persones amb qui habitualment ha viscut, o subsidiàriament, situades en un ambient social sa el més semblant possible al conegut pel nen.

g.-Manquen serveis, recursos, motivacions i oportunitats per facilitar i promocionar l'activa participació dels joves en el desenvolupament de les activitats nacionals.

(veure les consideracions de les resolucions 34/151, 35/126 i 36/28 de les Nacions Unides, en les que es donen recomanacions per la preparació de l'Any Internacional del Jove -1985-).

h.-Manquen els recursos i mesures necessaris perquè els nens amb dificultats familiars greus, que es veuen obligats a restar acollits fora del seu nucli familiar natural, ho puguin ser de manera el més estable possible, evitant canvis d'institució per raó de l'edat (cosa habitual als 5-6 anys i als 12-14), assegurant l'estabilitat laboral dels seus educadors i el que no es vegin obligats a trasllats injustificats pels interessos del nen, i tendint a que l'estada temporal en centres d'observació sigui el més curta possible a base de fer el diagnòstic al mateix centre d'acollida definitiu sempre

que sigui possible (veure resolució (77)33 del Consell d'Europa).

- i.-Cal reconèixer en la llei el dret de l'infant a tenir el seu propi advocat d'ofici especialitzat, en el cas de desacord entre els pares, i sobretot en cas de divorci o separació, en ordre a defensar l'interés superior de l'infant (veure principi 2c de la Recomanació 874 del Consell d'Europa).

9.-Necessitat de que les pròpies potencialitats de cada infant i jove es puguin desenvolupar i orientar lliurement en ordre a la seva formació personal, professional i socio-cultural.

.Declaracions que ho recullen: Principi 2 de la Declaració Universal, i 8 de la resolució 37/1 del Parlament de Catalunya.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

- Les mesures i recursos oportuns perquè els infants i joves siguin considerats als efectes pràctics com persones amb existència pròpia, eliminant totes les formes d'actuació impositives o coactives en funció d'interessos adults, siguin de tipus personals, ideològics, econòmics o d'altra tipus; i eliminant totes les formes d'avassallament socio-cultural.
- Cal que l'infant ja a la mateixa escola tingui informació clara i objectiva de la realitat social que l'envolta i d'aquella en que li tocarà viure en el seu futur. Calen per tant els recursos i mesures necessaris per un plantejament escolar de preparació per la vida en funció dels interessos superiors del nen.
- Cal que l'infant o adolescent que presenti problemàtiques d'inadaptació escolar, dificultats d'aprenentatge de qualsevol tipus, etc... no vegi frustrades les seves aspiracions de formació professional: Calen serveis i recursos de diversos tipus per donar l'orientació i la formació compensatòria necessària, tant a l'escola, com de manera extraescolar quan sigui necessari.
- Serveis i recursos per la lliure promoció de les capacitats artístiques, creatives i d'expressió d'infants i joves.
- Serveis i recursos esportius de tota mena a molts sectors geogràfics de la població, gratuïts i amb facilitat d'accés, inclús per les persones amb dificultats físiques.

-Cal la voluntat decidida, des dels nivells superiors, de que es tinguin en compte les necessitats psicopedagògiques de l'infant i el jove en les actuacions de totes les instàncies judicials i administratives.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca una normativa general que reconegui de manera més operativa els drets d'infants i joves, incorporant les recomanacions emanades d'organismes internacionals i adoptant les mesures d'inspecció necessàries per aconseguir una paulatina però ràpida assumpció de totes les modificacions psicopedagògiques i de treball social necessàries a les institucions de Catalunya dedicades a l'atenció d'infants i joves. Amb la corresponent creació dels serveis i recursos adients.
- b.-Manca la creació de serveis i recursos preventius i d'atenció compensatòria davant les problemàtiques escolars dels nois, en tant en quant no s'aconsegueixi un desitjat canvi que eviti l'augment de les inadaptacions i el fracàs escolar. Especialment la creació d'equip psicopedagògic en coordinació amb els serveis socials de base.
- c.-Manquen serveis que permetin als nois la lliure expressió de les seves potencialitats durant el temps extraescolar, molt especialment als sectors amb més emergència del fracàs escolar. Aquests serveis han de poder comptar amb la presència d'educadors especialitzats quan es detectin nois amb problemàtiques psicosocials importants; i han de procurar que el noi recuperi la seva capacitat d'adaptació a la escola. En concret manquen: serveis esportius i de lleure, i, a les àrees més deficitàries, centres oberts i pre-tallers; aquests darrers orientats a la promoció pre-professionals d'adolescents amb problemes socio-fa-

10.-Necessitat d'una formació especialitzada per part de tots els professionals que intervinguin directament o indirectament en l'àmbit.

Ens referim a que tots els professionals que amb les seves actituds, intervencions o decisions puguin afectar d'alguna manera les realitats quotidianes d'infants i joves, cal que tinguin un detallat coneixement de les realitats, necessitats i problemàtiques d'infants i joves, i estiguin capacitats i formats per desenvolupar una tasca i una presa de decisions de manera interdisciplinària.

.Declaracions que ho recullen: principis 3 "e" i "f" de la recomanació del Consell d'Europa, recomanació "k" de la resolució (78)62 del mateix Consell

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

-El reconeixement professional i l'adequada formació, tan a nivells mitjos com superiors dels professionals encarregats de l'educació compensatòria d'infants i joves amb problemes d'origen socio-familiar o de comportament social.

I la facilitació del seu reciclatge periòdic.

-Els recursos i mesures necessaris per possibilitar i fer obligatòria l'especialització i reciclatge de tots els professionals que treballen dedicats al món de la infància i la joventut amb dificultats: Aquesta formació ha de contemplar la necessitat del treball interdisciplinari i les mesures preventives a adoptar en casos de sospita de maltractaments al nen, o de dificultats familiars de qualsevol tipus.

-La adopció de recursos i mesures perquè les actituds i estils de treball de les instàncies judicials i administratives siguin pedagògiques i no represives.

Els recursos i mesures per augmentar el nivell de professionalització de les persones que estan en contacte amb infants i joves amb dificultats, i per garantir també un nivell mínim de formació de voluntariat.

miliars o de comportament. Igualment manquen equips d'educadors especialitzats en medi obert en els sectors de més presència de delinqüents juvenils i de "camells" de droga.

d.-Manquen serveis i recursos per l'animació associativa i comunitària d'infants i joves, i per la seva lliure promoció de les capacitats artístiques, creatives i d'expressió.

e.-Manquen mesures i recursos perquè les instàncies administratives i judicials es reestructurin en consonància amb l'actual coneixement de les necessitats psicopedagògiques d'infants i joves, adoptant plantejaments i actituds promotors dels mateixos, d'educació compensatòria i no repressius; involucrant al mateix temps el treball social que calgui realitzar amb el nucli familiar del noi. I garantint l'intervenció pluridisciplinar de tots els professionals coneixedors de la realitat del noi, en qualsevol presa de decisió que l'afecti.

Manques de cobertura a Catalunya:

- a.-Manca l'adequat reconeixement professional i de la intitolació necessària dels educadors especialitzats.
- b.-Manca augmentar la capacitat de formació, en quant a nombre d'alumnes, d'educadors especialitzats, creant més escoles repartides per la nostra geografia. També manca intensificar les possibilitats de ampliar coneixements concrets relacionats amb els seus camps possibles d'actuació en la pràctica, i de fer reciclatges periòdics.
- c.-Manquen els serveis i recursos necessaris per l'especialització i reciclatge dels demés professionals que intervenen en l'àmbit. Manca l'introducció de les especialitzacions pertinents en els estudis de Psicologia, Pedagogia i Dret. Manca l'obligatorietat normativa de dedicació i especialització en jutges i policies que treballen en l'àmbit. I manca l'introducció dels plantejaments de treball interdisciplinar a nivell dels estudis de la major part dels professionals, sobretot dels universitaris: Medicina, Dret, etc...
- d.-Manca una previsió i coordinació adient entre les instàncies públiques que generen places professionals de treball en l'àmbit, o que n'han de precisar en un futur, i les instàncies responsables de la formació d'aquests professionals. A nivell de Generalitat és de lamentar la manca de coordinació al respecte entre les Direccions Generals de Serveis Socials i de Protecció i Tutels de Menors, per una part, i el Departament d'Ensenyament per l'altra.
- e.-Manca l'adopció de recursos i mesures perquè les actituds i estils de treball de les instàncies judicials i administratives siguin pedagògiques i no repressives, i donguin una imatge

didàctica a l'opinió pública del què ha de ser l'actuació en aquest àmbit.

- f.-Manquen els serveis i recursos que garanteixin una formació mínima del voluntariat de l'àmbit, sobretot del que treball amb infants i joves amb problemes de personalitat o de comportament.

11.-Necessitat de participació, segons les capacitats de cadascú, en la presa de les decisions que afectin la pròpia realitat o el propi futur.

.Declaracions que ho recullen: Recomanació "a" de la resolució (78)62 del Consell d'Europa, Resolució 34/151 de les Nacions Unides. (en ambdós cassos sols relatives als joves).

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

-Els necessaris per aconseguir els canvis normatius que estableixin, seguint l'exemple d'altres països i les recomanacions d'organismes internacionals, la participació del noi en la presa de decisions administratives o judicials que l'afectin, tenint dret al propi advocat especialitzat d'ofici. Sempre en la mesura de les seves capacitats.

-Els necessaris per aconseguir de les institucions, especialment de les residencials, la paulatina incorporació de la reunió dels acollits en la presa de decisions i responsabilització sobre diferents mesures de l'organització i normativa institucional que els puguin afectar. Sempre en la mesura de les seves capacitats.

.Manques de cobertura a Catalunya:

a.-Manca la informació, formació i sensibilització de professionals, organismes, i ciutadans en general, sobre l'importància social i personal de la paulatina autoresponsabilització d'infants i joves.

b.-Manquen les mesures i recursos orientats a assolir que els nois puguin participar, en la mesura de les seves capacitats, en la presa de decisions administratives o judicials que els afectin, tenint dret al propi advocat d'ofici.

c.-Manquen els serveis i recursos necessaris per estimular i garantir la progressiva participació d'infants i joves en les institucions on es desenvolupa part de la seva vida, en la mesura de les seves capacitats.

12.-Necessitat de que les seves situacions, necessitats i problemàtiques siguin informades i investigades de manera àmplia, rigorosa, sistemàtica, globalitzada i no manipulada.

.Declaracions que ho recullen: Resolució (78) 62 del Consell d'Europa.

.Serveis i recursos que comporta la seva cobertura:

-Els necessaris per aconseguir uns plantejaments més pedagògics i objectius en les informacions dels mass media dirigides o que es refereixen a infants i joves, recorrent a aquells controls que siguin necessaris.

-Els necessaris per possibilitar l'investigació sobre mesures de política social, sobre prevenció de tot tipus de problemàtiques i perturbacions que afecten a infants i joves, sobre la consecució del seu millor benestar, sobre l'avaluació i seguiment de les mesures adoptades, etc...

.Manques de cobertura a Catalunya:

a.-Manquen serveis i recursos per aconseguir control i sensibilització dels mass media cara a crear actituds més pedagògiques i constructives en tot allò relatiu a infants i joves.

b.-Manca més serveis i recursos dedicats a l'investigació de l'àmbit, així com orientacions sobre els temes prioritaris, i la consecució d'una coordinació entre els organismes que puguin finançar aquestes investigacions.

8.- PLANTEJAMENTS BÀSICS SOBRE ELS SERVEIS SOCIALS
PER A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

PLANTEJAMENTS BÀSICS SOBRE ELS SERVEIS SOCIALS PER A LA
INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

La competència dels Serveis Socials en el camp de la infància i l'adolescència, sempre en un context global de treball amb visió de futur i orientat vers la consecució d'un nivell mínim equiparable de qualitat de vida i benestar social per a tota la població, es planteja en 4 vessants:

- 1.-Vessant d'informació i educació ciutadanes
- 2.- " de detecció precoç i atenció preventiva
- 3.- " d'atenció social, assistencial i educativa
- 4.- " de seguiment posterior a la intervenció

Seguint les pautes donades per les Nacions Unides ("L'organisation des programmes nationaux de Service Social", 1960, paràgraf 42) i les que es deriven dels múltiples documents publicats pel Consell d'Europa, cal plantejar a nivell de Generalitat, amb la coordinació de les Direccions Generals que puguin estar implicades, una actuació en el camp de la infància i l'adolescència encaminada a desenvolupar fonamentalment i en tots els casos una atenció globalitzada (és a dir, sempre que sigui possible, pels mateixos canals per a tota la població) que incorpori la prevenció i detecció precoç de qualsevol element que pugui afectar el benestar o el desenvolupament integral del nen, o que pugui resultar desestructurador de la seva personalitat.

Els principis d'actuació fonamental en tot cas seran:

- 1r.-Atendre la realitat del nen globalitzadament, considerant-lo amb el seu entorn proper (i no solament com a individu aïllat), del qual l'element més significatiu n'és la pròpia família natural.
- 2n.-Respectar i potenciar tots els vincles afectius positius que el nen pugui tenir, bo i donant suport a la creació i actualització de serveis que no comportin el debilitament o trencament d'aquests vincles.
- 3r.-Quan l'internament d'un nen o el seu plaçament en una llar substitutiva sigui inevitable per la urgència, o aconsellable per existir dubtes sobre la positivitat de

la permanència amb la família, orientar tota la primera fase del treball social vers la consecució i aclariment de la reversibilitat del procés familiar, o vers la compensació de seva situació o problemàtica, segons el cas.

- 4t.-Passar només a solucions definitives (per ex: adopcions) quan la irreversibilitat del procés de desatenció o abandó pugui ésser certificat per un equip pluridisciplinar d'experts després de les indagacions oportunes.
- 5è.-Estructurar i dotar els equipaments residencials per a nens de manera que mai no comportin el situar-los en dinàmiques de vida quotidiana diferents o diferenciadores dels altres nens de la mateixa edat i procedència sòcio-cultural.

Vessant 1.-Informació i educació ciutadanes sobre temàtiques socials que afecten els infants i adolescents.

Funcions: Genèriques i sectorials

-Les funcions genèriques cal que siguin programades pels Serveis Centrals de la Direcció General de Serveis Socials, coordinadament amb les altres Direccions Generals que tinguin part en cada cas.

-Les específiques ho seran per cada Servei Social de Base en coordinació amb les entitats cíviqes i els Serveis a la infància i adolescència del sector, tenint en compte les pautes programades a nivell del seu municipi.

Objectius: -L'orientació per a l'exercici de la paternitat i de la maternitat responsables, incloent-hi la procreació responsable i la formació sanitària i dietètica.

-La facilitació de l'assistència adequada durant l'embaràs, el part i el puerperi.

-La sensibilització pública sobre necessitats, problemàtiques i drets, genèrics i específics, d'infants i adolescents.

-La facilitació d'informació i accés a tots els membres de les famílies, a tot tipus d'activitats formatives, culturals, esportives, etc... independentment de la seva situació personal.

-L'establiment dels canals d'informació adients perquè les diverses instàncies de l'Administració estigui puntualment assabentades de la realitat, planificant les mesures oportunes per superar les problemàtiques.

-Tota acció puntual orientada al mateix fi global d'informar i educar la realitat infantil i adolescent.

Medis: L'instrument dinamitzador cal que siguin els Serveis Socials de Base, bé prenent iniciatives, bé coordinant-se amb d'altres serveis existents, bé afavorint la difusió d'aquells recursos informatius i educatius que puguin publicar altres estaments, i promocionant especialment la vida associativa. Amb el suport, en tot cas, dels programes de facilitació de recursos que cal establir a nivell municipal o supramunicipal.

Vessant 2.-Detecció precoç i atenció preventiva de les problemàtiques socials que poden afectar el desenvolupament integral d'infants i joves.

Funcions: La detecció activa i detecció mediatitzada

-La detecció activa està internament lligada a l'aprofundiment del treball social amb les unitats familiars.

-La detecció mediatitzada comporta l'establiment de canals d'informació des dels diferents serveis existents que treballin amb nens, per tal d'ésser informats els serveis socials de qualsevol sospita de problemàtica socio-familiar que pugui repercutir en el nen.

Objectius:-Pal.liar incipientment qualsevol situació carencial greu que es pugui presentar a una unitat familiar, tant d'ordre físic, socio-econòmic, psíquic o relacional.

-Facilitar recursos compensatoris a tota problemàtica carencial que estigui afectant incipientment qualsevol nen o adolescent.

Medis: El principal instrument canalitzador cal que siguin els Serveis Socials de Base

-Bo i actuant amb recursos propis, com són els treballadors socials, els serveis d'ajuda a llar (en la doble vessant d'ajuda material i suport domèstic-educatiu) i els educadors en medi obert.

-Bo i recorrent als recursos de la Direcció General de Serveis Socials, com són les ajudes individualitzades.

-Bo i demanant la intervenció d'altres serveis i professionals, com pot ser el Centre de Salut Mental, els gabinets psicopedagògics, els

centres d'assistència sanitària, els metges de capçalera, els practicants, etc...

-Bo i sol.licitant la col.laboració dels serveis educatius del sector, especialment les guarderies, però també les escoles, els centres de temps lliure, etc.

-Bo i instrumentant (o donant suport a) les tramitacions adients per aconseguir recursos puntuals (beques escolars, subsidis, indemnitzacions, ...).

Vessant 3.-Atenció social, assistencial i educativa als casos de problemàtica sòcio-familiar ja generada.

Funcions: De suport sòcio-assistencial, de treball compensatori i de col.laboració amb d'altres serveis (recepció i remissió).

-El suport social s'orientarà principalment a evitar el trencament i debilitament dels vincles afectius que tingui el nen amb la seva família.

-El treball compensatori, portat a terme des de Serveis Especialitzats, queda orientat principalment a una recuperació dels déficits produïts en la família o en el nen, mitjançant un reforçament temporal (normalment amb contingut terapèutic o d'educació especial).

-La recepció de casos provinents d'altres serveis, que pot revertir tant en assumir-los conjuntament, com en assumir-los en els serveis propis, o en remetre'ls a d'altres.

-La remissió a d'altres serveis no comporta el deixar de fer-se'n càrrec des d'un punt de vista social, llevat el cas de remissió a Justícia per existència (o supòsit) de delictes, cas en què l'actuació dels serveis socials quedarà supeditada a la decisió del Tribunal Tutelar de Menors.

Objectius:-Creació, accés i bon funcionament de serveis i equipaments suficients per a l'atenció de nens i adolescents amb problemàtiques específiques que no poden o no convé que siguin ateses en la mateixa família (malgrat sempre caldrà treballar-les al mateix temps que el nucli familiar i coordinadament).

-Treballar la reversibilitat d'aquelles circumstàncies familiars que estiguin perjudi-

cant greument el desenvolupament integral del nen, i especialment aquelles que originen el seu internament temporal, requerint, si és el cas, la intervenció d'altres serveis, com per exemple, els de Salut Mental.

-Diagnosticar la irreversibilitat d'una situació familiar en relació a la capacitat d'acolliment d'un nen i instrumentar-ne solucions alternatives.

-Remetre a Justícia aquells casos en què calguin instruments amb prou força per protegir l'infant eficaçment, i tots aquells en què es pressuposi delictes.

Medis: Els instruments bàsics cal que siguin la xarxa de Serveis Socials (tant de Base com Especialitzats, articuladament) que s'estructurarà a partir del Mapa de Serveis Socials de Catalunya, en coordinació amb els altres serveis existents, dirigits a infants i adolescents.

Entre els Serveis Socials Especialitzats cal contemplar:

A.-EQUIPAMENTS RESIDENCIALS (places per pensió completa)

- 1.-LLARS BRESSOL (Llars infantils majoritàriament per menors de 5 anys)
- 2.-LLARS FAMILIARS (menys de 15 places, majoritàriament entre 5 i 16 anys)
- 3.-MINI-RESIDÈNCIES (entre 15 i 30 places, majoritàriament entre 5 i 16 anys)
- 4.-RESIDÈNCIES (més de 30 places, majoritàriament entre 5 i 16 anys)
- 5.-RESIDÈNCIES JUVENILS (majoritàriament per més grans de 17 anys)
- 6.-D'ALTRES EQUIPAMENTS RESIDENCIALS

B.-EQUIPAMENTS DIURNS I SERVEIS

7.-CENTRES OBERTS

8.-PRE-TALLERS (majoritariament per més grans de 14 anys)

9.-D'ALTRES CENTRES DIURNS I SERVEIS.

Entre les coordinacions a establir per tal de realitzar un treball conjunt s'ha de resaltar la que cal amb els Centres de Salut Mental, sobretot en aquells casos en què se sospitin processos de rebuig més o menys inconscient o altres problemàtiques de relacions patògenes.

Resta pendent la solució a proposar en problemàtiques singulars, que són minoritàries, però en les que pot arribar a ser necessària una separació de la família, però que no existeixen actualment recursos apropiats:

- Nens o adolescents amb toxicomanies acusades
- Nens o adolescents psicòtics
- Nens o adolescents amb problemes de perversions sexuals.
-

Vessant 4.-Seguiment posterior a la intervenció d'aquells casos en què la conflictivitat sòcio-familiar i els seus efectes sobre la personalitat del nen han pogut ésser pal.liats suficientment o completament superats.

Funcions: Seguiment metòdic per tal de constatar l'eficàcia i permanència dels resultats obtinguts, i per detectar-ne a temps qualsevol ressorgiment.

Objectius:-Garantir els resultats del treball al llarg del temps, mitjançant tècniques científiques que permetin la revisió rigorosa dels mètodes aplicats.

Medis: L'instrument principal de seguiment seran els Serveis Socials de Base, seguint aquelles directrius i utilitzant aquells instruments que els siguin donats per la Direcció General de Serveis Socials i pel respectiu Ajuntament.

9.- IDENTIFICACIÓ APROXIMATIVA DELS NIVELLS I
SITUACIONS D'INTERVENCIÓ DELS SERVEIS SOCIALS
EN L'ÀMBIT DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

IDENTIFICACIÓ APROXIMATIVA DELS NIVELLS I SITUACIONS
D'INTERVENCIÓ DELS SERVEIS SOCIALS EN L'ÀMBIT DE LA
INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA.-

A efectes operatius distingirem 3 nivells d'intervenció dels Serveis Socials, malgrat estiguin profundament interrelacionats i no siguin analitzables en situació aïllada. És important, doncs, tenir en compte que no es tracta d'una classificació delimitativa, sinó d'una referència per identificar aproximativament les situacions i realitats que precisen ésser analitzades i afrontades amb perspectives i metodologies diferents, sense ignorar-se les unes a les altres, ni establir-ne fronteres rígides.

Aquests nivells són:

- 1.-Nivell de benestar de tota la població infantil i juvenil.
- 2.-Nivell de promoció geogràficament sectorial, tant amb enfocament global com específic, dels recursos destinats a superar i compensar els dèficits i problemàtiques que repercuteixen en infants i joves.
- 3.-Nivell d'atenció als subjectes amb necessitats particularment manifestes.

Els nivells 2 i 3 es desprenen i són subconjunts de l'u.

En el nivell 3 diferencierem 4 situacions:

- 3.1.-Infants i adolescents carents totalment de família pròpia que els acollí.
- 3.2.-Infants i adolescents amb família pròpia en la que s'ocasionen o s'està en evident risc d'ocasionar desatencions o carències greus en el seu procés de desenvolupament integral.
- 3.3.-Infants i adolescents, la família o responsables educatius dels quals els ocasionen desviacions o perturbacions greus en el seu procés de desenvolupament integral.
- 3.4.-Infants i adolescents, les famílies o responsables educatius dels quals se senten, o

són, parcialment o totalment impotents per afrontar les situacions problemàtiques individuals dels mateixos.

.

Aquesta distinció tampoc té el propòsit de diferenciar de manera excloient unes situacions concretes. De fet la situació 4 es dona sovint alhora amb la 2 ó la 3. El límit entre la 2 i la 3 és imprecís. Es tracta, doncs també, d'una referència aproximativa que caldrà anar perfilant milloř amb el temps.

Les situacions familiars poden arribar a graus molt elevats de complexitat i diversitat. El seu intent de classificació a priori amb una tipologia excloient pensem que no sols no seria pràctic, sinó que podria arribar a dificultar l'agilitat necessària en les situacions humanes que precisen una ràpida actuació dels serveis socials, si arribés a donar-se el cas de confondre cada tipologia amb un procediment administratiu concret.

Un tret important que volem subratllar és que en aquest nivell 3 ens sortim de l'esquema clàssic que agrupa les necessitats d'infants i adolescents en funció dels serveis i equipaments que els són necessaris, per fer-ho amb la visió globalitzadora de les interrelacions nen-família. Considerem més adequat el procediment que comença amb la

- . descripció de la situació familiar, per tal de poder aproximar-se a la
- . identificació de les necessitats no cobertes

del nen

de la família i

de l'entorn

amb el propòsit de poder determinar els

- . recursos globals i específics que calen per prevenir, detectar precoçment, compensar o superar una problemàtica, bo i instrumentant-los sincronitzadament.

Evidentment aquesta metodologia, en ser aplicada a la pràctica, es topa amb la realitat de la inexistència de molts

recursos necessaris. A mitjà i llarg termini, la recollida sistemàtica d'aquestes dades ens pot permetre, però, una planificació més racional de la seva creació. Caldrà, tanmateix, marcar etapes que evitin als professionals el sentiment de treball va, doncs altrament apareix el desencant o la fatiga pel constant aplaçament dels resultats.

Per cada una d'aquestes situacions farem un breu plantejament de

- a) Característiques descriptives de la situació.
- b) Principis específics del treball social en aquestes situacions, i orientació conseqüent.
- c) Organització i recursos del treball social en aquestes situacions:

c.1.-línies generals

c.2.-serveis i equipaments

c.3.-peculiaritats

Es de desitjar que en un futur s'aprofondeixi molt més aquesta línia d'anàlisi.

NIVELL 1.-Marc teòric de l'actuació:

- A) Aquesta actuació no és plantejable separadament de l'actuació global encaminada al BENESTAR de TOTA la POBLACIÓ. Requereix, per tant, una concepció àmplia del benestar social, i dels serveis socials com a DRET. El Dret als serveis socials cal relacionar-lo d'entrada, entre altres aspectes, a la necessitat de protecció de base de la persona humana i de la seva dignitat com a tal, independentment de si es cotitza o no a la Seguretat Social.
- B) Aquesta actuació no és instrumentable sense la manifestació explícita de la POLÍTICA D'INFANCIA I JOVENTUT del Govern que deixi clars els OBJECTIUS de treball en aquest àmbit, i sense el pertinent reflexe legislatiu. Política que en tot cas ha d'estar en consonància amb la consciència i voluntat de futur de tot el poble, doncs és aquest futur el que es posa en joc a partir de la referida política, o manca de política.
- C) Finalment, aquesta actuació no serà operativa sense un plantejament interdisciplinari i interdepartamental, tant a nivell de la línia global, com a nivell de cada una de les accions concretes i sectorials. Exigeix, per tant, una àgil i eficient coordinació tant a nivell polític com a nivell de tècnics de les diferents instàncies que puguin estar implicades: Serveis Socials, Promoció de la Salut, Assistència Sanitària, Ensenyament, Habitatge, Treball, Justícia, Joventut, ...
- La vida quotidiana d'infants i joves transcorre principalment entre casa, el carrer, l'escola i les activitats de lleure. Cal tenir sempre present aquesta continuïtat per tal de donar-li una coherència des de les instàncies de l'administració sense fer-ne compartiments aïllats.
- El mateix cal dir de la vida cronològica. Si bé que és cert que les necessitats són sensiblement diferents a una edat del desenvolupament d'un noi, que a una altra, no s'han de crear edats-frontera estrictes, respectant el ritme evolutiu de cadascú; amb la perspectiva, al mateix temps, que cal aprendre a conviure amb ciutadans de totes les edats i de totes les condicions socials, amb un clima de respecte

mútu; principi democràtic que és atentat per qualsevol plantejament estigmatitzador del subjecte necessitat de suport social.

.

Els programes relatius a la joventut no poden separar-se dels relatius a la família, salut, educació, habitatge o dels projectes referits a l'emprament (Nacions Unides 1971). Cal un enfocament globalitzant del desenvolupament dels problemes de la infància i la joventut (Unicef 1965). Cal la coordinació dels plans dels diferents sectors que concernen als nens, més que l'organització d'un sector especial per a ells (Nacions Unides 1971) (Vo 1 p/283-6-7).

En aquest sentit, cal destinar tots els recursos possibles per aconseguir fòrmules d'intervenció social que evitin l'immersió del subjecte en dinàmiques diferents o diferenciadores de les habituals en els demés subjectes de la seva mateixa edat i procedència socio-cultural. Cosa compatible, en el seu cas, amb el respecte a aquell amb clara voluntat d'opció per un estil de vida diferent. Per principi democràtic tot subjecte ha de tenir reconegut amb l'instrumentació pràctica adequada, el seu DRET A UN NIVELL MÍNIM EQUIPARABLE DE QUALITAT DE VIDA. Els barems d'equiparabilitat són ja un problema complex, aliè al propòsit d'aquestes línies.

El problema de la pobresa no estarà sol.lucionat mentres tota la població d'un país no tingui satisfet un determinat nivell mínim, incloent totes les seves necessitats bàsiques (Vol 1 p. 293).

Si entenem l'educació en el seu sentit més ampli (potenciació de totes les capacitats de l'individu, adquisició d'un mínim nivell de cultura, de capacitat de relació social, de capacitació professional, de desenvolupament de les capacitats sensorials, emotives i creatives, etc...), i entenem que l'assoliment d'un nivell mínim d'educació (no de mera instrucció) és un dret de tot ciutadà, és imprescindible l'adequació gratuïta, i per tant sota la responsabilitat de les instàncies públiques, de tots aquells mecanismes i recursos d'EDUCACIÓ COMPENSATORIA de les mancances que un subjecte pot tenir, fins arribar a aquest nivell mínim (malgrat que per alguns subjectes es pugui estimar com inassolible).

L'estreta col.laboració entre les instàncies responsables dels Serveis Socials i les responsables de l'Ensenyament és inexcussable en tots els casos de disminucions, desviacions o perturbacions que en la seva personalitat pugui patir un infant o adolescent, tingui o no altra transcendència ciutadana el seu comportament, com pot ser el cas dels delinqüents juvenils.

Finalment cal recordar que l'autèntic desenvolupament requereix la participació popular (Vol p/283). Aquesta participació comporta la confiança ciutadana en les instàncies de l'administració que han de donar respostes als problemes, en el nostre cas, d'infants i joves. És per això que cal construir una administració àgil, educativa i propera al ciutadà, desvinculada d'una imatge represiva, burocratitzada o judicialitzada. No es pot esperar que el públic tingui confiança en un treball social si sent que això pot desembocar en mètodes coercitius (CCO2 pàg. 26) per via directa o indirecta. I tampoc si sent desconfiança en la capacitat o discreció dels tècnics.

Cal, doncs, treballar prioritàriament i profundament l'adquisició d'aquesta confiança, bo i estimulant la participació.

NIVELL 1.-Organització de l'actuació:

- A) Els drets als que ens referit fins aquí, caldrà que estiguin reconeguts, i el seu exercici instrumentat, amb el desplegament legislatiu adient, segons la política d'infància i joventut adoptada, i en consonància amb la realitat.

L'establiment de canals d'informació i recursos humans suficients esdevé el primer pas perquè tot això sigui possible.

Entre altres coses serà necessari organitzar:

1. La recollida sistemàtica de dades estadístiques, i l'acomodació dels instruments de recollida a les noves necessitats de la planificació. (Uol p.288)
2. la investigació d'aquells aspectes determinants o importants que resten desconeguts, o dels que se'n tenen poques dades significatives.
3. l'estudi de possibles canvis legislatius i de possibles enfocaments diferents en la planificació de nous recursos.
4. la participació ciutadana en els diferents nivells possibles de suggeriments i anàlisi.

- B) El plantejament interdisciplinari i interdepartamental requeriran:

.l'adient formació, especialització, intituació i reconeixement de cada un dels professionals que hagin de desenvolupar funcions específiques en l'àmbit dels serveis socials a la infància i la joventut.

Aquesta formació ha d'incloure aspectes teòrico-pràctics del treball interdisciplinari (veure documents del Consell d'Europa) (CCo3)

.La facilitació de reciclatges i noves especialitzacions pels professionals ja intituats.

.L'establiment de les comissions tècniques interdepartamentals de coordinació que siguin necessàries per donar major operatiu-

tat a les coordinacions que es puguin establir a nivell polític.

Són fonamentals les coordinacions dels aspectes escolars, sanitaris i de serveis socials en ordre a la prevenció global.

- C) La supervisió de qualitat dels serveis prestats per totes les institucions del territori. Per això caldrà fer públics per canals adients els mínims requerits segons els diferents tipus d'equipaments.
- D) La potenciació de tots aquells serveis i equipaments, la sectorització dels quals no sigui possible a nivells territorials més restringits.
- E) Els canals de recurs per tots aquells ciutadans (els propis interessats o els seus pares, segons el cas) que es considerin grument lesionats en els seus drets, i desatesos per les instàncies de nivells inferiors.
- F) Els serveis centrals d'informació, orientació i acolliment.

Quant a la informació tant ens referim a la de caràcter general (drets dels ciutadans en general o dels infants i joves en particular, informació encaminada a facilitar la participació ciutadana en la gestió dels serveis socials, etc...), com a la de caràcter especialitzat sobre problemàtiques i situacions concretes. No es tracta sols de tenir oberta una o varies oficines d'informació pública, sinó també, i potser sobretot, de poder facilitar informació sistemàtica i actualitzada a tots els Serveis Socials de Base per a la distribució a les persones interessades del seu sector.

L'orientació la referim sobretot quant aquelles problemàtiques minoritàries que no han justificat encara (per raons de rendabilitat o d'altres) la presència sectorial d'especialistes.

I l'acolliment el referim sobretot per aquells casos d'emergència que es puguin donar en sectors on la permanència no és viable, i per possibilitar la coordinació d'aquells hipotètiques situacions que per la seva magnitud desbordin totalment les possibilitats d'un sector.

La planificació i organització de l'actuació ha de donar prioritat als ASPECTES PREVENTIUS I DE DETENCIÓ PRECOÇ de totes aquelles problemàtiques que poden afectar el desenvolupament integral de qualsevol infant o jove. La prevenció és una orientació metodològica no un fi en sí mateixa.

El fi és aconseguir un nivell de benestar com a DRET, cosa que s'aconseguirà només que INSTRUMENTANT, entre d'altres:

- .El dret a la compensació, social i educativa, de qualsevol carència o pertorbació.
- .El dret a la no diferenciació, física, psíquica o de dinàmica de vida quotidiana.
- .El dret a la participació en totes les decisions que afectin al subjecte, dins les capacitats de cadascú.
- .El dret dels infants a no ser considerats com a propietat dels seus pares, ans reconeguts com a individus amb els seus propis drets i necessitats (Art. 1-a de la Recomenació 874 de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa. 4-10-79).

No existeix límit definible entre benestar i prevenció, i quan se'n posa, cal entendre que és degut a postures ideològiques o a interessos socials determinats, que tendeixen a compartimentar la realitat. Altra cosa és la necessitat d'augmentar puntualment l'actuació en sectors o problemàtiques que es puguin considerar prioritaris.

A títol d'exemple, el C.E.D.J. (Centre d'Estudis de la Delinqüència Juvenil) de Brusel·les, a una publicació de 1974 anomenada "Noves vies de prevenció", ja recollia l'importància, en treballar amb joves, d'experiències amb serveis de tarannà juvenil: Educació al carrer, serveis d'informació i acolliment general (Infor-jeunes) i sobre temes concrets (Infor-drogues, ...), les anomenades "free clinics", etc...

NIVELL 2.-Marc teòric de l'actuació:

Aquesta actuació ha de partir dels principis de descentralització i sectorització i del concepte de PRIORITAT, que es deriva del de solidaritat.

Principis inseparables de la participació ciutadana i que requereixen una ferma voluntat d'operativitat en el servei públic: La gestió necessària per la superació dels propis dèficits és un dret no sols irrenunciable, sinó que cal potenciar.

Difícilment un sector geogràfic tindrà únicament carències importants pel que fa als recursos dirigits als seus infants i adolescents. Cal tenir, però, en compte que infants i adolescents poden precisar de prestacions específicament diferents que la resta de població, si bé que mai desconectades. Per això es torna a fer imprescindible, a nivell de sector, un plantejament d'interdisciplinarietat.

La prioritat precisa d'uns indicadors objectius per poder-ne determinar el seu grau en relació a d'altres sectors. Les situacions d'alerta s'han de considerar a partir de l'acumulació de circumstàncies del sector tals com:

- . Condicions deficitàries dels habitatges.
- . Alta xifra de natalitat, mortalitat infantil i/o morbiditat infantil i juvenil.
- . Manca de serveis del sector (zones verdes, centres de lleure, ...) en relació a la població infantil i juvenil.
- . Augment de la xifra de nois que fan la vida al carrer per no tenir altra opció.
- . Introducció progressiva de toxicomanies.
- . Atur juvenil.
- . Analfabetisme dels pares, alts índex de perturbacions mentals, d'enfermetats contagioses, ...

Quan a qualsevol sector geogràfic les problemàtiques manifestades en infants i joves deixin de ser aconeixements aïllats, i mostrin una acumulació en alguna o algunes concretes, o una generalització de moltes, caldrà plantejar un tractament urgent de l'entorn social.

El tractament globalitzat de l'entorn no ha d'impedir l'atenció individualitzada pels cassos més punyents, com és lògic, per raons humanitàries i de dret. Però el seu plantejament ha de ser prioritari com a mesura preventiva de noves situacions problemàtiques.

Es sabut que moltes famílies, en les que existeixen unes relacions positives entre els seus membres, poden acabar sensiblement deteriorades per l'entorn proper (introducció d'addiccions tòxiques, manca de serveis al barri, etc. ...) o per la situació social conjuntural (atur, influències consumistes, etc...).

L'aprofitament coordinat de tots els esforços que es realitzen a un sector per tal de superar els seus dèficits és el primer pas pel seu tractament, que haurà d'anar seguit per la reivindicació, feta en rigor, dels recursos necessaris i de les mesures més eficaces perquè el treball es faci amb profunditat.

Situats a aquest nivell, cal esforçar-se en cuidar molt el grau de confiança i fiabilitat que els responsables públics adquireixen entre la població del sector.

La naturalesa de les relacions que s'estableix entre les famílies i els organismes administratius esdevé d'importància fonamental.

NIVELL 2.-Organització de l'actuació:

L'estructuració dels serveis i equipaments sectorials adreçats a infants i joves ha de tenir en compte dos aspectes:

- .L'ambient social del sector, en el que infants i joves es veuen obligats a moure's.
- .Els recursos necessaris per atendre les problemàtiques puntuals greus que es presenten al sector.

Independentment del seu ambient familiar (o correlacionadament) molts nois es troben amb un ambient social deteriorat o carent d'oportunitats culturals o de lleure mínimament atractives. Sovint aquesta realitat s'intersecciona amb una manca de coneixement o de sensibilitat dels adults del sector per la realitat dels seus nois.

La creació d'un ambient social adequat, acollidor pel noi, atractiu, estimulador, està doncs vinculat amb tres aspectes:

- .La participació (o protagonisme) dels serveis socials en la creació dels serveis necessaris per l'adequació humana del sector.
- .La sensibilització dels ciutadans a partir dels serveis socials en col.laboració amb d'altres instàncies, per la comprensió i l'adopció activa d'activitats positives i constructives en relació als infants i joves del sector, especialment els més carenciats.
- .La coordinació de tots els recursos existents amb incidència sobre l'àmbit, en ordre a un màxim aprofitament dels esforços.

Es aquesta coordinació la que pot iniciar un treball profund, en posar en contacte tots els professionals d'un sector que puguin col.laborar; amb àmplia visió globalitzadora, a una tasca preventiva i de detecció precoç, tan si treballen en institucions públiques com privades.

En concret, i centrant-nos en el nen, és fonamental l'intercanvi d'informacions que hi puguin haver entre els professionals de les guarderies, escoles bressol, escoles d'EGB, BUP i FP, i els dels Serveis Socials de Base. Molts possibles conflictes es poden treballar en fase incipient des dels dos aspectes d'intervenció: el treball educatiu amb el nen, fet des del seu contexte habitual, i el treball social amb la família.

Per altra part, succeeix sovint que petits problemes emocionals del nen, que poden tenir un origen familiar o no, en comptes de ser compensats en l'ambient escolar (quan això seria perfectament factible) són multiplicats per una cojuntura escolar inapropiada o per actituds desafortunades d'alguns professionals. Les vies de sol.lució front aquesta cojuntura o aquestes actituds s'han de treballar a partir de tota la població del sector i no sols a partir dels professionals dels centres d'ensenyament implicats. Els professionals del treball social han d'aportar la seva part de coneixement de la realitat. El fracàs escolar no s'ha d'evitar com a valor en sí (l'acompliment del programa), sinó que s'han de posar les mesures globals per aconseguir que tot noi, siguin quines siguin les seves potencialitats i la seva realitat socio-familiar, pugui aconseguir un desenvolupament personal i un nivell cultural mínim de manera motivadora i gratificant; evitant veure's immers en inèrcies diferenciadores i en situacions d'impotència i rebuig quant a la pròpia promoció humana i professional.

Ha de mereixer molt especial atenció el treball per evitar el fracàs l'últim curs d'EGB i primer de FP, moment de gran transcendència per l'adolescent cara la seva opció professional.

Semblantment s'ha de cuidar la coordinació amb els professionals de la medicina, la salut mental, el lleure, etc... que intervenen al sector. El treball interdisciplinar comença per aquí, més que per la creació (que també pot ser necessària) d'equips nous que aportin professionals agrupats sota una única dependència administrativa.

La planificació d'un sector ha d'incloure l'atenció individualitzada als casos que es presenten, però no s'ha de confondre amb la mateixa. Perque hi pugui haver un enriquidor intercanvi (que els tècnics que treballen en l'atenció individualitzada puguin aportar dades concretes de la realitat que modifiquin els supòsits globals, i que rebin informació d'altres factors que ells no toquen i que ajuden a conformar la visió de globalitat), cal que existeixi una certa autonomia d'una respecte de l'altra, i molta flexibilitat per part d'ambdúes.

Aquest intercanvi ha d'estar afavorit per la proximitat física i la facilitat de comunicació entre uns i altres, i també ha de tenir canals establerts de participació ciutadana.

Els recursos específicament de serveis socials necessaris per un sector poden estar a dos nivells diferents:

- .recursos sectorials globals, per a tota la població, entre els que cal subratllar com a principal i inexcusable la Unitat de Serveis Socials de Base.
- .recursos grupals o especialitzats, dirigits a grups de la població amb realitats o problemàtiques singulars, que requereixen una atenció relativament diferenciada o un suport més intens.

Els recursos especialitzats de cada sector seran molt diferents segons les diferents realitats del mateix, i han de ser planificats amb visió de llarg termini tenint en compte els canvis previsibles en aquesta realitat. Sempre que sigui possible el seu ús serà planificat com a polivalent, excepte els equipaments residencials als que s'ha de respectar en tot cas el caràcter de llar privada dels acollits.

Aquests recursos especialitzats es pot donar sovint que no estiguin justificats a nivell sectorial pel volum de la problemàtica, però que malgrat tot aquesta existeixi sense tenir altra via de sol·lució: és llavors quan cal promoure la seva sectorització a un nivell geogràfic més ampli (municipi, comarca, província) recorrent a la instància pertinent.

NIVELL 3.-Marc teòric de l'actuació:

Els Serveis Socials a la Infància i l'Adolescència, en aquest sentit restringit, malgrat estiguin dirigits a l'atenció de la problemàtica de la persona, s'orientaran no a una actuació sols individual sinó a una actuació centrada vers el contexte de relacions en el que el subjecte està immers de manera més habitual.

És per això que, en considerar qualsevol problemàtica en aquest àmbit, s'analitzarà sistemàticament la possibilitat d'actuació incloent-hi l'implicació (de diferents maneres possibles) de tot el nucli familiar, sota el principi de treballar sempre el noi i el seu ambient proper com una unitat (amb les salvetats que més endavant es despendran en detallar les problemàtiques).

I és per això que la mera assistència social, que ara per ara haurà de seguir sent un recurs disponible (ajudes materials i econòmiques, ...), cal situar-la no com un objectiu o sol.lució en sí mateixa, sinó com un instrument per la consecució d'una incidència desitjada en el dit marc de relacions, el resultat de la qual caldrà seguir i avaluar. Al rerafons d'aquest plantejament hi hauria la convicció de que tot nucli humà té possibilitats de superar paulatinament les seves dificultats si té estímuls i motivacions suficients.

Cal ser conscient en tot moment que arribats al terreny de les individualitats no podem generalitzar cap postura, doncs tota pot tenir la seva excepció lògica. Per això cal subratllar la necessitat de personalització en el procés d'atenció de cada cas; principi fonamental tant en el treball social com en el treball educatiu; i tot treball social cal que tingui contingut educatiu.

L'atenció individual de base, si bé que en un primer nivell correspondrà habitualment al treballador social, ha de comptar sempre amb la col.laboració permanent d'un equip interdisciplinar. Per altra part no ha de tenir caràcter institu-

cional, en el sentit que s'ha de tenir la mobilitat per "sortir" a la recerca de les problemàtiques (una manera de fer una detecció precoç d'ampli espectre), sense que això s'oposi a que també existeixi un centre obert al públic amb permanència coneguda.

NIVELL 3.-Organització de l'actuació:

Un cop detectada una problemàtica individual o familiar, o presentat un interessat demanant ajuda a un treballador social, el treball s'ha d'organitzar amb una metodologia rigorosa que, sense col·lapsar la imprescindible flexibilitat que s'ha de mantenir en tota relació humana, permeti identificar la problemàtica el més aproximadament possible, obtenint-ne el màxim de pormenors significatius (no cal estendre's en la evidència que al mateix temps cal respectar, però, l'intimitat i dignitat del referit interessat, i que tot això queda vinculat amb el secret professional).

Per aquesta identificació acurada, caldrà sovint el suport o la intervenció d'altres professionals, tots els quals treballaran i prendran les decisions importants en equip. Aquest equip precisarà d'una supervisió, sense que això comporti la coerció de la seva autonomia.

Tot ciutadà que es consideri desatès en els seus drets bàsics haurà de tenir la possibilitat de recórrer contra les decisions preses sobre el seu cas, cosa que també s'ha d'organitzar perquè sigui possible realitzar de manera personalitzada.

Finalment s'han d'establir i facilitar els canals d'informació perquè les persones i institucions del sector puguin facilitar discretament i sense dificultats aquells coneixements o sospites de situacions familiars que puguin estar afectant a algun noi, a aquells serveis socials a qui correspongui la seva endagació.

NIVELL 3.-Diferents tipus de problemàtiques manifestades

Descriurem somerament 4 situacions, que cal entendre que poden acumular-se (el cas 4 pot coincidir amb el 2 o el 3), i que no tenen límits molt precisos entre elles. L'identificació aproximativa és important però per orientar el treball individual i grupal posterior. L'intervenció de diferents serveis, si fora imprescindible, no ha de disgregar mai la unitat del cas, i per tant el seu tractament.

SITUACIONS DE TIPUS 3.1.- Infants o adolescents sense família pròpia que els acollí.

a.-Característiques descriptives de la situació: Entendrem com a tals aquells mancats totalment de progenitors, tant si és per haver mort els pares o per ser desconeguts o haver renunciat al fill.

b.-Principis específics de treball social en aquestes situacions i orientació conseqüent: A efectes de plantejar el treball social caldrà fer les següents distincions:

3.1.1.-Pares morts, sense cap altre parent conegut.

3.1.2.-Pares morts, amb parents impossibilitats per acollir el nen.

3.1.3.-Pares morts, amb parents no impossibilitats o amb existència de persones que tenen un vincle afectiu amb el nen.

3.1.4.-Pares desconeguts o que han renunciat al fill.

En les situacions 3.1.1 i 3.1.4, en tots els casos en que el nen tingui menys de 6 anys, l'única sol.lució acceptable és l'adopció. El mateix cal dir per la situació 3.1.2, amb la salvedat que, en aquest cas, l'adopció no ha d'impedir la relació del nen amb els seus parents. En el cas 3.1.3, s'ha de realitzar amb extrema urgència l'anàlisi necessària i els contactes pertinents per veure la possibilitat de que siguin els parents o persones vinculades positivament al nen qui

facin l'adopció, encara que fora necessari un suport humà o material, i deixant un prudencial període de règim de guàrdia i custodia, si es veu oportú, abans de passar a l'adopció.

En tots aquests cassos, però sobretot pels menors de 6 anys, cal fonamentar totes les possibles sol.lucions sota el principi de que el nen necessita una llar estable i definitiva, amb urgència.

Pels majors de 5 anys, especialment quan són molts germans o quan existeixen problemes importants de personalitat, també és una alternativa acceptable un equipament residencial de dimensions equiparables a una família, amb funcionament no diferenciador respecte les demés famílies de l'entorn on es visqui.

En el cas d'existir els referits problemes de personalitat en algun nen, la suposta família adoptant ha d'oferir garanties de suficient preparació.

c.-Organització i recursos de treball social en aquestes

situacions: Totes aquestes situacions, repetim, s'han de considerar d'urgència; les gestions necessàries hauran per tant de desenvolupar-se amb màxima agilitat i prioritat, un cop detectat un cas.

El recurs més important pel treballador social ha d'ésser en aquests cassos un servei especialitzat en adopcions i guardies i custòdies que disposi de professionals qualificats per la selecció de famílies adoptants, entre els que és imprescindible el psicòleg.

D'existir nens amb aquestes característiques acollits en institucions de dimensions no equiparables a una família, s'haurà d'iniciar igualment un ràpid procés, segons el tipus de situació fins ara descrits de que es tracti, connectant l'institució, coordinadament amb el treballador social del sector, amb el servei especialitzat esmentat.

SITUACIONS DE TIPUS 3.2.- Infants o adolescents amb família en la que s'ocasiona o s'està en evident risc d'ocasionar carències greus en el seu procés de desenvolupament integral.

a.-Característiques descriptives de la situació: Entendrem com a tals els nens mancats de les suficients atencions materials (alimentació, vestir, higienico-sanitàries) o estímuls (sobretot afectius, i també intel.lectuals i socials) pel seu desenvolupament, degut a una conjuntura familiar no desitjada positivament pels pares o responsables del nen, que pot venir donada per un o varis d'aquests factors:

- .Dèficits humans (manca d'un progenitor, accidents, malalties, disminucions, ...)
- .Dèficits materials (manca d'habitatge digne, perllongació de l'atur, extrema pobresa, ...)
- .Dèficits de coneixements (actituds educatives desajustades, incultura molt gran, ...)

b.-Principis específics de treball social en aquestes situacions i orientació conseqüent: El tractament d'aquests cassos passa sempre per la elaboració (urgent segons la gravetat de la situació) d'una estratègia de compensació dels dèficits, actuant si cal des de varis fronts alhora. Cal analitzar el grau de deteriorament de les relacions familiars que puguin haver originat ja la persistència dels dèficits, especialment pel que fa als vincles afectius entre pares i fills.

Només en cas de molt deteriorament d'aquest vincle és aconsellable estudiar els efectes de suport que podria tenir l'acolliment temporal del nen en una família substitutiva o en equipament residencial, utilitzant aquest recurs com un instrument més dins l'estratègia d'actuació, i no com un fi en sí.

Si no existeix aquest deteriorament caldrà movilitzar amb l'energia que calgui els recursos més adients. El suport psicològic i/o l'intervenció de treballadors de la llar, pot ser necessari en alguns cassos.

La detecció d'infants amb greus dèficits alimentaris o higienico-sanitaris caldrà considerar-la sempre d'intervenció social prioritària i urgent, ateses les conseqüències que poden tenir pel desenvolupament del nen i seguint la Declaració Universal dels Drets de l'Infant.

Quan un infant ha esdevingut adolescent en un equipament residencial, aquest no hauria de tenir cap dificultat perquè el noi hi seguís visquen fins la majoria d'edat, sense veure's obligat a canvis institucionals, i mantenint el mateix status que tindria a una família normal de la seva procedència socio-cultural. Quan un adolescent, però, és acollit passats els 12 anys aproximadament a un equipament residencial, precisa que aquest sigui de característiques diferents: les seves necessitats són diferents i les seves pròpies problemàtiques poden dificultar sensiblement el treball amb els més petits.

En tots els casos s'haurà de garantir i facilitar la relació del nen amb l'ambient en que normalment ha viscut, i s'evitarà la separació dels germans. La proximitat és per tant molt important.

La família substitutiva és desaconsellable en aquells casos en que la resta de família sana del noi pugui viure sentiments de competitivitat, de culpabilitat o d'humiliació respecte de la primera.

Aquest apartat mereix una menció específica a algunes institucions tradicionals encara existents que també creen carencies o agreujen les que els nens acollits en règim residencial ja tenen, donant-se aquest fet per acumulació parcial o total dels següents factors:

- 1.-Manca de coneixement acurat de la situació familiar i manca per tant d'adequació del treball educatiu que es fa amb el nen en relació a la seva realitat familiar (la modificació de la qual la institució ni es planteja, o ho fa molt superficialment)
- 2.-Introducció dels nens en dinàmiques de vida quotidiana diferents i diferenciadores respecte els demés nens de la seva mateixa edat i procedència socio-cultural. Entre d'altres realitats, normalment succeeix que hi ha:

- .massificació.
- .manca de contacte habitual amb l'entorn ciutadà.
- .inexistència de la coeducació.
- .ignorància d'una educació sexual vivenciada amb normalitat, incloent la relació habitual amb adults dels dos sexes.
- .educació absent de principis democràtics, amb manca d'informació natural i objectiva sobre plantejaments polítics i religiosos. Negació a la pluralitat ideològica del personal educatiu.
- .Manca de qualificació psico-pedagògica dins l'equip educatiu. Equip que no té funcionament democràtic.
- .Manca de cap registre escrit de seguiment de l'evolució del noi.

SITUACIONS DE TIPUS 3.3.- Infants o adolescents la família o responsables educatius dels quals els ocasionen desviacions o perturbacions greus en els seu desenvolupament.-

a.-Característiques descriptives de la situació: Entendrem com a tals els nens o joves que presenten perturbacions emocionals o caracterials deguts a un ambient familiar de dejadesa, dissocialitat, rebuig, o altra actitud personalment o socialment negativa pel nen, i també aquells que són víctimes de maltractament físics o psíquics.

b.-Principis específics de treball social en aquestes situacions i orientació conseqüent: En primer lloc caldrà estudiar fins a quin punt els elements incitadors del problema són la família com unitat, o algú dels seus membres en particular, i el paper que hi juga el contexte social que envolta la família.

També caldrà cercar una aproximació al grau de col.laboració que pot ser esperable dels diferents membres de la família cara a la modificació de la seva realitat. És importan-

tíssim aconseguir el seu consentiment en les mesures a adoptar.

Pel que fa al nen, és important aconseguir una bona i ràpida identificació del grau de les seves perturbacions.

En general l'orientació d'aquestes situacions aconselles l'acolliment del nen en família substitutiva o equipament residencial, intentant aconseguir el seu propi consentiment, mestres no es valori el grau de reversibilitat de la problemàtica familiar i es pugui fer una primera estimació de la relació més adient que convé que el nen mantingui amb els seus membres.

L'acolliment es considerarà mesura preventiva, i tindrà caràcter urgent, demanant obviament l'intervenció dels Tribunals de Menors en aquells cassos en que els pares o tutors no donin el seu consentiment.

Els acolliments seran, en principi, temporals, però per període indeterminat. Si arribés a diagnosticar l'irreversibilitat del cas, caldria cercar la sol.lució el més definitiva i estable possible, amb el suport legal que convingui.

En els cassos en que el contexte social que envolta la família també es pot considerar perturbador o d'alt risc, s'estudiarà la conveniència de que l'acolliment s'efectuï en un sector geogràfic relativament distanciat, però que no difereixi substancialment quant a nivell de vida i relacions socio-culturals, d'aquelles conegudes pel nen o d'aquelles que realistament pugui assolir en el seu futur.

L'orientació d'aquests cassos cal que es faci (especialment en els que es veu aconsellable un canvi de l'entorn social habitual del nen) per un equip interdisciplinar, en el que com a mínim hi hagi psicòleg, pedagog i assistent social coneixedors de l'ambient en que el nen s'ha desenvolupat.

c.-Organització i recursos de treball social en aquestes

situacions: En l'atenció d'aquests cassos cal tenir en compte d'entrada que és imprescindible l'intervenció de professionals amb experiència, i amb un suport interdisci-

plinar important. La supervisió dels cassos que treballi cada professional ha d'esdevenir sistemàtica, sobretot tenint en compte que el nivell de vilència psíquica amb que s'acostumen a moure les famílies perturbadores, i els seus esquemes de valors, solen ser substancialment diferents dels professionals, riscant de fer interpretacions errònies.

La coordinació de tots els professionals que intervinguin en la situació és més important que mai. Sobretot entre assistents socials i psicòlegs, i també amb els educadors que tinguin el nen al seu càrrec.

Els equipaments residencials que acollin aquests nens han de tenir dimensions molt reduïdes: màxim 24 nens, subdividits en grups d'organització familiar amb un màxim de 12 nens cada grup. El personal ha de tenir una formació especialitzada adient per l'atenció dels cassos que es presentin i pel treball interdisciplinar, treballant en equip coordinat i fent seguiment escrit i rigorós de l'evolució de cada nen i del resultat de les intervencions educatives.

Les famílies substitutives poden també ser un recurs quan el grau de perturbació del noi no sigui molt greu, i sempre que la família ofereixi les garanties de preparació suficient. Cal disposar d'una xarxa de les mateixes, prèviament seleccionades, doncs, entre les situacions d'aquest tipus serà fàcil l'aparició d'urgències, sobretot per maltractaments.

SITUACIONS DE TIPUS 3.4.- Infants o adolescents les famílies o responsables dels quals se senten o són parcialment o totalment impotents per afrontar les situacions o problemàtiques individuals dels mateixos.

a.-Característiques descriptives de la situació: Entendrem com a tals els nens o joves que presenten objectivament unes problemàtiques les arrels de les quals no semblen estar motivades per la pròpia família, fins el punt de cercar-ne aquesta la seva compensació o superació sense surtir-se'n.

b.-Principis específics de treball social en aquestes situacions i orientació conseqüent: El primer pas serà sempre el fer la descripció objectiva de la problemàtica del noi i aclarir el contingut de la impotència familiar, tant des d'un punt de vista social com psicològic.

Per una part ens trobarem amb (3.4.1) les situacions en que unes greus disminucions del noi (psíquica, física o sensorial) se sumen a una conjuntura familiar feble o mancada de recursos. En aquestos cassos l'actuació ha d'anar a la recerca enèrgica de totes les mesures de suport possibles, materials i humanes (inclòs el suport psicopedagògic), evitant l'institucionalització del noi.

Per altra part ens trobarem el cassos que requereixen un estudi molt més detallat abans de planificar l'estratègia d'actuació:

3.4.2.-Addicions tòxiques

3.4.3.-Perturbacions mentals (de tipus psicòtic, pervencions greus, ...)

3.4.4.-Perturbacions psico-socials (emocionals, relacionals, rebuig de la pròpia família, etc..., i conductes dissocials i delictives).

La gravetat del cas pot tenir una gran variabilitat, i això condicionarà la seva orientació, en la que tindrà valor determinant el nivell d'implicació de la família segons s'estimi la seva capacitat de repercusió positiva en el tractament del noi.

Pel que fa a la família, pot ser que el noi s'hagi "anat de les mans" per edat. Pot ser que la impotència sigui imaginària i amagui un rebuig més o menys inconscient del noi. Pot ser una impotència real per manca de prous recursos humans, materials o de coneixements de com tractar una problemàtica real del noi. Pot ser una mica de tot, i que uns factors hagin anat augmentant el volum dels altres.

La circumstància més habitual serà el sentiment d'impotència parcial, cosa que no és sols habitual en els barris més

carenciats, sinó que es pot donar també en famílies benestants, les quals tradicionalment cerquen sol.lucions no en serveis públics, sinó en privats, normalment amb ànim de lucre.

c.-Organització i recursos de treball social en aquestes

situacions: Els cassos 3.4.2, 3.4.3, i els més greus d'entre les conductes dissocials i delictives, cada un per la seva part, precissaran habitualment d'un tractament molt especialitzat, amb personal qualificat adientment. Tots aquestos cassos precissen una avaluació i seguiment sistemàtics planificats de manera rigorosa.

L'acolliment del nen en algun servei d'observació de règim obert (diürn o residencial, segons la situació familiar) sempre pot ser una mesura aconsellable per obtenir-ne un diagnòstic més aproximatiu que amb la simple passació de proves psicomètriques. Però en tot cas també és sempre millor aconseguir l'acord del mateix noi.

En els cassos en que la institucionalització del noi es valori com necessària temporalment, caldrà estudiar l'agrupament dels nois en previsió de recíproques influències. Els grups hauran de ser sempre molt reduïts.

En els cassos d'addicions tòxiques i en els de delinqüència habitual serà convenient allunyar-los del seu ambient habitual per fer possible la construcció de noves pautes de relació social, sent recomenable, normalment, una estada en règim rural.

Pel que fa a la família, caldrà també l'incidència de tots aquells recursos socials que puguin ajudar a superar la seva actitud de passivitat o el sentiment d'impotència, cercant el suport material i humà quan aquest sigui necessari.

Els professionals que intervinguin en el tractament del noi, i els que intervinguin en el de la família, restaran en contacte regular, coordinant les actuacions en ordre als objectius terapèutics que puguin ser comuns.

10.- ASPECTES CONCRETS A PRIORITZAR EN EL TREBALL
SOCIAL AMB INFANTS I ADOLESCENTS

ASPECTES CONCRETS A PRIORITZAR EN EL TREBALL SOCIAL AMB
INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

1.-Treball amb famílies

1.0.-Aspectes generals

Cal un recull sistemàtic de dades mitjançant models unificats (seguint pautes de la Direcció General de Serveis Socials) sobre:

- . Les situacions familiars
- . L'estat de la relació nen-família
- . Les problemàtiques personals dels nens institucionalitzats

en ordre a un coneixement cada cop més acurat de la realitat i a la proposta de possibles solucions.

En l'aspecte econòmic, cal una unificació i racionalització dels recursos disponibles.

1.1.-Aspectes a considerar amb famílies que sol·liciten explícitament (o necessiten implícitament) l'internament d'un o diversos fills.

- Cal un treball social amb aquestes famílies per tal de procurar la reversibilitat del procés que origina la necessitat de l'internament.
- Quan la relació nen-família sigui positiva, cal treballar la creació o facilitació de serveis i prestacions que evitin l'internament.

1.2.-Aspectes a considerar amb famílies que ja tenen un diversos fills institucionalitzats

Cal anar instrumentant un treball social continuat amb aquestes famílies amb un doble suport orientat vers:

- a) Evitar que la família origini noves necessitats d'internament dels fills actuals (tasca de detecció precoç) o amb els possibles a venir (tasca educativa i preventiva).

b) Procurar la reversibilitat dels processos, tan materials, com psíquics i relacionals, que van originar l'internament del nen. En cas d'arribar per diagnòstic d'un equip interdisciplinar, a la conclusió de que el procés és irreversible, estudiar possibles solucions estables i definitives per al nen (per exemple: la seva adopció), evitant sempre la separació de germans que tenen establerta una relació afectiva positiva.

2.-Treball amb els nens

2.0.-Aspectes generals

Cal un recull sistemàtic de dades sobre les necessitats i problemàtiques dels nens, i sobre la seva cobertura pels serveis i institucions existents. En la mateixa línia calen unes pautes generals sobre els registres d'observacions i de seguiment de l'evolució del nen.

En l'aspecte econòmic cal un estudi dels costos mínims reals nen/dia en règim de residència, ja que no es pot seguir potenciant el funcionament en règim de dèficit permanent que obliga les institucions a sol·licitar subvencions a diversos Departaments de la Generalitat al mateix temps.

2.1.-Aspectes relacionats amb l'atenció preventiva i la detecció precoç

- Cal facilitar els canals perquè les institucions que treballin amb nens posin sobre avís els Serveis Socials sobre qualsevol anomalia que puguin observar-hi (maltractament, rebuig, poca atenció, etc...).
- Especialment cal procurar que ho facin les guarderies.

2.2.-Aspectes relacionats amb l'atenció del nen en règim extern

- Cal possibilitar la integració dels nens de comportament més "difícil" en els mateixos centres de temps lliure que els altres nens, formant el personal dels mateixos o facilitant personal complementari.
- Cal possibilitar l'existència de serveis també oberts durant les hores escolars per aquells nens i adolescents que no encaixen als Centres d'E.G.B. o F.P.

2.3.-Aspectes relacionats amb l'atenció del nen en règim de residència

- Cal plantejar tot el ventall de possibilitats d'acolliment d'un nen en les institucions existents, de característiques ben diferents, estudiant quina dinàmica institucional és més adient (essent possibilistes amb la realitat actual) per cada cas i problemàtica.

- Cal anar estudiant i engegant els processos de reorientació de les institucions que poden millorar les seves prestacions, tant des d'un punt de vista psico-pedagògic com de treball social.

2.4.-Aspectes relacionats amb els adults que treballen amb nens

- Cal una correcta formació del personal educatiu que treballa amb nens amb problemes socio-familiars, sobretot pel que fa al coneixement dels aspectes en què la seva personalitat pot estar mal estructurada o fragilitzada, i a les intervencions compensatòries de caràcter educatiu o terapèutic que hom pot realitzar en la vida quotidiana.
- Cal una mínima formació i un reciclatge periòdic, per a totes les persones que tinguin funcions auxiliars amb nens. Això es podria contemplar en forma de cursos periòdics a organitzar amb les directrius i suport de la Direcció General de Serveis Socials.

3.-Treball d'informació, educació i sensibilització ciutadanes sobre les problemàtiques socials d'infants i adolescents

3.1.-Aspectes sobre la informació

- Calen llocs i telèfons on es pugui atendre i orientar les consultes sobre problemàtiques de nens que puguin fer tant persones privades com professionals. Especialment cal poder donar sortides a les situacions d'emergència.

3.2.-Aspectes sobre l'educació i la sensibilització ciutadanes

- Cal facilitar als professionals del treball social i als professionals i voluntaris que atenen els nens, documents de divulgació sobre temàtiques generals relacionades amb el nen amb problemes socio-familiars.
- Cal planificar actes educatius i sensibilitzadors cara a que tota la població col.labori en la detecció precoç i l'atenció preventiva d'aquestes problemàtiques.

4.-Treball de seguiment

A nivell dels tres grans apartats anteriors (tant a nivell de treball amb la família i amb els nens, com a nivell d'educació i sensibilització ciutadanes) cal organitzar i crear l'hàbit de sistematitzar aquell seguiment que faci possible l'anàlisi de les intervencions realitzades, en els diferents terminis que això sigui viable, per tal de rectificar-les, millorar-les i poder arribar a una conclusió científica sobre la relació existent entre cada tipus d'actuació i els resultats més desitjables per a cada cas.

11.- DESCRIPCIÓ D'ALGUNS NOUS SERVEIS I EQUIPAMENTS
NEIXENTS, ORIENTATS A LA COBERTURA DE LLACUNES
EN L'ATENCIÓ SOCIAL D'INFANTS I JOVES A CATA-
LUNYA

DESCRIPCIÓ D'ALGUNS NOUS SERVEIS I EQUIPAMENTS NEIXENTS
ORIENTATS A LA COBERTURA DE LLACUNES EN L'ATENCIÓ SOCIAL
D'INFANTS I JOVES A CATALUNYA.

- a.-Enquadrament dins d'un marc general de Serveis Socials de Base i Serveis Socials Especialitzats
- b.-Els equips d'educadors especialitzats en medi obert, en els Serveis Socials de Base
- c.-Una tipologia dels Serveis Socials Especialitzats per infants i adolescents
- d.-Descripció d'alguns nous Serveis Socials Especialitzats prioritaris:
 1. Pre-tallers per adolescents
 2. Centres oberts
 3. Llars familiars i mini-residències per adolescents
- e.-Altres serveis complementaris
 - 1.-Activitats de sensibilització ciutadana
 - 2.-Activitats de prevenció i detecció precoç
 - 3.-Activitats d'ajuda a les famílies
 - 4.-Facilitació de famílies substitutives
 - 5.-Activitats de vacances i de lleure
 - 6.-Activitats de suport psico i psico-socio pedagògic
 - 7.-Serveis de guarderia i escola-bressol
 - 8.-Activitats d'estudi i recerca

a.-Encuadrament dins d'un marc general de Serveis Socials
de Base i Serveis Socials Especialitzats.

L'atenció general de la infància i l'adolescència orientada a la consecució del seu benestar, i la prevenció de greus desviacions en el seu desenvolupament integral comporten una pluralitat de serveis que comencen abans del naixement del nen i que poden requerir una diversitat molt gran de prestacions, segons les especificitats de cada medi i de cada persona.

Per tal de garantir la suficient adaptabilitat i personalització en aquestes prestacions, segons les diferents situacions i moments en què siguin necessàries, cal plantejar-se uns Serveis a la infància descentralitzats i sectoritzats.

Aquests serveis per a la infància han de quedar integrats, segons el cas, en els Serveis Socials de Base, o bé constituir Serveis Socials Especialitzats.

Els Tribunals de Menors, en exercici de la seva facultat protectora, i, sempre que siguin convenient, també en exercici de la facultat reformadora (règim de llibertat vigilada, per exemple), cal que comptin amb el Servei Social de Base corresponent, segons la localització habitual del nucli familiar, al qual seria bo que deleguessin fins i tot aquelles funcions que puguin anar desenvolupant per ells mateixos.

.

Considerant les necessitats generals de la infància podriem distingir tres aspectes a promoure, o si de cas, atendre, des dels Serveis Socials de Base:

1) Sensibilització i educació social de la població sobre les problemàtiques dels seus infants i adolescents, i suport psico-social als professionals i institucions del sector que tinguin contacte amb nens amb mancances greus: escoles, instituts, centres de lleure, escoles-bressol, etc., elaborant, si cal, programes educatius especials, amb la seva col.laboració, sobre els temes de més interès o transcendència: educació sexual, toxicomanies, prevenció de la delinqüència, etc.

Totes aquestes necessitats, que a Catalunya encara tenen una atenció molt insuficient per part d'organismes públics i privats, demanen una estreta coordinació entre tots els estaments que hi queden implicats. En especial: Serveis Socials, Sanitat, Ensenyament i Justícia; també Joventut i Treball, en el cas dels adolescents. A títol d'exemple, les problemàtiques d'absentisme escolar, o fins i tot de dificultats d'aprenentatge, poden estar relacionades amb problemàtiques familiars que cal que els Serveis Socials investiguin. També, semblantment, des dels serveis de lleure se'n poden detectar.

A cada sector, temps a venir, aquesta coordinació hauria de ser potenciada a partir dels Serveis Socials de Base, que ara, tot just comencen a néixer en alguns llocs. Aquests serveis podrien tenir també la facultat d'informar sobre la qualitat de les Institucions i Serveis destinats a la infància en aquell sector a cada un dels organismes oportuns, havent, però, d'estar dotats de professionals prou ben qualificats per aquesta tasca, i sens perjudici de les inspeccions superiors.

Mentre no hi hagi prous Serveis Socials de Base en un sector caldrà instrumentar provisionalment els Serveis necessaris perquè es duguin a terme les tasques més urgents, que podran assumir aquells professionals o grups que ja actualment fan alguna tasca relacionada amb aquest camp a cada sector determinat (assistents socials, educadors, mestres, ...) o persones que ho assumeixin específicament amb caràcter temporal.

Tot el que exposem dóna per suposat que tots els serveis a la infància cal prestar-los, sempre que sigui possible, en els mateixos llocs i pels mateixos canals que per a la globalitat de la població i sempre de manera no discriminatòria, (prestacions mèdiques i sanitàries, eliminació de barres arquitectòniques, instal·lacions esportives, activitats socio-culturals, etc.).

La recollida de dades per al coneixement de la realitat sectorial de la infància també cal que sigui realitzada amb la col·laboració sistemàtica dels repetits Serveis Socials de Base, seguint les directrius que poguessin ser donades des de la Generalitat.

Finalment, aquests serveis vetllaran pel millor aprofitament dels recursos del seu sector, i també per demostrar-ne les manques, fent-ne els informes oportuns a les instàncies respectives.

2) Atenció al nucli familiar natural del nen, per tal que sigui prou acollidor. Això comporta garantir, entre d'altres:

- L'orientació per a l'exercici de la paternitat i de la maternitat responsables, incloent-hi la procreació responsable i la formació sanitària i dietètica.
- La facilitació de l'adequada assistència a l'embaràs i el part.
- El suport d'unes relacions estables al si de la família: facilitació d'informacions jurídiques i sobre tramitacions, orientació psico-socio-pedagògica, reeducació familiar, possibilitar certs tipus d'ajudes econòmiques, etc.
- L'impuls de les activitats formatives i culturals dels membres de la família.
- El suport a la mare amb greus problemes personals, i al progenitor sol.
- Els serveis d'ajuda a la llar, que podran tenir dos nivells diferents de prestació segons el cas:
 - .Prestació d'ajuda material, que pot ser realitzada de manera compensatòria, en suplència de la persona que habitualment la realitzava, quan ha estat subjecte d'algun impediment temporal.
 - .Prestació d'un servei educatiu a través de persones qualificades que puguin col.laborar en la reestructuració familiar i/o en l'organització domèstica.
- Etc.

3) Atenció personalitzada i especialitzada al nen que ha estat subjecte de greus mancances en el seu desenvolupament.

Això comporta com a mínim:

- Contactes personalitzats assumits per persones preparades que exerceixin funcions educatives especialitzades, en medi obert o en institucions. Entre les funcions educatives a realitzar en medi obert, cal destacar-ne: l'animació de la participació en activitats educatives, culturals i de lleure, el contacte amb nens desescolaritzats, i el treball especialitzat amb colles i bandes conflictives.
- Garantir l'adequada orientació psico-pedagògica per a problemes individuals.
- Connexió personal amb els Serveis Especialitzats corresponents al sector.
- Etc.

b.-Els equips d'educadors especialitzats en medi obert, en
els Serveis Socials de Base.

Aproximadament s'estima que 1/3 de la població infantil i juvenil de Catalunya que viu a la ciutat resideix en barris que podem qualificar de desafavorits i mancats de recursos i equipaments socials mínims.

En plantejar-nos en aquests barris l'atenció social dels infants i adolescents amb dificultats familiars o de personalitat greus, i la prevenció de la marginació, podem copsar que la problemàtica no és en ells minoritària o aïllada, sinó la conseqüència més freqüent que es deriva d'un entorn generador de dèficits humans i socials.

Per altra part, és responsabilitat dels serveis socials atendre les necessitats de tota la població, de manera no discriminadora, com a qüestió de dret.

És per això que previ a qualsevol plantejament específic per a l'atenció de problemàtiques singulars, una política d'infància ha d'orientar-se vers l'atenció a la família, infància i adolescència en general. Aquesta tasca és l'objectiu del Servei Social de Base.

1) Emmarcament

L'actuació que cada Servei Social de Base desenvolupi globalitzadament vers la població del seu sector, en tot cas i als seus nivells cal que assumeixi els plantejaments bàsics sobre els Serveis Socials per a la infància i l'adolescència que siguin donats per les diferents instàncies de Govern.

Aquesta actuació social serà integrada, considerant al mateix temps les necessitats específiques d'infants i adolescents, però sense que aquestes comportin, més enllà d'allò absolutament imprescindible, una atenció diferenciada o diferenciadora.

L'actuació en el camp de la infància i l'adolescència s'orientarà vers la consecució d'un mínim equiparable de qualitat de vida i benestar social per a tota la població, incorporant la prevenció i detecció precoç de qualsevol element que pugui afectar el benestar o el desenvolupament integral del nen adolescent, o que pugui resultar desestructurador de la seva personalitat.

La repetida actuació es realitzarà en 4 vessants:

- 1.Vessant d'informació i educació ciutadanes
- 2.Vessant de detecció precoç i atenció preventiva
- 3.Vessant d'atenció social, assistencial i educativa
- 4.Vessant de seguiment posterior a la intervenció

L'Educador Especialitzat en medi obert haurà de conjugar en el seu treball els aspectes d'actuació global com a membre de l'equip interdisciplinari del Servei Social de Base, amb els d'actuació personalitzada específics de la seva identitat professional.

També cladrà tenir en compte en tot moment el procés que cal seguir des d'una situació generalitzada de gran mancament de serveis i equipaments socials, fins un nivell mínim de cobertura desitjable, dins el contexte de les possibilitats actuals. Donat que en un primer moment molts equips dels Serveis Socials de Base neixen amb insuficients professionals, i donat també que les realitats concretes en què es trobarà

cada professional a cada barri no ens són, a cops, conegudes amb prou profunditat, és important tenir consciència de la conveniència d'assumir alguna funció provisional no específica dins d'aquest procés (evitant, però, que esdevingui definitiva, per inèrcia), que pugui aportar bé un coneixement de la realitat important cara el futur, bé un apropament a la població del sector per construir una col·laboració positiva, bé la solució a casos d'extrema gravetat. Tot això sense que pugui deixar de representar el deixar de banda les funcions específiques.

Evidentment, en aquells sectors on la xifra actual dels Educadors Especialitzats de medi obert sigui insuficient per atendre les funcions que li serien específiques caldrà, mentre no es puguin incorporar més Educadors a l'equip, que s'elaborin les prioritats provisionals (geogràfiques o per raó de gravetat de les problemàtiques) que tot l'equip interdisciplinar estimi pel sector.

2) Funcions en l'actuació global

Encara que no siguin específiques de l'Educador Especialitzat de medi obert, cal que aquest les vetlli especialment:

- 1.-Detecció, als àmbits en què habitualment es mogui, d'aquells casos en què es pugui sospitar que darrera hi ha qualsevol problemàtica familiar d'incidència negativa per al nen o l'adolescent.
- 2.-Contacte i coordinació, en els àmbits en què habitualment actui, amb tots els grups i entitats que realitzin tasques educatives, culturals, esportives, etc..., amb infància i adolescència.
- 3.-Informació, sensibilització i educació ciutadanes sobre temàtiques d'infància i adolescència.
- 4.-Recollida de dades orientada a l'elaboració de propostes de futurs recursos per a infància i adolescència, i la planificació global de l'atenció social del sector.

1) Emmarcament

L'actuació que cada Servei Social de Base desenvolupi globalitzadament vers la població del seu sector, en tot cas i als seus nivells cal que assumeixi els plantejaments bàsics sobre els Serveis Socials per a la infància i l'adolescència que siguin donats per les diferents instàncies de Govern.

Aquesta actuació social serà integrada, considerant al mateix temps les necessitats específiques d'infants i adolescents, però sense que aquestes comportin, més enllà d'allò absolutament imprescindible, una atenció diferenciada o diferenciadora.

L'actuació en el camp de la infància i l'adolescència s'orientarà vers la consecució d'un mínim equiparable de qualitat de vida i benestar social per a tota la població, incorporant la prevenció i detecció precoç de qualsevol element que pugui afectar el benestar o el desenvolupament integral del nen adolescent, o que pugui resultar desestructurador de la seva personalitat.

La repetida actuació es realitzarà en 4 vessants:

- 1.Vessant d'informació i educació ciutadanes
- 2.Vessant de detecció precoç i atenció preventiva
- 3.Vessant d'atenció social, assistencial i educativa
- 4.Vessant de seguiment posterior a la intervenció

L'Educador Especialitzat en medi obert haurà de conjugar en el seu treball els aspectes d'actuació global com a membre de l'equip interdisciplinari del Servei Social de Base, amb els d'actuació personalitzada específics de la seva identitat professional.

També cladrà tenir en compte en tot moment el procés que cal seguir des d'una situació generalitzada de gran mancament de serveis i equipaments socials, fins un nivell mínim de cobertura desitjable, dins el contexte de les possibilitats actuals. Donat que en un primer moment molts equips dels Serveis Socials de Base neixen amb insuficients professionals, i donat també que les realitats concretes en què es trobarà

cada professional a cada barri no ens són, a cops, conegudes amb prou profunditat, és important tenir consciència de la conveniència d'assumir alguna funció provisional no específica dins d'aquest procés (evitant, però, que esdevingui definitiva, per inèrcia), que pugui aportar bé un coneixement de la realitat important cara el futur, bé un apropament a la població del sector per construir una col·laboració positiva, bé la solució a casos d'extrema gravetat. Tot això sense que pugui deixar de representar el deixar de banda les funcions específiques.

Evidentment, en aquells sectors on la xifra actual dels Educadors Especialitzats de medi obert sigui insuficient per atendre les funcions que li serien específiques caldrà, mentre no es puguin incorporar més Educadors a l'equip, que s'elaborin les prioritats provisionals (geogràfiques o per raó de gravetat de les problemàtiques) que tot l'equip interdisciplinar estimi pel sector.

2) Funcions en l'actuació global

Encara que no siguin específiques de l'Educador Especialitzat de medi obert, cal que aquest les vetlli especialment:

- 1.-Detecció, als àmbits en què habitualment es mogui, d'aquells casos en què es pugui sospitar que darrera hi ha qualsevol problemàtica familiar d'incidència negativa per al nen o l'adolescent.
- 2.-Contacte i coordinació, en els àmbits en què habitualment actui, amb tots els grups i entitats que realitzin tasques educatives, culturals, esportives, etc..., amb infància i adolescència.
- 3.-Informació, sensibilització i educació ciutadanes sobre temàtiques d'infància i adolescència.
- 4.-Recollida de dades orientada a l'elaboració de propostes de futurs recursos per a infància i adolescència, i la planificació global de l'atenció social del sector.

- 5.-Animació i promoció de les gestions per la creació de recursos de gran necessitat.
- 6.-Contacte i coordinació amb els delegats de llibertat vigilada.
- 7.-Atenció d'emergències.

3) Funcions específiques de l'Educador Especialitzat

L'objectiu fonamental de treball professional de l'Educador Especialitzat és, mitjançant una implicació personal, incidir sobre els factors carencials que puguin afectar el desenvolupament integral del nen o adolescent, i sobre els factors socials de risc del seu entorn proper.

Les seves "eines" de treball són, per tant, la seva pròpia personalitat i la mateixa vida quotidiana, que cal utilitzar per a desenvolupar una tasca educativa compensatòria, individual o grupal, i que pot incloure elements terapèutics.

Normalment, aquesta tasca es desenvoluparà en medi obert, sense excloure les intervencions esporàdiques en medis institucionals (pre-tallers, esplais, centres oberts, ...), però fonamentalment en ambient extra-escolar i extra-familiar, i de manera no-docent. Per medi obert no s'entén només els espais al descobert (carrer, camp, ...) sinó també, els llocs públics (bar, futbolí, ...).

La població a qui va dirigida la seva activitat professional és fonamentalment la dels infants i adolescents no escolaritzats (sigui quina sigui la raó), els rebutjats per les institucions escolars i els qui les rebutjen. També es dirigirà, però, vers qualsevol infant o adolescent en qui s'hagin detectat o se sospitin problemes d'estructuració de personalitat, d'adaptació social o similars, i en general, vers qualsevol grup que desenvolupi activitats que presentin conflictes amb el seu entorn social.

Es evident que les funcions a desenvolupar per l'educador que es relaciona amb adolescents delinqüents organitzats en bandes, són molt diferents de les funcions del que es relaciona sols amb infants desatesos per les famílies o que s'escapen de l'escola. El primer haurà d'assumir en ocasions, potser, funcions d'informació i suport a nivell jurídic, o funcions educatives i terapèutiques especialitzades.

Es molt aconsellable que els educadors treballin per parelles per tal de poder contrastar les seves intervencions pedagògiques amb els nois, eliminant subjectivitat en la mesura del possible. Quan els educadors treballin amb adolescents o joves problemàtics és important garantir el seu anonimat en tots els casos en que ell així ho estimi oportú, delegant les funcions de coordinació amb entitats del barri o oficials a altres membres de l'equip que ho puguin realitzar de manera menys compromesa.

c.-Una tipologia dels Serveis Socials Especialitzats per infants i adolescents.

Els Serveis Socials Especialitzats tindran un sector de prestació normalment més ample que el d'un Servei Social de Base, però evitaran també al màxim la desconexió del nen amb la seva realitat sòcio-cultural i familiar, evitant des del primer moment la seva diferenciació en tot allò humanament possible. Aquests Serveis assumiran també funcions d'assessorament respecte als Serveis Socials de Base.

Segons les realitats concretes d'infància i adolescència que presentin els sectors, caldrà disposar dels que correspongui d'entre els Serveis Socials Especialitzats següents:

A.-EQUIPAMENTS RESIDENCIALS

Ens referim al equipaments que acollen infants o joves amb problemàtiques psico-socials o d'origen socio-familiar, en règim de substitució de la pròpia família, disposant per tant de tots els serveis que requereix una pensió completa.

- A.1.-Llars Bressol: Són equipaments residencials especialment dotats per poder acollir infants de menys de 5 anys, en la seva majoria. Com hem dit a altres llocs d'aquest informe, pels casos de carència de família pròpia, cal que la institució estigui orientada a la recerca d'una família substitutiva estable pel nen.
- A.2.-Llars familiars: Són els equipaments residencials dotats per poder acollir un màxim de 15 nois i noies, majoritàriament d'edats compreses entre 5 i 16 anys.
- A.3.-Mini-Residències: Són els equipaments residencials dotats per poder acollir entre 15 i 30 nois i noies, majoritàriament d'edats compreses entre 5 i 16 anys. Poden tenir característiques diferents segons estiguin situades a la ciutat o al camp. En el primer del casos és imprescindible que, com a mínim, hi hagi una subdivisió en dos grups pedagògics de 15 nois com a màxim en cada un, amb règim de vida clarament independent.

En qualsevol dels casos, i a mesura que els recursos ho permetin, és convenient que les mini-residències es vagin reconvertint en Llars familiars.

A.4.-Residències: Són els equipaments residencials dotats per poder acollir més de 30 nois i/o noies, majoritàriament d'edats compreses entre 5 i 16 anys.

Considerem completament inapropiat crear nous equipaments d'aquest tamany, i l'aprofitament dels existents ha d'estar únicament en funció del seu procés de reconversió en Mini-residències i Llars familiars.

A.5.-Residències juvenils: Són aquells equipaments residencials dotats per poder acollir majoritàriament nois i/o noies de més de 16 anys. Poden tenir característiques diferents segons estiguin situades a la ciutat o al camp. Han de tendir en qualsevol cas, i a mesura que els recursos ho permetin, a estructurar-se amb màxims de 15 places.

A.6.-Residències maternals: Són aquells equipaments residencials dotats per acollir el nen petit amb la seva mare.

A.7.-Residències terapèutiques: Són aquelles especialitzades en l'atenció de problemàtiques que, temporalment, exigeixen la no convivència amb nois d'altres problemàtiques, per evitar un alt risc de contagi, o per poder desenvolupar una tasca d'educació compensatòria més desconectada d'un entorn habitual patògen. Pot arribar a ser el cas de:

- .delinqüents habituals
- .toxicòmans
- .greus psicosis o perversions sexuals.

A.8.-Residències d'acolliment: Equipaments residencials dotats per atendre, a pensió completa si calgués, nois que per situacions d'emergència han de viure temporalment en règim de substitució de la pròpia família, i fer-ne al mateix temps una observació i diagnòstic.

La funció de diagnòstic pot arribar a ser ampliada per casos que presenten molta dificultat d'orientació i que poden recomanar un temps d'observació especialitzada a través d'una convivència propera amb el noi.

De tota manera, en tots els casos cal tendir a que l'observació i diagnòstic del noi que se sap segur precisa d'un servei que li substitueixi la pròpia família, sigui fet a partir del servei definitiu (pels professionals del mateix servei, o en Centres de diagnòstic ambulatoris propers al mateix, com feria qualsevol altre nen del sector amb dificultats).

També s'ha de tendir a que les emergències que no precisen clarament un diagnòstic previ, siguin ateses als equipaments residencials normals del mateix barri.

Finalment, en tots els casos, les estades en centres d'acolliment o d'observació, s'han de reduir al mínim imprescindible.

B.-CENTRES DIURNS

Ens referim als equipaments que acullen infants o joves amb problemàtiques psico-socials o d'origen socio-familiar, en règim diürn.

- B.1.-Centres Oberts: Són centres dotats per atendre les necessitats dels nois d'un barri o sector molt deficitari de serveis, durant unes hores al dia. Malgrat poden integrar activitats d'esplai, o fins i tot un equip complet de monitors d'esplai, les seves activitats són molt més àmplies, i es fan directament o indirectament extensives a les famílies dels nens, mitjançant l'adequada coordinació amb els Serveis Socials de Base del sector. També poden integrar d'altres prestacions, segons les característiques de les necessitats del barri:

.Aula de pas, en el cas de nens amb rebuig a l'escola molt accentuat, o amb gran retard escolar, donant al noi el suport necessari perquè recuperi una motivació i la creença en les pròpies capacitats.

.Servei de menjador, en el cas de no existir menjadors escolars al barri, o per donar beure a nens mal alimentats de sectors molt desestructurats, etc...

- .Equip d'educadors per donar suport més professionalitzat i especialitzat a les activitats que realitzi el centre en cas d'acollir nois conflictius, amb problemes de comportament, etc...
- .Servei d'acollida, informació i/o orientació per a nois, o per a nois i pares.
- .Etc.

B.2.-Pre-tallers: Són equipaments per adolescents, majoritàriament per majors de 14 anys, dotats per omplir motivadorament uns espais vuits del dia, i situats en barris deficitaris de serveis, o amb alts índex de fracàs escolar, problemàtiques de comportament, etc...

Han d'estar dotats de personal educatiu especialitzat. El treball amb els nois ha d'estar orientat a l'adquisició d'uns coneixements pràctics que siguin del seu interès i que puguin, al llarg d'un procés, donar-li unes habilitats aplicables de manera professional. Sigui com a sortida única davant una anterior desescolarització continuada del noi, sigui com a suport a una escolartzació deficitària, sigui per reorientar-lo a una formació professional després d'un fracàs escolar.

C.-SERVEIS

C.1.-Serveis d'adopció i guarda i custòdia

C.2.-Serveis de famílies substitutives

C.3.-Serveis centrals de xarxes d'equipaments, especialitzats en aquest àmbit.

C.4.-Serveis d'informació, orientació i acolliment, especialitzats en atendre personalitzadament problemàtiques d'origen socio-familiar. O en realitzar tasques de sensibilització ciutadana.

C.5.-Serveis de recerca: Especialitzats en investigar les problemàtiques que es generen en aquest àmbit.

d.-Descripció d'alguns nous Serveis Socials Especialitzats
prioritaris.

1.-PRE-TALLERS PER ADOLESCENTS

Es concebeix com a equipament per adolescents de més de 14 anys, si bé excepcionalment hi podrien oferir cabuda a partir dels 12.

L'objectiu és treballar un compromís progressiu d'aquells nois que no segueixen una escolaritat (sigui perquè no estan matriculats, no els interessa o han estat rebutjats, ...) per tal que realitzin un aprenentatge amb una orientació més manual que intel·lectual. La sol·licitud d'ésser admès, que no ha de comportar en principi cap tràmit documental especial l'ha de fer el mateix noi comproment-se a uns mínims d'assistència diària o setmanal.

El treball, que es desenvoluparà per personal especialitzat, serà un "pont" entre un triple nivell:

- Omplir gratificadorament en el noi un temps mort
- Treballar la possibilitat d'incorporació del noi a uns estudis oficials que generalment seran de Formació Professional
- Dotar-lo d'habilitats mínimes (i de consciència de les seves capacitats) per desenvolupar un ofici remunerat.

En algun cas també es pot considerar que l'activitat en el pre-taller sigui un suport o complement als estudis de Formació Professional que un noi realitza amb dificultats.

El ventall d'activitats adients dependrà de les habilitats dels educadors del pre-taller. Serà convenient que cada pre-taller tingui una especialitat o activitat base, que segons el tipus de població a què es dirigeixi tant pot ser planxisteria, fusteria, com soldadura, mecànica, pastisseria, etc.

Els horaris de pre-taller han de ser perllongats de manera que no es pugui confondre amb una mera activitat d'esplai. No ha d'excloure, però, la possibilitat d'organitzar activitats culturals i lúdiques complementàries.

El programa d'activitats cal que tingui suficient flexibilitat per permetre atendre les peculiaritats de cada noi, bo i contemplant les intervencions de caire educatiu especialitzat que siguin necessàries.

La figura de l'educador o educadors esdevé una peça clau en aquest equipament. Cal, no només ser traçut en diversos oficis, sinó tenir capacitat d'empatia i d'entusiasme amb els nois, capacitat de professar una didàctica a nivells molt elementals, i capacitat terapèutica (amb els suports que puguin caldre) per relacionar-se amb aquells nois amb més problemes de personalitat.

L'educador ha de connectar i estar coordinat amb els Serveis Socials del sector, sobretot amb els educadors en medi obert i amb l'assistent social, per tal de realitzar una incidència convergent tant en el noi com en la seva família.

2.-CENTRES OBERTS

Entenem com a CENTRE OBERT aquell equipament social situat a barris carencials amb problemàtiques importants d'infants i adolescents de 5 a 15 anys aproximadament, desatesos per les seves famílies i/o amb problemes d'escolaritat.

Cal distingir-lo clarament d'un centre d'esplai o d'un casal de joves, tant per la seva capacitat d'acollida (que comporta uns horaris diferents), com pel major abast de les seves activitats.

Això no exclou, però, que un centre d'esplai situat a barris deficitaris pugui desenvolupar tasques de Centre Obert, o que un Centre Obert també realitzi tasques d'animació i esplai. La valoració dels barris deficitaris cal que sigui feta per la Direcció General de Serveis Socials.

Les funcions més característiques d'un Centre Obert són:

- Atendre el nen en les seves necessitats bàsiques fent una tasca de suplència de la família durant algunes hores.
- Donar suport i motivació als processos d'aprenentatge escolar i/o professional al noi amb problemes escolars, orientat a que pugui retornar a l'escola (EGE, FP, ...).
- Potenciar un treball social amb el nucli familiar del nen mitjançant una estreta col.laboració amb el Servei Social de Base del sector.
- Desenvolupar una tasca d'acolliment personal i d'educació compensatòria amb els nois més desestructurats, utilitzant com a instrument bàsic la implicació personal de l'educador en les activitats culturals i lúdiques que es puguin organitzar, o en les xerrades individuals que es puguin presentar.
- Coordinar-se amb les altres institucions i serveis educatius i sòcio-culturals del sector.

L'accés de tot nen a un Centre Obert ha de ser sempre lliure, i estimulat mitjançant el desenvolupament d'activitats lúdiques, creatives i educatives.

El Centre Obert no ha de caure en l'error de ser un servei autosuficient. El nen o jove ha d'anar descobrint més possibilitats d'efectuar activitats a la seva ciutat o comarca. També és possible que alguns nens o joves tinguin unes necessitats puntuals en un moment donat que els faci necessari o desitjable anar a alguns llocs per assessorar-se o fer una consulta. El fet de donar informacions i atendre consultes personalitzadament dins d'un Centre Obert pot crear una dinàmica relacional de creixent confiança del nen en relació amb els adults del centre; la informació és fàcil de tenir-la permanentment si s'està en contacte regular amb els serveis especialitzats existents; les consultes poden ésser ateses per persones del mateix Centre amb formació psico-pedagògica adequada. És molt important garantir

una capacitat de donar respostes mobilitzant recursos existents, cosa possible amb una bona coordinació.

Tot Centre Obert cuidarà de no establir dinàmiques que puguin resultar diferenciadores dels nens per ell atesos, en relació als altres nens del mateix sector on està situat.

3.-LLARS FAMILIARS I MINI-RESIDÈNCIES PER A ADOLESCENTS AMB PROBLEMES SÓCIO-FAMILIARS

Considerem com a tals aquelles que tinguin una capacitat màxima d'acollida per a 25 joves, segons el descrit a l'apartat "c" d'aquest capítol.

Donat l'enorme dèficit a Catalunya d'equipaments residencials per a adolescents amb problemes de personalitat que tenint més de 12 anys, sol·liciten lloc on viure, per estar desatesos per les seves famílies, cal considerar prioritària la creació d'equipaments residencials que reunint un mínim de qualitat pel què fa als seus plantejaments de treball social i pedagògic, cerquin al mateix temps el seu funcionament amb el més baix cost econòmic possible.

e.-Altres Serveis complementaris

El benestar de la infància i la joventut no es pot simplificar al treball amb infants i joves "amb problemes", i menys encara, és clar, a l'atenció dels nois en situacions familiars més desesperants o plenes de risc, o als cassos de més evident necessitat de protecció, tutela o "reforma" del nen. La prevenció de perturbacions en el desenvolupament dels infants i joves tampoc es pot simplificar a una prevenció higienico-sanitària, o a una prevenció de la delinqüència juvenil.

Es per això que, en parlar dels recursos de serveis socials en l'àmbit d'infància i adolescència a Catalunya no podem deixar de fer menció, malgrat l'impossibilitat de fer-ne recull exhaustiu, a un seguit d'activitats vinculades amb el seu benestar, malgrat algunes hagin estat a cops protagonitzades per grups informals, o hagin tingut un desenvolupament inestable. El fet que moltes iniciatives recients o incipients siguin encara experimentals, carents de suficient legitimació, poc conegudes o temporals, no ha de dur-nos a ignorar-les:

- 1.-Activitats de sensibilització ciutadana: Molt nombroses els darrers anys, sobretot quant a l'organització de xerrades i debats sobre diferents aspectes de l'àmbit, bo i que hagi predominat el tema de la delinqüència juvenil. Cal rendir menció de testimoniatge a molts grups informals que hi han treballat amb entusiasme i desinteressadament, sense oblidar les activitats més estructurades (Jornades, Symposiums, cursets, etc...) organitzats per institucions de prestigi.
- 2.-Activitats de prevenció i detecció precoç: Realitzades amb recursos precaris i de manera incipient tan per entitats privades com organismes públics entre les que podem esmentar:
 - l'orientació per a l'exercici de la paternitat i la maternitat responsables, incloent-hi la planificació familiar i la formació sanitària i dietètica.

- La facilitació de l'adequada assistència a l'embaràs, el part i el període post-natal.
- El suport per unes relacions estables en el si de la família, tant a nivell d'informacions (jurídiques, sobre tramitacions, etc...), com a nivell de dificultats materials, d'orientació psico-socio-pedagògica, etc...
- L'impuls de les activitats formatives, culturals i de lleure dels membres de la família.
- El suport a la mare amb greus problemes personals, i al progenitor sol.
- La coordinació dels grups i institucions que treballen amb nens, sobretot amb els més petits, amb els treballadors socials i els equips de salut mental per l'anàlisi d'aquells casos que ofereixen sospita d'incidències perturbadores del desenvolupament del nen.

-...

- 3.-Activitats d'ajuda a les famílies: Són de destacar les iniciades tan per organismes públics, com per Càritas i d'altres organismes privats, especialment, els darrers 2 anys, amb la promoció de Cooperatives de treballadors de la llar, especialment formats per aquesta tasca.
- 4.-Facilitació de famílies substitutives per acolliment temporal de nois en dificultats. Serveis encara molt incipients plantejats ja per Càritas de Barcelona i per l'Ajuntament de la mateixa ciutat.
- 5.-Activitats de vacances i de lleure: La tradició tant de colònies com d'esplais per infants i joves té multitud d'iniciatives a Catalunya, tant a partir d'institucions públiques com privades. Els esforços realitzats per facilitar-hi l'accés sense cap discriminació a tots els infants i joves, sigui quina sigui la seva problemàtica, han estat molt considerables. També existeixen unes primeres experiències d'activitats de vacances que incorporen a pares i fills.
- 6.-Activitats de suport psico i psico-sociopedagògic: Entre les que cal destacar iniciatives del Serveis d'Educació

Especial de la Generalitat, de diversos municipis i privades, per la creació d'equips interdisciplinars que, actuant o no a partir de les escoles, donen diferents nivells de suport al procés d'aprenentatge, i/o al procés educatiu i de desenvolupament general del nen.

7.-Serveis de guarderia i escola bressol: Que amb un plantejament educatiu, dietètic i higienico-sanitari, i sense ànim de lucre, atenen nens que per edat encara no es poden incorporar a l'escola, durant unes hores al dia, per tal de facilitar als progenitors uns espais de temps distensionats per altres ocupacions.

8.-Activitats d'estudi i recerca: Encara molt minoritàries i mancades de recursos, han estat impulsades amb caràcter bastant restringit encara, per alguns organismes públics i privats.

Finalment resta dir que amb la creació del F.A.S. (Fons d'Assistència Social) de la Generalitat, després dels passos del F.N.A.S., es creà per primera vegada un programa específic d'ajudes a institucions que atenen infants i adolescents amb problemes socio-familiars, amb un pressupost que, malgrat ser molt reduït, permet subvencionar de manera gracioble la creació, millora o manteniment d'equipaments que els vagin adreçats.

12.- DESCRIPCIÓ CRÍTICA DELS ACTUALS SERVEIS I
EQUIPAMENTS DE L'ÀMBIT A CATALUNYA

12.- DESCRIPCIÓ CRÍTICA DELS ACTUALS SERVEIS I
EQUIPAMENTS DE L'ÀMBIT A CATALUNYA

DESCRIPCIÓ CRÍTICA DELS ACTUALS SERVEIS I EQUIPAMENTS
SOCIALS DE L'ÀMBIT D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA A CATALUNYA

Aquest capítol el subdividirem segons el següent índex:

- 1.-Els equipaments de l'àmbit:
 - a) característiques i distribució geogràfica
 - b) la població atesa
 - c) el personal
 - d) el treball desenvolupat
- 2.-Els serveis de l'àmbit

.....

1.-Els equipaments de l'àmbit

Les dades quantificades d'aquest apartat han estat extretes de l'enquesta (pendent d'elaboració completa, i, per tant, encara inèdita) encarregada per la Direcció General de Serveis Socials de la Generalitat a un equip coordinat per A. Vega, explotada a la Unitat de Bioestadística del Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Barcelona, amb l'execució tècnica de I. Font, mitjançant el paquet de programes SPSS versió 9, i sota la supervisió de F. Casas.

L'enquesta es va realitzar entre març i maig de 1982. En queden, per tant, excloses les institucions posades en marxa amb posterioritat a aquestes dates. També ens consta que alguna institució ha iniciat processos de canvi institucional importants més recentment.

1.a) Característiques i distribució geogràfica dels equipaments

Els equipaments socials per a la infància i la joventut a Catalunya, en un sentit restringit dels serveis socials, estan compostats per un total de 134 institucions, a 31-5-82: 126 equipaments residencials (94,03%) i 8 centres diürns (5,97%).

Dins els centres diürns queden inclosos 5 Centres oberts, 2 Pre-tallers i un Centre d'observació. Aquest darrer, malgrat tingui places de nit, s'ha optat per considerar-lo separatament, i com a centre diürn, perquè la disponibilitat d'aquestes places no té les mateixes característiques que en la resta d'equipaments residencials.

Com equipaments residencials entenem doncs, aquells que ofereixen un servei permanent o gairebé permanent de places de nit. Aleshores no inclouen els col·legis que, a pensió completa, admeten nens de protecció de menors, però exclusivament durant les setmanes lectives del curs escolar.

De les 134 institucions, 60 tenen gestió religiosa (44,78%) i 74 laica (55,22%). La dependència jurídica es distribueix de la següent manera:

- 48 són públiques (35,82%)
(18 d'ajuntaments, 11 de diputacions i 19 de Generalitat)
- 38 són privades eclesiàstiques (28,36%), dependents de la Església Catòlica
- 48 són privades amb d'altres dependències, (35,82%) (9 fundacions, 20 associacions civils, 14 patronats, i 5 d'altres formes).

La dependència eclesiàstica catòlica, en alguns casos ho és directament d'un bisbat, però majoritàriament passa per una congregació religiosa.

La gestió religiosa és catòlica en 59 de les institucions, i evangèlica en 1.

Només una institució amb dependència eclesiàstica manifesta tenir gestió laica, mentre que 11 institucions públiques i 12 de privades no eclesiàstiques, manifesten tenir gestió religiosa.

La distribució geogràfica de les institucions és la següent:

a) per províncies:	Barcelona	111 (82,84%)
	Tarragona	9 (6,72%)
	Lleida	4 (2,98%)
	Girona	10 (7,46%)
b) per comarques:	Barcelonès	76 (56,7%)
	Vallès Occidental	14 (10,4%)
	Vallès Oriental	7 (5,2%)
	Gironès	7 (5,2%)
	Tarragonès	5 (3,7%)
	Baix Llobregat	4 (3%)
	Segrià	4 (3%)
	Maresme i Anoia	3 cada una

Baix Camp i Osona 2 cada una
 Amb una: Alt Empordà, Garrotxa,
 La Selva, Alt Camp, Alt Penedès,
 Priorat i Bages.

Es de resaltar que la totalitat dels centres diürns està situada al Barcelonès, excepte un Centre obert al Baix Llobregat.

c) per municipis:

23 institucions estan fora del casc urbà (17,16%). D'elles 6 manifesten, a més a més, no tenir facilitats de desplaçament en transports públics.

Els municipis amb més institucions són:

Barcelona	68 (50,75%)
Girona	7 (5,22%)
Badalona	6 (4,48%)
Tarragona	5 (3,73%)
Sabadell	4 (2,99%)
Lleida	4 (2,99%)

Aquestes xifres no són indicatives de l'origen de la població atesa (pel que fa a la residència familiar), doncs moltes de les institucions no atenen una població sectoritzada.

L'anàlisi de la tipologia dels centres ens aporta la següent informació:

5 institucions (el 3,7%) són Residències maternals, és a dir, acollen el nen petit amb la mare. Les xifres que destaquen són:

- El 80% tenen gestió religiosa
- Les dependències jurídiques són diverses
- 3 tenen entre 7 i 45 anys d'antiguitat i 1 més de 46 anys
- Totes estan a Barcelona capital.

5 institucions (el 3,7%) són Llars bressol, és a dir, acollen majoritàriament nens de menys de 6 anys. Destaca que:

- El 60% tenen gestió religiosa
- El 60% tenen dependència eclesiàstica
- El 60% tenen entre 7 i 45 anys d'antiguitat
- 4 són al Barcelonès i 1 al Vallès Occidental.

41 institucions (el 30,6%) són Llars familiars, és a dir, tenen menys de 15 places i acollen majoritàriament nois entre 5 i 16 anys. Destaca que:

- El 63,4% tenen gestió laica
- La major part adopten la forma jurídica d'associació civil (34,1%) o tenen dependència eclesiàstica (26,8%)
- La majoria (73,2%) estan creades els últims 6 anys
- El 53,7% estan al Barcelonès, seguides per un 9,8% tan al Gironès com al Vallès Occidental.

20 institucions (el 14,9%) són Mini-residències, és a dir, tenen entre 15 i 30 places i acollen majoritàriament nois entre 5 i 16 anys. Destaca que:

- El 75% tenen gestió laica
- La majoria són públiques, doncs un 40% depenen d'ajuntaments i un 15% de la Generalitat
- La majoria (65%) estan creades els últims 6 anys
- Un 65% estan al Barcelonès i un 10% al Maresme.

38 institucions (el 28,4%) són residències, és a dir, tenen més de 30 nois en edats majoritàriament entre 5 i 16 anys. Destaca que:

- En el 73,7% dels casos la gestió és religiosa
- Un 42,1% tenen dependència eclesiàstica, un 18,4% de Generalitat, un 13,2% de diputacions i un 10,5% de patronats
- El 55,3% tenen entre 7 i 45 anys d'antiguitat, el 21,1% tenen entre 46 i 100 anys, i un 10,5% tenen més de 100 anys
- Estan molt repartides per tot el territori, corresponent les majors concentracions al Barcelonès (31,6%) i al Vallès Occidental (21,1%)
- 10 d'aquestes institucions (26,32%) tenen més de 100 places de nit.

17 institucions (3,7%) són Residències juvenils, és a dir, acollen majoritàriament a nois de més de 16 anys. Destaca que:

- El 76,5% manifesten tenir gestió laica
- Les dependències jurídiques són diverses: 35,3% de patronats, 23,5 d'associacions civils, 17,6% de la Generalitat, i un 11,8% de dependència eclesiàstica
- La majoria (64,7%) tenen entre 7 i 45 anys d'antiguitat, i una en té més de 100
- El 76,5% estan al Barcelonès
- La majoria acollen nois amb problemàtiques de delinqüència i poques atenen d'altres problemàtiques.

5 institucions (3,7%) són Centres oberts. Destaca que:

- Tots tenen gestió laica
- El 80% depenen d'ajuntaments
- Tots estan creats els darrers 6 anys
- El 80% estan al Barcelonès.

2 institucions (1,5%) són Pre-tallers. Destaca:

- Els 2 tenen gestió laica
- Un depen d'un ajuntament i l'altra d'una associació civil
- Els dos tenen menys de 10 anys
- Els dos estan al Barcelonès.

1 institució (0,7%) és un centre d'observació amb gestió religiosa i dependència eclesiàstica, situat al Barcelonès tenint entre 7 i 45 anys d'antiguitat.

Analitzant l'antiguitat de les institucions s'observa que les creades els darrers 6 anys són majoritàriament públiques: 26 sobre un total de 56 (el 46,43%). Entre les creades des de fa 7 a 45 anys predominen les de dependència jurídica privada no eclesiàstica: 21 (el 38,89%) sobre 54, és a dir que en aquest cas les diferències no són molt grans. Finalment, entre les creades des de fa 46 a 100 anys, predominen les de dependència jurídica eclesiàstica: 7 sobre 13 (el 53,85%).

La major part de les institucions de més de 30 places (el 59,52%) estan construïdes entre fa 7 i 45 anys.

Per províncies, les de Barcelona i Girona semblen preferir les institucions petites (70,27% i 70% respectivament de menys de

30 places de capacitat), mentres Tarragona sembla preferir les grans (78% de més de 30 places) i Lleida resta a un 50%.

Quant a xifra d'institucions, a la província de Barcelona abunden més les de dependència jurídica privada no eclesiàstica (41,44%), mentres que a les altres tres províncies predominen les públiques, amb poca diferència sobre les privades eclesiàstiques.

Les fonts de finançament d'aquestes institucions (prescindint de les quantitats rebudes de cada una d'aquestes fonts són:

Un 62,8% reben ajudes de la Direcció General Protecció i Tutela de Menors

Un 41,9% reben ajudes de la Direcció General de Serveis Socials

Un 29,5% reben ajudes particulars

Un 28,7% reben ajudes d'ajuntaments

Un 13,2% reben ajudes eclesiàstiques

Un 11,6% reben ajudes de diputacions

Un 14,7% reben ajudes d'altres fonts.

(com s'observa, les ajudes no són ~~ex~~coients).

Altres ingressos de que disposen són els següents:

Un 30,2% de les institucions reben diners de les famílies dels nens acollits; 17 institucions (12,69%) manifesten tenir una quota prefixada

Un 20,2% de les institucions funcionen amb diners aportats per persones que hi treballen

Un 9,3% tenen ingressos per explotació de negocis propis

Un 4,7% tenen ingressos per venda de productes propis

Un 11,6% tenen ingressos d'altres naturaleses.

Només un 37,2% de les institucions manifesten tenir pòlissa de cobertura de responsabilitat civil.

El total de places en règim residencial disponibles a Catalunya és de 5160, i la taxa d'ocupació a gener de 1982 era d'un 88,50%. Aquesta xifra cal interpretar-la relativament, doncs està per sota de la realitat degut a que moltes institucions en procés de canvi (generalment les grans institucions que es van plantejant desmassificar les seves prestacions), tendeixen a anar mantenint en descens la seva taxa d'ocupació. Per tant, no es pot considerar que les places no ocupades estiguin realment disponibles.

Pel que fa al tamany de les institucions, 17 manifesten tenir propietats de més d'un Ha (8 d'elles de més de 10 Ha, éssent la més gran de 52 Ha). La part habitada pels nens manifesten que té:

-Menys de 100 m ²	12 institucions
-Entre 100 i 200 m ²	39 "
-Entre 201 i 500 m ²	33 "
-Entre 501 i 1000 m ²	17 "
-Entre 1001 i 3000 m ²	17 "
-Més de 3000 m ²	8 "

87 (64,93%) de les institucions acollen els nens en edificis acondicionats al efecte que originariament estaven destinats a altres funcions.

46 institucions (34,33%) manifesten no tenir serveis els caps de setmana, i 37 (27,61%) no tenir-ne durant les vacances.

1.b) La població atesa als equipaments

A primers de gener de 1982 el total de nens acollits a les referides institucions de Catalunya era de 5584. En contra del que habitualment es creu, es tracta d'una població molt igualada per sexes: 2864 nens i 2726 nenes. Si considerem només els equipaments residencials, tenim que hi havia aleshores a Catalunya un total de 5279 nens (2667 nens i 2612 nenes).

D'aquests nens, 3806 (68,16%) estan acollits en 75 (55,97%) institucions mixtes, mentres que 897 (16,06%) ho estan en 33 (24,63%) institucions sols de nens i 881 (15,78%) en 26 (19,40%) institucions sols de nenes. Quedi clar, però, que el fet que les institucions siguin mixtes no significa que funcionin en règim de coeducació, com ja es veurà amb més detall: Només un 51,49% de les institucions manifesten funcionar en règim de coeducació.

Malgrat com ja hem indicat abans, a Catalunya hi han més institucions de gestió laica que de gestió religiosa, la majoria de nens estan en institucions de gestió religiosa: 3612 (un 64,68%). És a dir, que aquestes darreres tenen una capacitat mitjana molt més elevada. La diferència entre nens i nenes és molt significativa: Mentre que els nens en institucions de gestió religiosa són un 53,60%, les nenes són un 76,19%.

Segons la dependència jurídica de les institucions, les que agrupen més nens van per aquest ordre:

Les deponents de les diputacions	1674 nens (29,98%)
Les de dependència eclesiàstica	1487 nens (26,63%)
Les deponents de la Generalitat	869 nens (15,56%)
Les deponents de patronats	567 nens (10,15%)
Les deponents d'ajuntaments	434 nens (7,77%)
Les deponents de fundacions	318 nens (5,69%)
Les deponents d'associacions civils	185 nens (3,31%)
Les d'altres dependències	50 nens (0,91%)

És a dir, un 53,31% dels nens estan a institucions públiques, un 26,63% a institucions de dependència eclesiàstica i un 20,06% a institucions privades no eclesiàstiques.

La xifra de nens acollits a les institucions de cada província és la següent:

Barcelona	4579	(82%)	amb una mitjana de 41 per institució
Tarragona	455	(8,15%)	amb una mitjana de 51 per institució
Lleida	235	(4,21%)	amb una mitjana de 59 per institució
Girona	315	(5,64%)	amb una mitjana de 32 per institució

Per comarques, les que tenen més nens són:

El Barcelonès	3029	(55,32%)	amb una mitjana de 41
Vallès Occid.	775	(13,88%)	amb una mitjana de 55
Vallès Orient.	374	(6,70%)	amb una mitjana de 53
Tarragonès	271	(4,85%)	amb una mitjana de 54
Gironès	251	(4,49%)	amb una mitjana de 36
El Segrià	235	(4,21%)	amb una mitjana de 59

Si totes aquestes xifres les considerem sols pels equipaments residencials, i tenint en compte que la major part dels centres diürns estan al Barcelonès, baixa lleugerament la rellevància d'aquesta comarca: Barcelonès 53,72% dels nens, Vallès Occidental 14,68%, Vallès Oriental 7,08%, etc...

Per municipis, els que reuneixen més nens són:

Barcelona	2893	(51,81%)
Tarragona	271	(4,85%)
Girona	251	(4,49%)
Lleida	235	(4,21%)
Sabadell	205	(3,67%)
Mollet del Vallès, Badalona, S. Quirze de Safaja, S. Llorenç de Savall i Reus.		

Recordem que aquestes dades no signifiquen que els nens siguin fills del municipi o comarca.

La distribució de la població segons la tipologia dels centres ens aporta la informació següent, recordant que són xifres a gener de 1982:

65 infants (11,16%) estaven acollits en Residències maternals: 33 nens i 32 nenes, dels quals 40 estaven en institucions de gestió religiosa i 25 en institucions de gestió laica. Tots en institucions que acollen tan nens com nenes, amb la seva mare.

- 255 infants (el 4,56%) estaven acollits en Llars bressol: 134 nens i 121 nenes, dels quals 209 estaven en institucions de gestió religiosa i 46 en institucions de gestió laica. Tots en institucions mixtes.
- 417 nois (el 7,46%) estaven acollits en Llars familiars: 207 nens i 200 nenes, dels quals 160 estaven en institucions de gestió religiosa i 257 laica. Distribuïts en 24 institucions mixtes, 12 sols de nens i 5 sols de nenes.
- 401 nois (el 7,17%) estaven en Mini-residències: 252 nens i 149 nenes, dels quals 110 estaven en institucions de gestió religiosa (60 nens i 50 nenes) i 291 laica (192 nens i 99 nenes). Distribuïts en 13 institucions mixtes, 3 sols de nens i 4 sols de nenes.
- 3902 nois (el 69,80% que puja a un 73,83% si ho fem sobre sols els equipaments residencials) estaven en Residències: 1863 nens i 2039 nenes, dels quals 2999 estaven en institucions de gestió religiosa (1271 nens i 1728 nenes) i 903 laica (592 nens i 311 nenes). Recordem que aquestes institucions representen només el 28,4% de les existents a Catalunya. Distribuïts en 20 institucions mixtes, 7 sols per a nois i 11 sols per a noies.
- 245 joves (el 4,38%) estaven en Residències juvenils: 168 nois i 77 noies, dels quals 84 estaven en institucions de gestió religiosa (25 nois i 59 noies) i 161 laica (143 nois i 18 noies). Distribuïts en 2 institucions mixtes, 10 sols per a nois i 5 sols per a noies.
- 248 nois (el 4,44%) eren atesos en Centres oberts: 157 nois i 91 noies, tots en institucions de gestió laica, i tots mixtes.
- 47 joves (el 0,84%) eren atesos en Pre-tallers: 40 nois i 7 noies, tots ells en centres de gestió laica. Un és mixte i l'altre sols per a nois.
- 10 noies (el 0,18%) eren ateses a un Centre d'observació, de gestió religiosa.

Tenim que, per la capacitat de les institucions, els nens són atesos de la següent manera:

477 en institucions de menys de 15 places (8,54%)
 785 en institucions entre 16 i 30 places (14,06%)
 466 en institucions entre 31 i 50 places (8,35%)
 1366 en institucions entre 51 i 100 places (24,46%)
 2490 en institucions de més de 100 places (44,59%)

Les institucions sols de nens que més població acollen tenen majoritàriament dependència jurídica de la Generalitat (375 nens: un 50,13%) o eclesiàstica (226 nens: un 30,21%), mentres que les sols de nenes que més n'acollen tenen majoritàriament dependència eclesiàstica (496 nenes: un 56,30%) o de la Generalitat (245 nenes: un 27,81%). Les institucions mixtes que més població acollen depenen de diputacions (1599 nens i nenes: 44,80% de la població acollida en institucions mixtes).

Quant a l'antiguitat de la institució on són acollits, les dades obtingudes són les següents:

1027 nens (18,39%) estan a institucions de menys de 6 anys
 3185 (57,04%) estan a institucions que en tenen entre 7 i 45
 661 (11,84%) estan a institucions que en tenen entre 46 i 100
 220 (3,94%) estan a institucions de més de 100 anys,
 la resta correponen a institucions que van deixar en blanc la resposta sobre l'antiguitat.

Seguidament exposarem les dades obtingudes sobre les problemàtiques familiars que, segons cada institució, han originat l'acolliment del nen. Cal, però fer una prèvia important, doncs hem hagut de treballar només amb dades parcials: Bastantes institucions, en especial alguns equipaments residencials dels que acollen més població, no tenen informació sistematitzada sobre les problemàtiques familiars que han originat l'internament del nen a la mateixa, i han deixat, per tant, les respostes en blanc.

Així, podem afirmar pel cap baix, i tenint en compte que la recopilació de problemàtiques s'ha fet de manera no excloient, que són raons que fan que a Catalunya un nen sigui acollit per un equipament social especialitzat, les següents:

- 1.-L'insuficiència econòmica familiar (2473 cassos)
- 2.-Els conflictes entre els pares (1274 cassos)
- 3.-Els conflictes generalitzats al sí de la família (1166 cassos)
- 4.-L'abandó per part del pare (805 cassos)
- 5.-L'alcoholisme dels pares (713 cassos)
- 6.-Les dificultats relacionals pel tipus de treball dels pares (575)
- 7.-L'abandó per part de la mare (381)
- 8.-Les dificultats relacionals per substitució de la mare (330 cassos)
- 9.-El fet de ser orfe de pare (312 cassos)
- 10.-El fet de ser orfe de mare (284 cassos)
- 11.-Una malaltia mental d'algun progenitor (266 cassos)
- 12.-L'abandó per part dels dos progenitors alhora (158 cassos)
- 13.-Una malaltia d'algun progenitor (139 cassos)
- 14.-El fet de ser orfe de pare i mare (83 cassos)
- 15.-Les toxicomanies d'algun progenitor (34 cassos)

Hem intentat analitzar si existia alguna peculiaritat entre la tipologia dels centres i les problemàtiques acollides, trobant que el repartiment és bastant uniforme en relació a la totalitat de població atesa per cada tipus d'equipament. Després de les problemàtiques per insuficiència econòmica, segueixen en tots els tipus de centres els conflictes generalitzats al sí de la família, excepte en les Residències maternals on es manifesta una lleugera major quantitat de dificultats relacionals a causa del tipus de treball de la mare, i excepte les Residències, que acollen una sensible majoria de cassos per conflictes entre els pares.

Destaca la xifra important de nens amb pares alcohòlics que acollen els Centres oberts.

En veure si existeix alguna relació entre problemàtiques dels nens i dependència jurídica de les institucions que els acollen no podem fer cap afirmació, doncs ens manquen dades de les institucions de diputacions. Fent aquesta salvedat, i sense atre-
bir-nos a fer cap interpretació, observem diferències que semblen proporcionalment importants respecte a que:

- Les problemàtiques per malaltia d'algun progenitor semblen més freqüentment ateses per institucions depenents d'ajuntaments.

- Les problemàtiques per malaltia mental d'algun progenitor semblen més freqüentment ateses per fundacions.
- Les problemàtiques per prostitució de la mare semblen més freqüentment ateses per institucions de dependència eclesiàstica.
- Les problemàtiques per conflictes generalitzats al sí de la família semblen proporcionalment ateses amb més freqüència per institucions dependents de la Generalitat, seguides per les de dependència eclesiàstica.

La mateixa prudència cal adoptar en veure si existeixen relacions entre determinades problemàtiques i el fet de ser atesos els nens en institucions religioses o laiques. El repartiment queda força equilibrat, i només s'obseven lleugeres tendències de les institucions amb gestió laica a acollir proporcionalment més problemàtiques per malaltia o malaltia mental d'algun progenitor, per dificultats relacionals pel tipus de treball dels pares, o per conflictes generalitzats al sí de la família.

Finalment, en analitzar on estan geogràficament situades les institucions segons cada tipus de problemàtica atès s'observa que segueixen bastant proporcionalment la distribució general de la població. S'observen petites tendències, un cop deixat de banda el Barcelonès que s'emporta el primer lloc en totes les problemàtiques i per molta diferència:

- A les institucions del Vallès Occidental hi han proporcionalment més cassos de nens abandonats pel pare, problemàtiques per malaltia mental dels pares, per alcoholisme, i de cassos d'orfes de pare i mare.
- A les institucions del Vallès Oriental hi han proporcionalment més cassos de nens abandonats pel pare i la mare alhora, nens amb dificultats relacionals pel tipus de treball dels pares i de toxicomanies dels pares.
- A les institucions del Tarragonès hi han proporcionalment més cassos de nens abandonats per la mare, i de dificultats per malalties mentals d'un progenitor.
- A les institucions del Baix Camp hi han proporcionalment més cassos de dificultats per conflictes entre els pares.

-A les institucions del Segrià hi han proporcionalment més cassos amb dificultats relacionals per prostitució de la mare i de conflictes tan entre els pares, com generalitzats en el sí de la família.

1.c) El personal dels equipaments

El total de personal que treballa a Catalunya en els equipaments socials de l'àmbit de la infància i la joventut és de 1559 persones. Xifra que s'eleva a 1775 si sumem el voluntariat regular.

D'aquest personal, 1133 treballadors dediquen jornades completes (1197 sumant el voluntariat), entenent com a tals les de més de 25 hores setmanals regulars.

El personal de serveis representa gairebé la tercera part del total (un 28,94%, que puja a un 34,89% si es calcula només referit al personal de dedicació completa).

El personal no qualificat amb funcions educatives (cuidadors o similars) representen un 20,10%, (23,70% referit al personal de dedicació completa), mentres que el personal educatiu que les institucions manifesten com intitolat representa un 14,10% (18,24% referit al personal de dedicació completa). Amb l'enquesta no s'han obtingut, però, més informacions sobre aquestes intitalacions. La resta del personal la formen: directors, administradors, metges, psicòlegs, assistents socials, mestres i monitors de taller.

El 52,66% (821 persones) del personal treballa en institucions de gestió religiosa i el 47,34% (738 persones) en institucions de gestió laica. Amb dedicació completa són 52,87% (599 persones) en gestió religiosa i 47,13 (534 persones) en gestió laica.

El 62,35% del personal treballa en institucions mixtes (972 persones), el 19,24% en institucions sols de nens (300 persones) i el 18,41% en institucions sols de nenes (287 persones). En relació als percentatges de nens acollits, sembla que les institucions sols de nens tenen una xifra de personal proporcionalment més elevada, en relació a les demés. La desproporció s'accentua si considerem només el personal a dedicació completa:

el 61,69% està a institucions mixtes	(699 persones)
el 22,15% a institucions sols de nens	(251 persones)
el 16,15% a institucions sols de nenes	(183 persones)

Agrupant les dades per províncies tenim que:

-A la de Barcelona treballen 1256 persones: 618 a institucions públiques, 297 a institucions de dependència eclesiàstica i 341 a institucions privades no eclesiàstiques.

Només 887 ho fan a plena dedicació (532, 171 i 181 amb una mitjana de 15, 6 i 4 persones per institució respectivament).

-A la de Tarragona treballen 122 persones: 78 a institucions públiques i 44 a institucions de dependència eclesiàstica. Són 104 les que ho fan a dedicació completa (72 i 32 amb una mitjana de 14 i 8 persones per institució respectivament).

-A la de Lleida treballen 67 persones: 49 a institucions públiques, 17 a institucions de dependència eclesiàstica i 1 a una institució privada no eclesiàstica. Són 60 les que ho fan a dedicació completa (44, 15 i 1, amb una mitjana de 22, 15 i 1 persones per institució, respectivament).

-A la de Girona treballen 114 persones: 68 a institucions públiques, 45 a institucions de dependència eclesiàstica i 1 a una institució privada no eclesiàstica. Són 82 les que ho fan a dedicació completa (55, 26 i 1, amb una mitjana de 11, 7 i 1 persones per institució, respectivament).

Les comarques amb més personal dedicat són:

- El Barcelonès: amb 859 persones (55,31%), de les quals 548 són a dedicació completa (48,58%)
- Vallès Occid.: amb 171 persones (11,01%), de les quals 152 són a dedicació completa (13,48%)
- Vallès Orient: amb 117 persones (7,53%), de les quals 103 són a dedicació completa (9,13%)
- Tarragonès: amb 80 persones (5,15%), de les quals 72 són a dedicació completa (6,38%)
- Gironès: amb 80 persones (5,15%), de les quals 63 són a dedicació completa (5,59%)
- El Segrià: amb 67 persones (4,31%), de les quals 60 són a dedicació completa (5,32%)

(Nota: el segon percentatge es refereix al total de persones amb dedicació completa a tot Catalunya).

Del transcrit es despren que Barcelona és la comarca proporcionalment (i també en xifres absolutes) amb més personal de dedicació parcial.

Per municipis, els que agrupen més personal són:

- Barcelona amb 787 persones (50,6%), de les quals 497 (44,06%) són a dedicació completa.
- Tarragona amb les mateixes xifres dites per la comarca.
- Girona amb les mateixes xifres dites per la comarca.
- Mollet del Vallès amb 73 persones (4,70%), de les quals 72 (6,38%) són a dedicació completa.
- Lleida amb 67 persones (4,31%), de les quals 60 (5,32%) són a dedicació completa.
- Badalona amb 54 persones (3,48%), de les quals 39 (3,46%) són a dedicació completa.

Pel que fa a la capacitat de les institucions treballen:

- 228 persones en institucions de menys de 15 places (134 a dedicació completa)
- 282 en institucions entre 16 i 30 places (180 a dedicació completa)
- 132 en institucions entre 31 i 50 places (77 a dedicació completa)
- 424 en institucions entre 51 i 100 places (280 a dedicació completa)
- 362 en institucions de més de 100 places (335 a dedicació completa).

Pel que fa a l'antiguitat de les institucions treballen:

- 407 persones en institucions de menys de 6 anys (278 a dedicació completa)
- 812 en institucions que tenen entre 7 i 45 anys (565 a dedicació completa)
- 164 en institucions entre 46 i 100 anys (144 a dedicació completa)
- 45 en institucions de més de 100 anys (39 a dedicació completa).

I la resta correspon a institucions que van deixar la resposta en blanc.

Només un 4,87% (76 persones) treballen a centres diürns: la resta ho fan a equipaments residencials. Més desfavorits queden encara els centres diürns si considerem sols el personal de dedicació completa: hi treballen només 26 persones (2,29% del total).

Les diferències en la relació nº de nens-nº de personal són enormes i sorprenents. La majoria d'institucions es troben en l'ampli interval que va de 1 a 8 nens per cada treballador que té la institució. Existeixen però 8 institucions que tenen més de 10 nens per treballador (parlem de personal total, no de personal educatiu!). De manera que el ventall real va des de 0,4 fins a 28 nens per adult!

Si analitzem el mateix cocient referit sols al nº de personal amb dedicació de més de 25 hores a la setmana, el nombre d'institucions que tenen més de 10 nens per treballador arriben a 19. Per tipologia de les institucions, el personal que agrupem és el següent:

- Residències maternals: 37 persones (2,37%), de les quals 14 (1,24% sobre el total de personal a jornada completa a Catalunya) són a dedicació completa.
- Llars Bressol: 116 persones (7,44%), de les quals 88 (7,77%) són a dedicació completa.
- Llars familiars: 173 persones (11,10%), de les quals 11 (9,80%) són a dedicació completa.
- Mini-residències: 166 persones (10,65%), de les quals 124 (10,94%) són a dedicació completa.
- Residències: 874 persones (56,06%), de les quals 717 (63,28%) són a dedicació completa.
- Residències juvenils: 117 persones (7,50%), de les quals 53 (4,68%) són a dedicació completa.
- Centres Oberts: 49 persones (3,14%), de les quals 15 (1,50%) són a dedicació completa.
- Ppre-tallers: 11 persones (0,71%), de les quals 7 (0,62%) són a dedicació completa.
- Centre d'Observació: 16 persones (1,03%), de les quals 2 (0,17%) són a dedicació completa.

Observem doncs que, només a les residències, es dona un percentatge sensiblement superior de personal, sobre el total de Catalunya, si hagafem el de dedicació completa, que si hagafem tot el personal inclòs el de dedicació parcial.

44 institucions manifesten no tenir cap treballador assegurat a la Seguretat Social. Cal advertir però que hem detectat que poden

existir diferents interpretacions d'aquesta pregunta per part de les congregacions religioses que cotitzen com autònoms: Sembla que algunes han contestat que no cotitzen per ser un règim diferent, mentres altres han considerat que sí.

Manifesten tenir en plantilla els següents professionals:

- metge: 26 institucions
- psicòleg: 16 institucions a dedicació exclusiva i 33 institucions compartit
- assistent social: 22 institucions a dedicació exclusiva i 56 institucions de manera compartida.

27 institucions manifesten tenir serveis religiosos pròpis, exclusius del centre, mentres altres 11 en tenen de pròpis, però oberts al barri.

19 institucions tenen servei escolar pròpi i exclusiu, mentres 3 en tenen de pròpi, però obert al barri.

1.d) El treball desenvolupat als equipaments

L'acolliment d'un nen a una institució pot ser sol.licitat a través de diferents canals. Segons el que manifesten les institucions a les enquestes, es dona (de manera no excloient) que:

- un 59,7% de les institucions reben sol.licituds a través de les Juntes de Protecció de Menors (actualment Direcció General de Protecció i Tutela de Menors de la Generalitat)
- un 49,6% reben sol.licituds a través dels Tribunals Tutelars de Menors
- un 21,7% reben sol.licituds a través de les Càrites
- un 33,3% a través dels ajuntaments
- un 42,6% reben sol.licituds d'alguna assistent social
- un 58,1% reben sol.licituds directament de la família
- un 34,9% reben sol.licituds del propi interessat (es refereix sobretot a Residències juvenils)
- un 33,3% reben sol.licituds a través d'algun centre educatiu
- un 20,2% reben sol.licituds d'equips multidisciplinars.

Respecte dels tipus de problemàtiques que manifesten admetre, també de manera no excloient, les institucions diuen :

- 70 institucions (un 52,24%) admeten nens amb problemes exclusivament d'origen socio-econòmic
- 10 institucions (un 7,46%) manifesten admetre nens amb problemes psíquics greus
- 87 institucions (64,93%) manifesten admetre nens amb problemes psico-socials. Sorprenentment són 37(27,61%) les institucions que diuen no admetre'n (!)
- 36 institucions (26,87%) manifesten admetre nois delinqüents.

Respecte a les condicions d'admissió, les següents institucions manifesten imprèscindibles els requisits apuntats (dades no excloients):

- 62 l'informe d'una assistent social (46,27%)
- 24 un informe psicològic (17,91%)
- 7 un informe psiquiàtric (5,22%)
- 58 un informe mèdic (43,28%)
- 15 un informe pedagògic (11,19%)

Per altra part, en ingressar manifesten realitzar entrevistes amb:

- a) el director o coordinador: a.1.-amb el nen 16 institucions
a.2.-amb els pares 38 institucions
a.3.-amb nens i pares 46
- b) un psicòleg: b.1.-amb el nen 8 institucions
b.2.-amb els pares 2 institucions
b.3.-amb nens i pares 19 institucions
- c) un assistent social: c.1.-amb el nen 4 institucions
c.2.-amb els pares 21 institucions
c.3.-amb el nen i pares 31 institucions
- d) l'equip pedagògic: d.1.-amb el nen 6 institucions
d.2.-amb els pares 2 institucions
d.3.-amb el nen i pares 16 institucions
- e) un metge o psiquiatra: e.1.-amb el nen 7 institucions
e.2.-amb els pares 2 institucions
e.3.-amb nen i pares 1 institució.

Com a norma, manifesten fer un exàmen d'entrada:

- a.-mèdic: 27 institucions (i 11 sols si no el porta)
- b.-psicològic: 16 institucions (i 7 sols si no el porta)
- c.-pedagògic: 12 institucions (i 4 sols si no el porta)

La decisió final sobre l'admissió manifesten que la té:

- En 38 institucions el director
- En 2 l'assistent social
- En 35 l'equip del centre
- En 19 una persona que no està al centre (normalment un cap d'escalofó superior, del mateix organisme)
- En 17 un equip mixte amb professionals del centre i d'afora
- En la resta d'institucions mitjançant d'altres fórmules.

Les edats mínimes d'admissió són bastant diferents, i estan relacionades amb la tipologia del centre. Es pot dir que existeix, però una verdadera gama amb totes les possibilitats, entre les que destaquen:

- Admeten nens des del naixement 27 institucions
- A partir dels 4 anys 20 institucions
- A partir dels 5 anys 12 institucions
- A partir dels 6 anys 20 institucions
- A partir dels 14 anys 12 institucions
- A partir dels 16 anys 10 institucions.

Cosa semblant passa amb les edats habituals de sortida:

- A 17 institucions és als 14 anys
- A 26 institucions és als 16 anys
- A 35 institucions és als 18 anys.

Durant l'any 1981 en total a Catalunya es van produir 2617 ingressos i 1791 baixes en els equipaments Socials per infants i joves. 226 d'aquests ingressos eren reingressos. 27 institucions (20,15%) manifesten no haver tingut baixes. Les xifres referides als equipaments residencials exclusivament són: 2376 ingressos i 1666 baixes.

Algunes preguntes sobre els menjadors i els dormitoris van ser recollides a l'enquesta per si la configuració física de l'espai podia ser indicador de la qualitat de la relació educativa possibilitada. Aquests són els resultats obtinguts:

- A 59 institucions els nens dinen en taules de 6 o menys places
- A 29 institucions els nens dinen en taules de 7 a 12 places
- A 10 institucions els nens dinen en taules de més de 12 places
- La resta d'institucions no contesten
- A 32 institucions els nens dinen en menjadors de 20 a 49 places.
- A 20, en menjadors de 50 a 100 places.
- I a 14, en menjadors de més de 100 places (fins a 240 places).

A 72 institucions (53,73%) serveixen taula els educadors, mentre que a les demés ho fan altres persones.

Pel que fa al nombre de llits que tenen en el dormitori on dormen, podem dir que, pel cap baix (doncs algunes institucions no han contestat la pregunta):

- 309 nens dormen en cambres individuals
- 275 en dobles
- 960 en cambres de 3 a 6 llits
- 562 en cambres de 7 a 12 llits
- 2198 en cambres de més de 12 llits.

Per aquest mateix ordre de capacitat de les cambres, ho desglossem a continuació segons la tipologia de centres, doncs ens ha semblat una distribució sobre la que es pot reflexionar bastant:

-Residències maternals	(43, 0, 15, 0, 5)
-Llars bressol	(0, 2, 8, 148, 76)
-Llars familiars	(51, 70, 159, 8, 20)
-Mini-residències	(22, 81, 170, 65, 39)
-Residències	(180, 98, 433, 341, 2058)
-Residències juvenils	(2, 24, 186, 0, 0)

Les activitats al llarg de la vida quotidiana manifesten que les fan reagrupant els nens en grups pedagògics definits 47 de les institucions enquestades (35, 07%).

A la pregunta de si es porta un registre escrit sistemàtic per fer un seguiment de la evolució de cada nen, només 55 institucions (41,04%) contesten que sí. L'enquesta no fa cap més pregunta sobre aquest registre, pel que no tenim informació sobre la qualitat del mateix a les poques institucions que manifesten dur-lo.

D'aquestes institucions 29 són públiques, aplegant 890 nens, 11 són de dependència eclesiàstica, aplegant 366 nens, i 15 són privades no eclesiàstiques, aplegant 340 nens. Total són 1596 dels que es pot suposar s'està realitzant un seguiment mínimament sistemàtic.

Segons la tipologia de les institucions, aquest seguiment es fa al

- 40% de les Residències maternals
- 60% de les Llars bressol
- 54,17% de les Llars familiars
- 93,75% de les Mini-residències
- 18,92% de les Residències
- 50% de les Residències juvenils
- 80% dels Centres Oberts
- 100% dels Pre-tallers i Centres d'Observació.

Cosa que demostra clarament que el treball educatiu a les Residències és el menys rigorosament plantejat, cosa que es suma a la massificació que els nens ja pateixen a les mateixes.

A la pregunta sobre si hi han reunions de l'equip educatiu per fer un seguiment coordinat dels nens, 86 institucions contesten que sí (64,18%), però només 37 (27,61%) diuen fer-la setmanalment, sent la periodicitat de les demés mensual o superior al mes.

Aquestes reunions setmanals de l'equip són realitzades a:

- 1 Llar bressol
- 8 Llars familiars
- 11 Mini-residències
- 6 Residències
- 6 Residències juvenils
- 3 Centres oberts
- 2 Pre-tallers

En total aquestes reunions serveixen per supervisar la tasca educativa que es desenvolupa amb 1065 nens (19,07%).

Sobre si es fan consultes per completar aquest seguiment, 69 institucions diuen fer consultes a les famílies (51,49%), i, de manera no excloient, la mateixa xifra de 69 institucions diuen realitzar d'altres consultes.

Ja hem dit que només 69 institucions (51,49%) manifesten desenvolupar la tasca educativa en règim de coeducació. Curiosament 2 centres que tenen sols nens i 3 que tenen sols nenes, manifesten treballar en règim de coeducació: reflexen només una disposició, o un desig, però no una realitat. 7 institucions que tenen nens i nenes reconeixen no treballar en règim de coeducació. En la pràctica, doncs, i si és exacta el manifestat per les institucions, són 64 (47,76%) les que actúen en règim de coeducació, acollint un total de 2113 nens (37,84%). Cal encara tenir en compte que 265 d'aquests nens són acollits a 8 centres diürns. Ens queden definitivament doncs que, en equipaments residencials serien 1848 nens (33,09%) els que estan acollits a 56 institucions (41,79%) que manifesten desenvolupar una tasca en règim de coeducació.

Segons la tipologia de centres, manifesten treballar en règim de coeducació el 100% de les Llars bressol i dels Centres oberts, el 57,89% de les Llars familiars, el 65% de les Mini-residències, el 52,78% de les Residències, el 12,5% de les Residències juvenils i el 50% dels Pre-tallers.

Considerant altra vegada tots els centres, la coeducació es manifesta a 23 institucions amb gestió religiosa, i a 46 amb gestió laica. Hem pogut observar, però, que, en alguns cassos (sobretot en institucions de gestió religiosa) es manifesta coeducació i la institució té nenes de totes les edats i no-més nens d'edats inferiors, amb la qual cosa es tracta d'una coeducació "sui generis".

A manera de cloenda, només ens resta repetir que és de lamentar la manca d'informació que disposen les institucions enquestades sobre les problemàtiques familiars dels nens, cosa preocupant perquè és un indicador més de la manca de rigor amb que encara s'està treballant a moltes d'aquestes institucions a Catalunya.

2.-Els serveis de l'àmbit

Entenem com a serveis aquelles prestacions en favor d'infants i/o joves que no comporten necessàriament l'acolliment dels mateixos (ni en règim diürn, ni residencial) en el domicili de la institució, persones o grup que els presten.

Molts dels serveis no estan institucionalitzats, doncs són pres-tats de manera informal o temporal. D'altres estan enquadrats més aviat en àmbits diferents dels serveis socials, malgrat les seves activitats puguin a cops estar-hi molt directament rela-cionades.

A la "Relació per comarques dels equipaments i serveis de Cata-lunya dedicats a l'antenció d'infants i joves amb problemàtiques d'origen socio-familiar" (A. Vega i F. Casas- Octubre 82), ve-neç recollits 19 serveis a Catalunya que tenen personalitat ju-rídica reconeguda:

- 1 al Bages
- 1 al Baix Llobregat
- 12 al Barcelonès
- 2 al Gironès
- 1 al Maresme
- 1 al Segrià
- 1 al Tarragonès

Tan els serveis del Segrià i del Tarragonès, com un dels del Gironès i Barcelonès, són els respectius Tribunals Tutelars de Menors.

La resta els podem agrupar de la següent manera:

- 10 serveis són les seus centrals d'una xarxa d'equipaments, que desenvolupen sobretot una tasca de suport respecte dels mateixos (8 al Barcelonès, 1 al Bages, i 1 al Mares-me). Normalment atenen també els cassos men-tres no s'accepta la seva acollida a algun dels equipaments
- 1 servei treballa exclusivament en guardies i custòdies: està a Barcelona capital

2 serveis són de recerca (un al Barcelonès i un al Gironès)

2 serveis són d'acollida i orientació (un al Barcelonès i un al Baix Llobregat).

Ens consta que els darrers mesos s'ha estat treballant per la creació de nous serveis, entre els quals, encara que incipients, cal que destaquem els d'un nou tipus: serveis de famílies substitutives, dels quals ja n'han nascut dos al Barcelonès.

Entre els serveis que podem qualificar com a "complementaris", o com a no institucionalitzats de moment a Catalunya, hem d'assenyalar:

- 1.-Activitats de sensibilització ciutadana.
- 2.-Activitats de prevenció i detecció precoç.
- 3.-Activitats de suport a les famílies.
- 4.-Activitats de vacances i lleure.
- 5.-Activitats de suport psico i psico-sociopedagògic-
- 6.-Serveis especials de guarderia i escola bressol.

13.- RECOMANACIONS PEL QUE FA A LA FORMACIÓ

I RECICLATGE DE PERSONAL

RECOMANACIONS PEL QUE FA A LA FORMACIÓ I RECICLATGE DE PERSONAL

Considerem 4 grups diferents del personal que intervé en el camp del benestar dels infants i joves:

- 1.-Personal amb intitolació mitja o superior
actualment reconeguda
- 2.-Personal educatiu no docent
- 3.-Personal auxiliar
- 4.-Voluntariat

.....

1.-Pel que fa al personal amb intitolació actualment reconeguda, cal subratllar la manca de possibilitats d'especialització en l'àmbit que s'evidència en totes elles, però que es fa especialment greu en alguns estudis superiors: Pedagogia i Psicologia, per una part, Magistrats per l'altra. Aquestes especialitzacions haurien d'estar reglades i tenir reconeixement oficial.

A d'altres estudis, més que especialitats reconegudes manquen cursets d'aprofundiment per comprendre específicament l'àmbit de treball de la infància o joventut amb determinats problemes. Potser és el cas dels mestres que treballen en barris especialment conflictius. També és el cas d'economistes i/o altres professionals amb alta responsabilitat en la gestió d'institucions o de la mateixa Administració Pública.

En tots els casos, i com recomanen diversos organismes internacionals cal l'inclusió de temàtiques sobre importància i mètodes d'enfocaments interdisciplinars a l'últim curs de totes les professions vinculades al treball social.

Tots aquests plantejaments, al igual que la necessitat d'organitzar regularment cursets de reciclatge per a totes les disciplines i dins de cada àmbit de treball, cal dur-los als més alts nivells de decissió en matèria de programació de l'ensenyament mig i superior.

2.- El personal educatiu no docent ens veiem obligats a presentar-lo en un grup diferent, malgrat no ho hauria de ser, per l'elevat grau d'oblit amb que ha estat considerat per part de totes les instàncies de govern a Catalunya i a tot l'Estat espanyol.

S'arriba a l'absurd de que la mateixa Generalitat per una part crea abundants nous llocs de treball (especialment d'educadors especialitzats en medi obert), i per l'altra nega el reconeixement professional i la facilitació de majors recursos de formació del personal d'aquesta especialitat, amb la qual cosa es risca de fer fracassar els programes de treball social en que aquests professionals estan implicats, i la mateixa professionalitat de l'actuació.

És urgent sortir de la tradició administrativa espanyola que considera tot allò no docent com "educació de segona categoria", si és que ho arriba a considerar educació. Cal fer un plantejament molt a fons del que significa tot treball educatiu amb nens o joves, per establir un elevat nivell mínim de formació actualitzada per a totes les persones que treballen amb nens. Sobretot tenint en compte que els nens que han patit carències o perturbacions generalment necessiten un suport educatiu compensatori, o fins i tot terapèutic, que cal plantejar de manera rigorosa.

Estem d'acord en que la mera professionalització no és factor suficient per treballar amb nens, doncs cal una capacitat de connexió humana i de relació flexible i empàtica amb el noi que no s'adquireixen a l'universitat. Però també volem assenyalar que la mera bona voluntat o la intuïció maternal o paternal no són suficients per desenvolupar una tasca d'educació compensatòria o terapèutica, especialment a partir dels 6 anys, i menys quant més gran és el noi.

Expressem, doncs, com a prioritari la regulació de la formació dels educadors especialitzats, en general, i dels que treballen amb problemàtiques d'origen psico-social i/o socio-familiar, en particular. La dotació de majors medis per aquesta formació, ampliant les places d'alumnat. El reconeixement de la intitolació i de la professió.

Per concretar aspectes d'aquesta formació, més que entrar aquí en una exposició detallada, creiem oportú posar-se en contacte amb les entitats que hi estan treballant, i, concretament, amb l'Escola d'Educadors Especialitzats Flor de Maig de la Diputació de Barcelona. També cal tenir en compte

que existeixen documents de treball que, si be caldria actualitzar, poden servir de punt de partida per una elaboració més minuciosa: veure, com anexe nº 7, l'informe realitzat per una Comissió creada pel Servei d'Educació Especial del Departament d'Ensenyament, sobre la formació del personal educatiu no docent.

.

Dins del personal educatiu no docent cal considerar també els anomenats monitors: els de temps lliure i els de taller. Malgrat semblen tenir connotacions de personal voluntari, no és cert pels segons i comencen a existir centres on existeix una parcial o total professionalització dels primers. La formació dels monitors del temps lliure està ja reglada per una detallada normativa de la Generalitat. Pel que fa als monitors de tallers seria bo una major clarificació de les diferents funcions que reben el mateix nom, segons el servei a que estan incorporats, doncs a cops s'assimila aquest nom a una funció de mestre, d'altres a la d'educador especialitzat i d'altres a la de monitor de temps lliure; cada funció va lligada a unes necessitats de formació bastant diferents: No és el mateix el monitor de taller que treballa a una escola de Formació Professional, que el que treballa a un Taller ocupacional per disminuïts, que el que treballa a un Centre Obert o Pre-taller d'un barri deficitari, que el que treballa a un Centre d'esplai.

3.-El personal auxiliar de les institucions que acollen nens cal garantir que tingui un nivell mínim de formació pedagògica en tots els casos, però molt especialment en les institucions que atenguin nens amb problemàtiques d'origen sociofamiliar. Les seves intervencions, malgrat puguin ser esporàdiques, poden ser les més incontrolables quant a repercussions sobre procés de desenvolupament del nen.

Com personal auxiliar considerem tan el personal de serveis (senyores de neteja, cuiners, bugaderes, cusidores, etc...), com el personal tècnic qualificat que té intervencions molt puntuals (infermeres, practicants, etc...).

És recomanable d'organitzar petits cursets, o cicles de xerrades, amb facilitats pel personal que actualment treballa a institucions de l'àmbit, orientats segons els diferents nivells de comprensió d'aquest personal.

4.-Igualment, el voluntariat que pugui col.laborar en qualsevol institució amb nens, sigui centre diürn o equipament residencial, cal garantir que tingui un nivell pedagògic mínim, i cal donar-li facilitats per la seva formació, a partir de facilitar l'assistència a cursos o cursets.

.

Per a tots aquests grups del personal cal pensar en facilitar reciclatges periòdics. Per fer-los possibles cal plantejar a nivell de centres les problemàtiques que la seva organització pot comportar en la dinàmica institucional, cercant la major facilitació possible de les coses per a tothom. És important també cercar sistemes àgils de becar l'assistència a congressos o cursos intensius relacionats amb l'àmbit, que organitzin institucions de prestigi fora del territori de Catalunya, i que puguin aportar coneixements actualitzadors a les nostres metodologies.

14.- RECOMANACIONS DE RECERCA

RECOMANACIONS DE RECOPILOCACIÓ I RECERCA

Com últim capítol d'aquest informe no podem deixar de referir-nos a la gran tasca que cal encara fer per reduir les llacunes que tenim en el coneixement rigorós de l'àmbit de la infància i la joventut, i per tant del treball a desenvolupar en el mateix.

Em englobat en un mateix encapçalament "recopilació" i "recerca" perquè, disortadament, i com ja s'ha assenyalat en altres llocs d'aquest informe, en aquest àmbit existeix una precarietat en la mateixa informació que es disposa, i en l'organització de l'obtenció de molta informació bàsica.

La recerca, pràcticament inexistente fins ara, cal considerar-la com element imprescindible pel progrés del treball social i educatiu en aquesta àrea, i per aconseguir una correcta planificació, que, amb visió globalitzadora, resulti més rentable a llarg termini, tan des de la perspectiva humana, com social i adhoc econòmica.

No volem dir, però, que cal esperar els resultats de la recerca per poder planificar. Creiem que planificació i recerca han de ser dos processos paral·lels i profundament relacionats que, amb flexibilitat però amb rigor científic, permetin anar afinant el resultat de les actuacions, en funció dels objectius assenyalats. Objectius que pensem, com diu la Declaració Universal, han d'estar plantejats en funció de l'interès superior de l'infant.

Està lluny de les nostres possibilitats el fer una enumeració molt minuciosa, i molt menys exhaustiva, de les investigacions que és fonamental realitzar. Una de les raons és que, davant un important desconeixement de la realitat, a mesura que anem obtenint l'informació necessària, aquesta mateixa ens farà veure com a prioritàris aspectes de la investigació que a priori ens resultaven impensables.

En aquest sentit, assenyalarem doncs, a títol de referència, alguns aspectes de l'àmbit sobre els que manca informació o investigació:

- 1.-Sobre procediments d'obtenció i recopilació de dades quantitatives referides a les realitats actuals a Catalunya d'infants i joves.
- 2.-Recopilació de les recomanacions i declaracions fetes pels organismes internacionals pel que fa a principis i a instrumentació de l'actuació en l'àmbit del benestar d'infants i joves.
- 3.-Recopilació i ampliació de coneixements sobre les necessitats d'infants i joves, i els drets que consegüentment se'ls han de fer efectius, a la llum de les diferents disciplines científiques.
- 4.-Recerques sobre la gènesi de cada una de les problemàtiques infantils i juvenils, i els factors d'incidència en les mateixes: socials, institucionals, familiars, psicològics, fisiològics, etc...
- 5.-Recerques sobre graus i procediments de reversibilitat i/o de compensabilitat, tant a nivell individual com social, de cada una de les problemàtiques ja generades, tenint en compte les tres vessants de la quotidianitat del noi: espai familiar-espai escolar-espais de lleure.
- 6.-Recerques sobre mètodes i procediments de prevenció, detecció precoç i atenció de cada problemàtica als nivells global, sectorial i personal, i tenint en compte les tres vessants de la quotidianitat del noi.
- 7.-Estudis comparatius sobre normativa, organització administrativa i experiències de treball social i educatiu a d'altres països, en l'àmbit de la infància i la joventut, en tots els aspectes relacionats amb el benestar.
- 8.-Recerca i avaluació sobre la situació personal i familiar dels nens catalans institucionalitzats pels que es demana internament, i anàlisi de possibles alternatives.
- 9.-Anàlisi del funcionament, organització i resultats objectius obtinguts per les institucions situades a Catalunya, que acollen infants o joves amb problemàtiques d'origen socio-familiar, especialment quant a treball educatiu amb el noi i treball social amb la seva família.

- 10.-Recerca sobre mètodes de supervisió i avaluació del treball social i educatiu realitzat pels serveis i equipaments que desenvolupen una tasca relacionada amb infants i joves.
- 11.-Recopilació de plantejaments a d'altres països, i investigació de les experiències a Catalunya, sobre mètodes i contingut de la formació i reciclatge dels professionals i voluntaris que treballen a l'àmbit.

1.-Sobre procediments d'obtenció i recopilació de dades quantitatives referides a les realitats actuals a Catalunya d'infants i joves.

En general, manca una recopilació sistemàtica i àgil de les dades estadístiques següents:

- 1.-Desglòs de la població catalana de 0 a 18 anys
 - a.-d'any en any (i no sols en intervals de 5 en 5)
 - b.-per barris i poblacions
 - c.-per comarques
 - d.-per sexes
 - e.-per residència urbana, semiurbana o rural amb el càlcul dels % sobre el total, tasses de creixement, i quants altres estadístics siguin oportuns.
- 2.-Estimació dels percentatges sectorialment, i considerant els desglosaments indicats al punt 1, de cada una de les situacions personals d'infants i joves que puguin requerir suport social o socio-educatiu:
 - a.-Disminucions físiques, sensorials i psíquiques
 - b.-Abandó familiar
 - c.-Carències familiars greus
 - d.-Situacions familiars perturbadores (maltractaments de tot ordre)
 - e.-Delinqüència infantil o juvenil
 - f.-Addicions tòxiques (drogues autoritzades o no, "dures" o no)
 - g.-Situacions de desescolarització, fracàs escolar, absentisme, dificultats importants d'aprenentatge, etc...
 - h.-Mortalitat i morbiditat infantil
 - i.-Infants o adolescents acollits en règim residencial (serveis alternatius a la família, hospitalitzacions)
 - j.-Perturbacions mentals
 - k.-etc...

Cal prestar especial atenció a recollir dades sobre l'acumulació coincident d'aquestes situacions en un mateix subjecte o en un mateix nucli familiar.

3.-Estimació desglosada de situacions socials que es puguin considerar de risc per a infants i joves:

a.-relació de barris i poblacions en situació especialment deficitària quant als diferents serveis per a infants i joves

b.-recopilació de les dades que puguin resultar indicadors de situacions de dèficit:

.infants que van a guarderies o escoles bresol

.infants i adolescents que van a esports

.infants i adolescents que fan colònies

.joves associats a moviments, agrupacions escoltes o serveis juvenils

.infants i joves membres de grups esportius

.etc...

4.-Quantificació fidedigna dels nens separats temporal o definitivament del seu nucli familiar natural, desglosada per:

a.-Causes

b.-Procedència geogràfica (fora de Catalunya o no, del nen i dels pares; barri, població i comarca si són de Catalunya)

c.-Adopcions, guardies i custòdies, i acolliments en altre règim

d.-Nens catalans acollits en institucions d'afora de Catalunya.

2.-Recopilació de les recomanacions i declaracions fetes pels organismes internacionals pel que fa a principis i a instrumentació de l'actuació en l'àmbit del benestar d'infants i joves.

Cal tan el recull de tota aquesta documentació, com el seu treball d'anàlisi per tal d'aprofitar-ne de manera operativa tots els aspectes que es puguin relacionar amb les nostres pròpies realitats a Catalunya.

És important de sistematitzar tan l'arribada regular d'aquesta informació, com la difusió d'aquells continguts útils a la informació de professionals i institucions de l'àmbit o convenients cara a una sensibilització ciutadana.

Per altra part, aquesta tasca seria convenient d'organitzar-la implicant:

- .Delegacions d'organismes internacionals amb seu a Catalunya
- .Institucions amb contacte amb organismes internacionals per diferents raons
- .Institucions dedicades a la informació en el món de la infància i la joventut
- .Delegats oficials a organismes internacionals
- .Professionals relacionats amb els repetits organismes.

3.-Recopilació i ampliació de coneixements sobre les necessitats d'infants i joves, i els drets que conseqüentment se'ls han de fer efectius, a la llum de les diferents disciplines científiques.

És important potenciar molt l'investigació en aquest nivell, a partir d'una sensibilització sobre els plantejaments del treball social als responsables i professors dels centres que formen investigadors de disciplines implicades en l'àmbit.

En aquest sentit cal una coordinació amb les Facultats Universitàries, sobretot amb les de Pedagogia i Psicologia, i amb les Escoles de formació d'educadors especialitzats i de sociòlegs.

És obvi que cal una estreta coordinació amb les Escoles de formació de treballadors socials, facilitant-lis el màxim de dades sobre aquest àmbit.

Cal potenciar les investigacions que tinguin plantejaments interdisciplinars, tan les petites investigacions fetes per un professional coneixedor de varies disciplines, com la gran investigació a partir d'equips interprofessionals. Bo i promocionant la formació de joves investigadors.

Finalment, cal mantenir una coordinació permanent amb les entitats que faciliten ajudes a la investigació, en ordre a coordinar els objectius de treball: Caixes d'Estalvi, Fundacions, etc...

4.-Recerques sobre la gènesi de cada una de les problemàtiques infantils i juvenils, i els factors d'incidència en les mateixes: socials, institucionals, familiars, psicològics, fisiològics, etc...

Aquestes recerques cal plantejar-les principalment des d'una perspectiva de gran investigació, amb plantejament interdisciplinari, i cercant la col.laboració d'aquelles institucions que desenvolupen tasques directes amb infants o joves en situacions carencials, o amb les seves famílies, al llarg de la seva gènesi evolutiva.

Per desenvolupar aquesta tasca cal, paral.lelament, anar potenciant l'adquisició de l'hàbit de tenir registres sistematitzats en totes les institucions de Catalunya, tan del treball institucional, com de la tasca de seguiment familiar i personal de cada noi. Tasca que caldrà fer no sols a nivell institucional, sinó a nivell de cada grup professional.

És fonamental fer els esforços necessaris per esbrinar els efectes de les diferents situacions relacionals sobre el desenvolupament de cada infant o adolescent, plantejant per tant, globalitzadament, la seva realitat personal, la composició i situació del nucli familiar o substitutiu en que viu, i la qualitat dels vincles establerts pel noi al llarg de la seva vida, valorant-ne la seva evolució fins el moment present, al mateix temps que es consideren tots aquests factors immersos en el corresponent entorn social.

Uns altres aspectes importants a investigar més profundament són: les capacitats i possibilitats educatives i terapèutiques en el marc de la vida quotidiana, en el marc escolar i en el marc del temps lliure. L'incidència sobre la personalitat dels estils de vida quotidiana diferents o diferenciadors. La formació de la identitat de base, i el procés d'adquisició de l'autonomia adulta. Etc...

5.-Recerques sobre graus i procediments de reversibilitat i/o de compensabilitat, tant a nivell individual com social, de cada una de les problemàtiques ja generades, tenint en compte les tres vessants de la quotidianitat del noi: Espai familiar-espai escolar, espais de lleure.

Es refereixen a estudis més tècnics a dos nivells. Per una part pel que fa a la consideració teòrica del significat de la reversibilitat, i sobretot, de la compensabilitat, a la nostra societat catalana en concret. Tant des de punts de vista social, educatiu, cultural, etc... com econòmic.

Per altra part a les possibilitats de concreció personal d'aquests aspectes en cada cas, segons els diferents tipus de situacions i problemàtiques que es poden presentar: Treball social, treball socio-educatiu, treball terapèutic, etc...

Es molt important la recerca i plantejament de recursos alternatius als existents en la perspectiva de trobar sol.lucions integradores, evitar el trencament de vincles afectius positius, evitar plantejaments de dinàmiques quotidianes diferenciadores, etc... Aquests nous plantejaments han d'incloure, però, la garantia d'avaluació i seguiment dels seus resultats. Cal evitar que la personalització de les sol.lucions a cada situació es converteixi en una dispersió i, per tant, en una nova forma d'amagar-los a la consciència ciutadana, és a dir, d'ignorar-los com a responsabilitat solidària.

S'ha de cercar mètodes que, aprofitant les possibilitats característiques de cada vessant de la quotidianitat del noi, reverteixin en una incidència sincronitzada vers l'objectiu comú, plantejat per cada cas.

6.-Recerques sobre mètodes i procediments de prevenció, detecció precoç i atenció de cada problemàtica als nivells global, sectorial i personal, i tenint en compte les tres vessants de la quotidianitat del noi.

Malgrat el títol ja és prou explícit, volem subratllar que cal un ampli coneixement, que es difongui a professionals i institucions, de les situacions ja detectables en el nen molt petit i que poden repercutir, d'alguna manera o altre, en el seu desenvolupament.

Repetim que, en aquest sentit, és fonamental la coordinació entre els Serveis Socials de Base i les guarderies o escoles bressol, i els pediatres de capçalera.

També cal estar alerta sobre la possible presència de situacions relacionals patògenes al sí d'una família, cosa que demana plantejaments conjunts entre professionals de la salut mental i del treball social.

Cal investigar sobre mètodes alternatius a la institucionalització, i quan aquest s'ha ja produït, sobre mètodes de seguiment dels cassos per comprovar els efectes ocasionats en el subjecte i en el seu entorn, i per comprovar si cal un suport a un procés de reinserció. Cada problemàtica pot requerir de mètodes diferents, segons es tracti d'un retorn a casa des d'una llar substitutiva, o des d'un reformatori, la pressió, des d'un llarg internament mèdic, psiquiàtric o per desintoxicació, etc...

7.-Estudis comparatius sobre normativa, organització administrativa i experiències de treball social i educatiu a d'altres països, en l'àmbit de la infància i la joventut, en tots els aspectes relacionats amb el benestar.

Aquests estudis haurien de considerar temes d'interès com els que, a títol d'exemple, assenyalam a continuació:

- a.-Ministeris amb competències sobre infància i joventut
- b.-Coordinacions entre aquests ministeris o els seus organismes i serveis territorials:
 - i.-establerts normativament
 - ii.-de facto
- c.-Organismes i canals normatius per a tota la població infantil i juvenil, versus organismes i canals normatius diferenciats per a infants i joves en situacions o problemàtiques diferenciades.
- d.-L'atenció d'infants i joves acollits en institucions:
 - i.-organismes responsables
 - ii.-problemàtiques diferenciades
 - iii.-normativa aplicable
 - iv.-objectius manifestats
 - v.-finançament oficial de les institucions
- e.-Serveis i equipaments no residencials adreçats a infants i joves. Quins són considerats preventius, i de què.
- f.-Relacions de situacions en que està tipificada la intervenció de determinats Ministeris o organismes.
- g.-Costos i suport econòmic oficial dels diferents equipaments residencials. Avençatges i desavençatges manifestades pels diferents estaments professionals.
- i.-Etc...

8.-Recerca i avaluació sobre la situació personal i familiar dels nens catalans institucionalitzats o pels que es demana internament, i anàlisi de possibles alternatives.

Cal una àmplia investigació sobre les causes que indueixin a les famílies a sol·licitar l'internament d'un fill a Catalunya, sobre els factors que fan que aquest acolliment es produeixi o no, i sobre aquells casos en que realment es necessitaria un acolliment i no s'arriba a produir mai la seva sol·licitud en moment precoç.

L'anàlisi d'alternatives passa per la consideració dels serveis desitjables i possibles per desenvolupar una prevenció àmplia. Els seus resultats s'han d'estructurar per facilitar les propostes de planificació dels serveis adients.

Cal garantir un registre sistematitzat dels processos de desinternament per tal de poder-ne fer l'avaluació pertinent, a curt, mitjà i llarg termini, de l'exactitud dels suposits amb que s'ha treballat.

9.-Anàlisi del funcionament, organització i resultats obtinguts per les institucions situades a Catalunya que acullen infants o joves amb problemàtiques d'origen socio-familiar, especialment quant a treball educatiu amb el noi i treball social amb la seva família.

Es necessari disposar no sols d'una anàlisi institucional de les entitats catalanes de l'àmbit, sinó també del nivell de qualitat de les seves prestacions, bo i fent, en una perspectiva global i sectoritzada de Catalunya, una minuciosa reflexió sobre la cobertura que representen en relació a les necessitats existents.

Dins d'una òptica dels Serveis Socials la realització d'un treball que englobi la família del nen acollit és imprescindible per aconseguir una tasca real de superació dels dèficits que han culminat amb l'internament del fill. Un estudi de la tasca desenvolupada en aquest sentit pels equipaments i serveis de Catalunya hauria també de considerar els recursos necessaris i les etapes aconsellables per actualitzar el treball social que s'estigui realitzant amb les famílies, o per posar en marxa aquell que encara no es realitza. Tenint en compte, però, que s'ha de tendir més a la creació de recursos sectorials convenientment dotats, amb els quals els professionals de la institució puguin estar estretament coordinats, que no pas a l'estructuració d'un equip de treball social especialitzat pròpi de la institució.

Finalment, és urgent emprendre una tasca sistemàtica de recollida d'informació sobre els resultats pedagògics obtinguts a mitjà i llarg termini amb els diferents plantejaments educatius, i un estudi rigorós sobre les repercussions en la personalitat del noi de cada mètode emprat. Cal tenir en compte que els resultats fiables d'un procés educatiu difícilment es poden obtenir fins 10 ó 15 anys més tard, i segons d'edat del noi.

10.-Recerca sobre mètodes de supervisió i avaluació del treball social i educatiu realitzat pels serveis i equips que desenvolupen una tasca relacionada amb infants i joves.

Cal recollir l'experiència d'aquells llocs on han desenvolupat un treball d'aquest tipus i plantejar-se una metodologia pròpia, que es demostrï adequada a la realitat de Catalunya.

La planificació dels recursos necessaris per la supervisió i avaluació del treball social i socio-educatiu esdevé un esglaió imprescindible per aixecar el nivell de qualitat de les prestacions actuals en molts aspectes. Cal plantejar-ho de manera que es trobin els canals de comunicació més adients perquè tots els professionals implicats puguin reflexionar críticament sobre el seu propi treball i aportar els seus punts de vista cara a la millora futura de la prestació del servei i del treball interdisciplinari.

11.-Recopilació de plantejaments a d'altres països, i investigació de les experiències a Catalunya, sobre mètodes i contingut de la formació i reciclatge dels professionals i voluntaris que treballen a l'àmbit.

Donat el gran retard que es porta en relació a la resta de països europeus pel que fa a la formació de professionals especialitzats en l'atenció a infants i joves amb problemàtiques d'origen socio-familiar, i especialment pel que fa a la formació d'educadors especialitzats, és molt important recollir l'evolució dels plantejaments fets per aquells organismes que fa molts anys que estan treballant sobre la qüestió.

Cal fer al mateix temps una àmplia reflexió sobre les necessitats existents en aquest àmbit a Catalunya, per delimitar-ne les funcions de cada professional (sempre dins un enfocament interdisciplinar) i orientar corresponentment la seva formació. Recollint, obviament, les experiències que en el camp de la formació es realitzen o s'han realitzat a Catalunya.

15.- A N E X E S :

- 1.- ASPECTES DE LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA
RELACIONATS AMB ELS SERVEIS SOCIALS
A LA INFÀNCIA I LA JOVENTUT

ASPECTES DE LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA RELACIONATS
D'ALGUNA MANERA AMB LES SERVEIS SOCIALS PER A LA
INFANCIA I LA JOVENTUT.

Article 9, Punt 2 .-

Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'inpedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.

Article 10, Punt 1 .-

La dignitat de la persona, les drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.

Article 10, Punt 2 .-

Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconegui s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal dels Drets Humans i els Tractats i els Acords Internacionals sobre aquestes matèries ratificats per Espanya.

Article 12.-

Els espanyols són majors d'edat als 18 anys.

Article 20, Punt 4 .-

Aquestes llibertats (llibertats d'expressió) tenen el límit en el respecte als drets reconeguts en aquest títol (drets constitucionals) en els preceptes de les lleis que el desenvolupen, i , especialment, en el dret

a l'honor, a la intimitat, a la imatge pròpia i a la protecció de la joventut i de la infància.

Article 25, Punt 2.-

Les penes privatives de llibertat i les mesures de seguretat restaran orientades vers la reeducació i la reinserció social i no podran consistir en treballs forçats. (...). En qualsevol cas, tindrà dret a un treball remunerat, als beneficis corresponents de la Seguretat Social, i a l'accés a la cultura i al desenvolupament integral de la personalitat.

Article 27, Punt 1.-

Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.

Article 27, Punt 2,-

l'Educació tindrà com objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets a les llibertats fonamentals.

Article 27, Punt 4,-

l'Ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.

Article 27, Punt 5,-

Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació col·lectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents.

Article 27, Punt 7.-

Els professors, els pares, i en el seu cas, els alumnes, intervindran en el control i la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en la forma que la llei estableixi.

Article 27, Punt 8.-

Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis.

Article 27, Punt 9.-

Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi.

Article 35, Punt 1.-

Tots els espanyols tenen el deure de treballar i el dret al treball, a la lliure elecció de professió o ofici, a la promoció a través del treball.(...)

Article 39, Punt 1.-

Els poders públics asseguruen la protecció social, econòmica i jurídica de la família.

Article 39, Punt 2.-

Els poders públics asseguruen també la protecció integral dels fills, iguals davant la llei amb independència de la filiació, i de les mares, sigui quin sigui el seu estat civil. La llei farà possible la investigació de la paternitat.

Article 39, Punt 3.-

Els pares han de prestar assistència completa als fills tinguts dins o fora del matrimoni, durant la minoria d'edat i en els altres casos en que la llei els hi obligui.

Article 39, Punt 4.-

Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets.

Article 40, Punt 2.-

Els poders públics fomentaran també una política que garanteixi la formació i la readaptació professionals.
(...)

Article 43, Punt 1.-

Es reconeix el dret a la protecció de la salut.

Article 43, Punt 2.-

Correspon als poders públics organitzar i tutelar la salut pública a través de mesures preventives i a través de les prestacions del serveis necessaris. La llei establirà els drets i els deures de tothom en aquest punt.

Article 43, Punt 3.-

Els poders públics fomentaran l'educació sanitària, l'educació física i l'esport. Facilitaran també la utilització adequada del lleure.

Article 44, Punt 1.-

Els poders públics promouran i tutelaran l'accés a la cultura, a la qual tothom té dret.

Article 45, Punt 1.-

Tothom té dret a disposar d'un medi ambient adequat per el desenvolupament de la persona, i el deure de conservar-lo.

Article 45, Punt 2.-

Els poders públics vetllaran per la utilització racional de tots els recursos naturals, a fi de protegir i millorar la qualitat de la vida i defensar i restaurar el medi ambient amb el suport de la indispensable solidaritat col·lectiva.

Article 47,

Tots els espanyols tenen dret a un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per tal de fer efectiu aquest dret. (...)

Article 48.-

Els poders públics promouran les condicions per a la participació lliure i eficaç de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural.

Article 49.-

Els poders públics duran a terme una política de previsió, tractament, rehabilitació i integració dels disminuïts físics, sensorials i psíquics, als quals es prestarà l'atenció especialitzada que requereixen, i els empararan especialment en la consecució dels drets que aquest Títol atorga a tots els ciutadans.

Article 53, Punt 3.-

El reconeixement, el respecte i la protecció dels principis reconeguts en el Capítol tercer (articles 39 al 52), informaran la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics. Només podran ser al·legats davant la Jurisdicció ordinària d'acord amb allò que disposin les lleis que els desenvolupen.

Article 119.-

La justícia serà gratuïta quan la llei ho disposi, i , en qualsevol cas, per a aquells que acreditin insuficiència de recursos per a litigar.

15.- A N E X E S :

2.-LEGISLACIÓ QUE POT AFECTAR AL
BENESTAR D'INFANTS I JOVES

LEGISLACIÓ QUE POT AFECTAR D'ALGUNA MANERA A INFANTS I
JOVES DES D'UNA PERSPECTIVA DEL BENESTAR SOCIAL.-

Com a subjectes de Dret: .Constitució espanyola (proclamada 27-12-78)
 .Estatut d'Autonomia de Catalunya (18-12-79)
 .Acords internacionals ratificats per l'Es-
 tat Espanyol:

A) Marc de les Nacions Unides

-Pacte Internacional de Drets Econò-
 mics, Socials i Culturals -1966-
 (ratificat 27-4-77 BOE 30-4-77)

-Pacte Internacional de Drets Civils
 i Polítics -1966-
 (ratificat 27-4-77 BOE 30-4-77)

-Convenció sobre abolició d'esclavitud
 i pràctiques anàlogues -1956-
 (adhesió 21-11-67 BOE 29-12-67)

-Convenció relativa a la lluita contra
 les discriminacions en l'esfera de
 l'ensenyament -1960-
 (adhesió 20-8-69 BOE 1-11-69)

-Conveni relatiu a les normes i objec-
 tius bàsics de la política social
 -O.I.T.- -1962- nº 117
 (ratificat 13-4-77 BOE 8-5-78)

-Convenis de l'O.I.T. nros 77 i 78
 (ratificats 8-4-71 BOE 20-5), 124
 (ratificat 26-11-71, BOE 30-11) i 140
 (ratificat 16-8-78 BOE 31-10) rela-
 tius al treball dels joves

B) Marc del Consell d'Europa

-Convenció per la protecció dels drets
 de l'home i de les llibertats fonamen-
 tals -1950-
 (ratificació 4-10-79 BOE 10-10-79)

-Carta Social Europea -1961-
 (ratificació 29-4-80 BOE 26-6-80)

-Convenció sobre el reconeixement i
execució de les decisions en matè-
ria de guarda dels nens i el resta-
bliment de la guarda dels nens.

(signada 1980)

.Compilació del Dret Civil Especial de Ca-
talunya.

.Còdi Civil (especialment Títols IV al IX:
matrimoni, paternitat i filiació, aliments
entre parents, patri potestad, tutela i
consell de família respectivament).

Reformes: especialment Llei 11/81 de 13-5,
Llei 1/82 de 5-5, Llei 30/81 de 7-7, i
Llei 51/82 de 13-7

(promulgat 24-7-1889)

.Llei orgànica de llibertat religiosa
(7/80 de 5-7)

En el camp de l'Ensenyament: .Llei General d'Educació i finançament de
la reforma Educativa
(14/70 del 4-8 BOE 187 de 6-8-70)
(afectada per l'Estatut de Centres Escolars)

.Estatut de Centres Escolars
(Llei orgànica 5/80 de 19-6 BOE 27-6-80)
(afectada per sentència Tribunal Constitu-
cional suplement BOE nº 47 de 24-2-81)

.Diversos Decrets (preescolars, ...)

En el camp del treball:

.Estatut dels Treballadors
(Llei 8/80 de 10-3: especialment art. 4,
6, 7, 35 i 38)

.Texte refós del Còdi Penal, conforme a la
Llei 44/71 de 15-11.

(Decret 3096/73 de 14-9)

(hi ha modificacions posteriors)

.Texte refós de la Llei General de la Se-
guretat Social

Règim global (Decret 2065/74 de 30-5

BOE 20 i 22-7)

- S.S. agrària (Decret 2123/71 de 23-7)
- S.S. autònoms (Decret 2530/70 de 20-8)
- .Decret sobre el treball de la dona i els
nens (treballs prohibits)
(26-6-57 BOE 26-8)
- .Diversos Decrets (treball en pràctiques
i contracte de formació R.D. 1361/81 de
3-7, etc...)
- En el camp del lleure:
 - .Llei d'associacions juvenils
(R.D. 3481/77)
 - .Estatut de publicacions infantils i juve-
nils
(Decret 195/67 de 19-1 BOE 13-2)
(veure també Decrets 26-9-77 i 6-10-77)
 - .Llei de Cultura Física i Esports
(Llei 13/80)
 - .Decret de regulació de determinades acti-
vitats inconvenients o perilloses per a
la joventut i la infància
(R.D. 1189 de 4-6-82 BOE 138 de 10-6-82)
 - .Decrets sobre espectacles, jocs, màquines
de joc, etc...
(toros -1930-; cinemes -1939, 63, 65, 66,
71, 73-; piscines -1958, 60, 61-; assis-
tència a "revistes" -1955-; etc...)
(veure també legislació Generalitat)
- En el camp de la sanitat:
 - .Llei d'integració social dels minusvàlids
(23-3-82)
 - .Decret de prohibició de l'alcohol
- En el camp de les proble-
màtiques socials:
 - .Texte refós de la legislació sobre Protec-
ció de Menors
(Decret 2-7-48)
 - .Texte refós de la legislació sobre Tribu-
nals Tutelars de Menors
(Decret 11-6-48)

- .Texte refós de les Lleis Bases de Règim Local
(Decret 24-6-55)
- .Llei sobre perillositat i rehabilitació social
(16/70 de 4-8 BOE de 6-8)
(Reglament: Decret 1144/71 de 13-5 BOE 132 de 3-6)
(reformes posteriors: homosexualitat, etc.)
- .Texte refós Còdi Penal, conforme a la Llei 44/71 de 15-11
(especialment art. 434 a 444, 487 a 489, 584 i seg.)
(Decret 3096/73 de 14-9)
(hi ha modificacions posteriors)
- .Còdi de Justícia Militar
(Llei 17-7 de 1945 BOE 201 de 20-7)
- .Llei orgànica 6-11-80, modificant el Còdi de Justícia Militar i Penal
- .Llei Gneral del Servei Militar
(55/68; Reglament: Decret 3087/69 de 5-11)
- .Llei General Penitenciària
(Llei orgànica 1/79 de 26-9 BOE 239, 5-10)
- .Estatut Regulació Institucions Penitenciàries
- .Llei d'enjudiciament civil
(3-2-1881) (modificacions posteriors)
- .Llei d'enjudiciament criminal
(R.D. 14-9-1882)
(modificacions recents afectant a menors)
- .Llei del Patronat de Protecció de la Dona
(20-12-52)

15.- A N E X E S :

3.-NORMATIVA APLICABLE EN
DETERMINADES PROBLEMATIQUES

NORMATIVA APLICABLE A L'ESTAT ESPANYOL EN DETERMINADES
PROBLEMÀTIQUES QUE AFECTEN A INFANTS I JOVES.-

-Carències d'ordre material o personal:

Normativa: Texte refós de protecció de menors
Organismes responsables: Juntes provincials de
Protecció de menors (seccions 1ª i
2ª), Diputacions i Ajuntaments.

-Maltractaments a menors:

Normativa: Texte refós de Tribunals Tutelars de
Menors
Organismes responsables: Tribunals Tutelars de
Menors (facultat protectora)

-Activitats delictives d'un menor:

Normativa: Texte refós de Tribunals Tutelars de
Menors
Organismes responsables: TTM (facultat reforma-
dora)

-Activitats delictives contra un menor:

Normativa: Texte refós de Tribunals Tutelars de
Menors
Organismes responsables: TTM (facultat d'enjudi-
ciament d'adults)

-Activitats de mendicitat o vagància d'un menor, o necessitat
de tutela moral d'un menor:

Normativa: Texte refós de Protecció de Menors
Organismes responsables: Juntes Provincials de
Protecció de Menors (secció 3ª)

-Problemàtiques d'adaptació escolar:

Normativa: Circular de la Secretaria General Tèc-
nica del Departament d'Ensenyament de
la Generalitat
Organismes responsables: Servei d'Educació Espe-
cial de la Direcció General d'Ensenya-
ment Primari

-Problemàtiques de toxicomanies:

Normativa: Còdi Penal (delictes contra la salut pública)

Llei de Perillositat i Rehabilitació Social

Organismes responsables: Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat. Diputacions.

NOTA IMPORTANT: Les normatives aplicables no signifiquen que la pràctica administrativa hagi estat reflexe de les mateixes en tots els casos.

15.- A N E X E S :

4.-FUNCIONS DEL CONSELL SUPERIOR
DE PROTECCIÓ DE MENORS

Anexe nº 4FUNCIONS DE LES SECCIONS 1ª, 2ª i 3ª

del Consell Superior de Protecció
de Menors de l'Estat Espanyol.

Texte refós de la legislació sobre
Protecció de Menors
(Decret 2-7-48)

Art. 34. La Sección primera tiene carácter exclusivamente sanitario y puericultor.

Serán funciones suyas:

Informar los presupuestos ordinarios y extraordinarios, así como los suplementos de créditos de las Secciones primeras de las Juntas de Protección de Menores.

La preparación del presupuesto de la Sección primera del Consejo Superior.

La orientación de la labor de las Secciones primeras de las Juntas en materia de su competencia, vigilando el exacto cumplimiento de los planes aprobados por las Autoridades competentes y en especial sobre los puntos siguientes:

a) Protección y amparo de la mujer embarazada, con exclusión de los casos que sean de la competencia del Patronato de Protección a la Mujer.

b) Vigilancia de la lactancia mercenaria, artificial o de cualquier índole.

c) Amparo y asistencia, por motivos de orden material, a los menores de tres años.

d) Información y estadística de problemas de Puericultura y Primera Infancia.

e) Información y estadística de Instituciones y Centros de Puericultura y Primera Infancia para orientación de la Obra.

Art. 35. La Sección segunda tiene carácter mixto de asistencial y sanitario, con referencia a los menores mayores de tres años y menores de dieciséis.

La asistencia a que la misma se refiere se funda en motivos de orden material.

Serán funciones suyas:

La orientación de la labor de las Secciones segundas de las Juntas en materia de su competencia y en especial sobre los puntos siguientes:

a) Crear y fomentar Instituciones que se dediquen a recoger, alimentar, sanar o educar a los niños necesitados de protección mayores de tres años y menores de dieciséis.

b) Procurar que no se produzcan casos de abandono o indigencia de menores en la edad antes señalada, sea por causa de orfandad o por otra causa, reabando la colaboración legal necesaria de las Corporaciones obligadas a procurar el sustento y educación de ellos y, en todo caso, poniendo remedio inmediato a su situación.

c) Reunir toda clase de datos y estadísticas sobre estado sanitario y asistencia por motivos de orden material.

d) Informar los presupuestos, tanto ordinarios como extraordinarios; suplementos de créditos y demás expedientes análogos de las Secciones segundas de las Juntas.

e) Preparar el presupuesto de la Sección segunda del Consejo Superior.

Art. 36. La Sección tercera tiene carácter exclusivamente tutelar por motivos de orden moral, referida a menores de dieciséis años que sean mayores de tres.

Serán funciones suyas:

Orientar la labor de las Secciones terceras de las Juntas en materia de su competencia y especialmente:

a) Sobre los medios de prevenir, remediar y denunciar, en su caso, la mendicidad y la vagancia infantiles.

b) Sobre el fomento y creación de Instituciones para la protección de los menores necesitados de asistencia por motivos de orden moral y de Instituciones auxiliares de los Tribunales Tutelares de Menores.

c) Vigilar la labor que realicen las Instituciones en que se hallen acogidos menores sometidos a la tutela de las Juntas de Protección de Menores.

d) Informar los presupuestos, tanto ordinarios como extraordinarios, suplementos de créditos y demás semejantes de las Secciones terceras de las Juntas.

e) Preparar el presupuesto de la Sección tercera del Consejo Superior.

15.- A N E X E S :

5.-COMPETÈNCIES DELS TRIBUNALS
TUTELARS DE MENORS

Anexo nº 5COMPETÈNCIES DELS TRIBUNALS TUTELARS
DE MENORS

Texte refós de la legislació sobre
Tribunals Tutelars de Menors
(Decret 11-6-48)

Art. 9.º La competencia de los Tribunales Tutelares se extenderá a conocer:

1.º A) De las acciones u omisiones atribuidas a los menores realizadas antes de cumplir los dieciséis años, que el Código Penal o Leyes especiales califiquen como delitos o faltas, sin otra excepción que los delitos o faltas atribuidos a la jurisdicción castrense por el Código de Justicia Militar.

B) De las infracciones cometidas por menores de la misma edad consignadas en las Leyes provinciales y municipales.

C) De los casos de menores de dieciséis años prostituidos, licenciosos, vagos y vagabundos, siempre que, a juicio del Tribunal respectivo, requieran el ejercicio de su facultad reformativa.

Véanse arts 54 y siguientes del Reglamento que se inserta a continuación

2.º De las faltas cometidas por mayores de dieciséis años comprendidas en el artículo 584 del Código Penal.

El art. 584 del C. Penal de 23 dic. 1944, se corresponde con el de 14 sept. 1973 (n.º 72887).

Véanse arts 84 y sigts del Reglamento que a continuación se inserta.

3.º De la protección jurídica de los menores de dieciséis años contra el indigno ejercicio del derecho o la guarda y educación:

Véanse arts 76 y sigts. del Reglamento

A) En los casos previstos en el Código Civil por malos tratos, órdenes, consejos o ejemplos corruptores.

Vease art. 171 C. Civil (n.º 23154).

B) En los consignados en los números 5, 6, 8, 10, 11 y 12 del artículo 584 del Código Penal, y en el artículo 3.º de la Ley de 23 de julio de 1903 (n.º 25206).

En el ejercicio de la facultad reformativa, consignada en el número 1.º de este artículo, la jurisdicción del Tribunal no tendrá carácter represivo, sino educativo y tutelar, en la de enjuiciamiento de mayores, a que se refiere el número 2.º, tendrá carácter represivo, y en el ejercicio de la facultad protectora del número 3.º, las resoluciones del Tribunal serán esencialmente preventivas.

15.- A N E X E S :

6.-MAJORIES D'EDAT A L'EUROPA
DELS 9

Anexe nº 6MAJORIES D'EDAT A "L'EUROPA dels 9"l'any 1979

D'esquerra a dreta:

Majoria d'edat pel matrimoni (nois, noies)

"	"	civil
"	"	penal
"	"	per votar

Font: "Social Change and Juvenile Delinquency"
Consell d'Europa 1979.

REPORT OF THE CDPC

147

Table V

Minimum age for rights and obligations

Countries	Marriage		Civil majority	Penal majority	Right to vote
	Boys	Girls			
Belgium	18	15	21	18	21 ¹ 18 ²
France	18	15	18	18	18
Federal Republic of Germany	18	16	18	18	18
Greece	16	14	21	17	20
Iceland	20	18	21	16	20
Italy	18	18	18	18	18
Sweden	18	18	18	15	18
Switzerland	20	18	20	18	20 (18-19) ³
United Kingdom	16	16	18	17	18

1. National elections.
2. Municipal elections.
3. According to cantons.

15.- A N E X E S :

7.-INFORME SOBRE LA FORMACIÓ DEL
PERSONAL EDUCATIU NO DOCENT

INDEX

- 1.- Preàmbul
- 2.- Definició de la professió
 - 2.1. Delimitació professional
 - 2.2. Ambits d'actuació
 - 2.3.-Perfil de l'educador especialitzat
- 3.- Objectius dels cursos
- 4.- Estructura dels cursos
 - 4.1. Metodologia i dinàmica de la formació
- 5.- Apèndix.

1.- PREAMBUL

Una primera qüestió que es planteja és explicar què significa personal educatiu no docent dins de l'Educació Especial.

Pot existir personal educatiu no docent en l'Educació Especial?

Abans de respondre a la pregunta, cal dir que ja existeix personal educatiu no docent en l'educació "normal", doncs no docents són els educadors que treballen en les escoles bressol. Pel que fa referència a l'Educació Especial aquesta comissió creu que no tan sols cal que existeixi sinó que aquest personal és imprescindible i que és urgentíssim programar la seva formació de manera que li sigui reconegut el status professional que li correspon en funció de les seves atribucions, diferenciant-lo de funcions subalternes i encara d'altres tan impròpies com la de vigilant o la de zelador en el camp educatiu.

L'informe que es presenta pretén aportar una clarificació de quines són aquestes i de quin és el seu àmbit de treball, i no pas d'organitzar -en el seu sentit estricte- escoles de formació.

Per altre costat creiem que ha d'existir una coordinació entre els diferents àmbits de personal educatiu dins del camp de l'educació especial que ajudi a clarificar la distribució de funcions dins d'aquest camp, doncs molt sovint degut a criteris administratius que mai han considerat la funció del personal educatiu no docent, tota la tasca educativa de l'educació especial ha recaigut sobre un professional: el mestre especialitzat en Pedagogia Terapèutica que per definició és personal docent i que per formació, no ha pogut responsabilitzar-se de certes funcions que cal que siguin assumides per algú en el camp que ens ocupa.

Malgrat el desconeixement administratiu i àdhuc professional de l'importància dels aspectes no docents de l'educació en el camp de l'Educació Especial en trobem amb el fet que és una activitat freqüent en els Centres i Institucions educatives que acullen persones amb diferents dèficits i/o alteracions. Tot ésser corrent, en la pràctica els educadors que volen millorar la forma de desenvolupar la seva tasca, busquen la seva formació en el camp de la docència -formació de mestre o superiors, llicenciatura de psicologia o de pedagogia-, degut a la no existència d'una formació reglada i a la poca valorització social d'aquesta funció.

Aquesta opció fa que aquests educadors adreixin la seva acció vers una altra direcció deixant el treball educatiu no docent -sempre!- en mans de la gent menys experta i menys formada. Aquest procés condueix a augmentar la desvalorització d'aquesta funció, deixant que es pugui pensar que atendre persones amb dèficits i/o alteracions és una feina que la pot fer qualsevol, fent així una greu dissociació entre el que és docent (molt valorat) i el que és no docent (molt desvaloritzat).

Si pensem que l'educació especial treballa molt sovint (per motius diversos) sobre els aspectes no docents ens trobem davant d'una situació totalment incongruent.

No és per casualitat, doncs, que al llarg del temps i sobre tot d'ençà dels últims anys, els nuclis més preocupats per l'educació especial hagin iniciat diferents intents més o menys exitosos per la formació del personal educatiu no docent.

El primer intent que es fa a Catalunya se situa a l'any 1969 en el qual la Diputació de Barcelona, Aspanias i la "Dirección General de Enseñanza Primaria" organitzen un curs per la formació d'Educadors de Subnormals; aquest curs no va tenir repetició.

El segon intent de donar formació al personal educatiu no docent és el que porta a terme el "Centre de Formació d'Educadors Especialitzats" impulsat per diferents institucions de caràcter pedagògic, sanitari i social, que va ser acollit durant una bona part de la seva història per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest intent té una durada d'onze anys des de 1969 fins a 1980.

El tercer intent de donar cos a la formació del personal educatiu no docent és portat a terme per un organisme oficial: el "Servicio de Rehabilitación de Minusválidos" depenent del Ministeri de Treball amb els cursos de "Educadores para Subnormales". Aquest intent és el primer que presenta la formació del personal educatiu no docent de forma reglada dins de la Formació Professional de 2n. grau. Aquesta forma reglada també va ser reconeguda posteriorment al Centre de Formació d'Educadors Especialitzats que per raons econòmiques i administratives no va portar mai a terme.

Durant el present curs 81-82 han sorgit dues noves experiències: l'Escola d'Formació d'Educadors Especialitzats Flor de Maig, promoguda per la Diputació Provincial de Barcelona, actualment en funcionament, i el Centre de Formació d'Educadors Especialitzats de les comarques Gironines, promoguda per la Diputació Provincial de Girona que està en fase de projecte. Aquests esforços per valoritzar la tasca dels que fan un treball educatiu no docent tenen un precursor als anys vint: el pedagog Josep Me Folch i Torres que treballà a la Protecció de Menors amb uns educadors a qui anomenà educadors familiars i que ferien tasca d'educadors en el sentit que donem aquí al personal educatiu no docent.

Tant el Centre de Formació d'Educadors Especialitzats, com el Centre de Formació d'Educadors Especialitzats de les Comarques Gironines, com l'Escola d'Educadors Especialitzats Flor de Maig, utilitzen la terminologia de EDUCADOR ESPECIALITZAT en la seva denominació per designar al personal educatiu no docent.

Aquesta comissió proposa adoptar aquest mateix terme -EDUCADOR ESPECIALITZAT tot i sabent que aquest terme pot resultar ambigu. Però fem aquesta proposta recolzant-nos en què és així com s'anomena a aquest personal en la majoria de països europeus on existeix i està organitzada la seva formació. També ho fem recolzant-nos en l'existència d'una Associació Internacional, A.I.E.J.I. (Associació Internacional d'Educadors de Joves Inadaptats) que aplega les associacions d'educadors especialitzats i que està reconeguda pels organismes internacionals de la O.N.U. i de la UNESCO que l'han dotat del status d'Organisme consultiu.

Aquesta és, doncs, la terminologia que adoptem en aquest informe per anomenar al personal educatiu no docent en l'educació especial.

2.- DEFINICIÓ DE LA PROFESSIÓ

L'Educador Especialitzat és un treballador social, d'atenció directa, amb una funció educativa en un marc no docent, dirigida especialment a nens, joves i adults que presentin algun tipus de trastorn en el desenvolupament de les estructures bàsiques de la personalitat, quan els factors ambientals o les condicions internes per al normal desenvolupament d'aquesta estructuració siguin s'hagin manifestat deficitaris i/o alterades.

La seva acció no és total ni aïllada, sinó dins un marc pluridisciplinari en una funció d'educació en un sentit ampli, dirigida al subjecte en tota la seva globalitat.

L'Educador Especialitzat intervé directament i sistemàticament en el decurs de la vida quotidiana, entesa com una utilització dels seus moments amb finalitat educativa i/o terapèutica, en ordre a aconseguir una maduració i autonomia del subjecte que faciliti la integració social.

L'Educador Especialitzat és una persona competent per comprendre i facilitar el desenvolupament de les capacitats adequades a cada individu.

El treball de l'Educador Especialitzat adquireix aspectes diferents segons les característiques de la deficiència i/o alteració a tractar i segons la naturalesa del servei o institució en la que exerceixi.

2.1. Delimitació professional:

La delimitació professional de l'Educador Especialitzat en relació a les altres funcions que intervenen en els equips pluridisciplinars:

- Mestre
- Psicòleg, pedagog.
- Re-educadors (Logopeda, psico-motricista, fisio-terapeuta)
- Assistent social
- Metge

es manifesta en el diferent nivell d'intervenció, ja que aquests professionals no actuen al nivell de convivència, implicació i globalitat necessaris en l'educador especialitzat.

En relació al professor especialitzat en Pedagogia Terapèutica, aquest té una funció educativa docent (centrada en l'aspecte escolar), en tant que l'Educador Especialitzat té una funció educativa no docent, que en alguns moments es centra en els processos complementaris i en alguns casos en uns processos únics ja que el subjecte no accedirà mai a l'escolaritat.

2.2. Ambits d'actuació

Partint de la base que les tendències actuals estan en la línia de la integració màxima, sempre que això resulti possible dins els serveis de la comunitat del barri o l'entorn natural de l'individu, considerem en pr.

cipi que els àmbits a cobrir pels Educadors Especialitzats quedarien in-
sos en dos grans camps:

- a) Treball en Institució
- b) Treball en medi obert

a) Treball en Institució.

- Residències: -Comunitats infantils-asilars
-Re-inserció social
-Comunitats per tractaments de desintoxicació
-Llars de Disminuïts Físics i Llars de Disminuïts Psíquics.
- Centres especialitzats: Tan sols quan la gravetat de les situacions faci aconsellable. Caldria tenir en compte els centres destinats a l'atenció de:
 - Paralítics cerebrals molt afectats.
 - Caracterials, trastorns de la personalitat i psicòtics.
 - Grans disminuïts físics.
 - Disminuïts psíquics severos i profunds.
 - Hospitals de dia.

En el marc espacial aquestes funcions estarien en relació a:

- . Espais de vida: dormitoris, patis, tallers, llocs d'esbarjo, menjadors.
- . Espais de grup: relació amb el petit grup i amb la col·lectivitat.

En el marc temporal estarien dirigides a les activitats de:

- . Llevar-se, vestir-se, àpats, sortides, passejades, converses, despatxaments, moments d'esbarjo, de festa, etc.

L'Educador Especialitzat utilitza aquests moments i mira de possibilitar-los per a enriquir les situacions motivadores d'aprenentatge, de relació, de normalització, tot potenciant una participació activa del subjecte.

b) Treball en medi obert

- Unitats d'atenció especial: Aquestes unitats tenen les següents funcions: servir de centre d'observació i valoració intensiva, de centre d'adaptació entre la llar familiar i un altre tipus de residència, o de centre de substitució total o parcial de la família en èpoques de vacances, "stress" familiar, maternitat o enfermetats. Lògicament les activitats de l'educador especialitzat serien d'atenció

recta, és a dir, la utilització de la vida quotidiana amb finalitat educativa.

- Educadors de Carrer: les seves funcions estarien dirigides a: la prevenció de la delinqüència, seguiment de bandes i re-inserció social.
- Pre-tallers: Funcions específiques:
 - Activitats relacionals i de grup
 - Integració social
 - Adquisició d'hàbits de treball.

En el marc espacial, pel que fa a aquest àmbit, les activitats de l'Educador Especialitzat es desenvolupen: al carrer, espai natural, barri, llocs d'acolliment, comunitats alternatives, centres socials, etc.

2.3. Perfil de l'Educador Especialitzat.

Tenint en compte que l'actuació de l'Educador Especialitzat se situa dins un àmbit de conflictivitat, ja que les persones objecte de la seva atenció són individus amb dèficits i/o alteracions, cal perfilar quines serien les aptituds o trets personals fonamentals per re-eixir en aquestes situacions.

- La primera i fonamental seria sobretot una maduresa personal que li permeti analitzar de manera equilibrada i objectiva les diferents situacions conflictives que es puguin presentar, tant pel que fa a les relacions personals com de grup.
- En segon lloc, que la professió sigui per a ell suficientment motivant.
- En tercer lloc, una bona capacitat d'organització i de treball en equip. Això es considera important donat que la seva tasca està integrada en un programa d'actuació global i formant part d'un equip pluridisciplinar.

3.- OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ

La formació dels Educadors Especialitzats ha d'estar dirigida a l'obtenció d'uns professionals amb capacitat per aproximar-se a aquelles persones amb dèficits i/o alteracions, facilitant-los ajuda.

Per aconseguir aquest objectiu, es considera necessari treballar tres aspectes que són específics de la formació de l'Educador Especialitzat. Aquests aspectes configuraran la formació bàsica de l'Educador Especialitzat i aniran acompanyats

d'una conceptualització com a formació complementària.

APRENTATGE DE LA PRÀCTICA EDUCATIVA	CONCEPTUALITZACIO
APRENTATGE DE L'ANÀLISI DE LA PRÀCTICA EDUCATIVA	
APRENTATGE DE TÈCNiques PER REALITZAR LA PRÀCTICA EDUCATIVA	

La pauta d'adquisició d'aquests aprenentatges segueix un ordre cronològic en la manera que a la pràctica pugui ser un altre. Es creu d'una importància capital -i per això es posa en primer lloc- que l'educador en formació realitzi una pràctica educativa directa no docent des del primer moment i durant tota la formació, de manera tutelada al principi i amb una progressiva responsabilitat en un segon temps. Ha de ser a partir d'aquesta pràctica que aprengui a connectar amb la problemàtica humana que configura el seu camp específic de treball. Per aconseguir això la formació ha de facilitar els canals necessaris perquè l'Educador en formació pugui connectar realment amb aquesta problemàtica. Aquesta pràctica educativa ha de consistir en un procés d'impregnació vital que parteix de totes les percepcions rebudes en el contacte amb la realitat.

Lògicament, aquesta impregnació ha de poder ser tramesa i descodificada en el propi àmbit de formació a fi de posar-ho en ordre i analitzar-ho.

Es evident que una fase d'anàlisi necessita també d'un aprenentatge que permeti veure les diferents maneres en què les dades es poden ordenar i quines són les variables més importants que caldrà tenir en compte.

Aquest aprenentatge en la formació de l'educador és important (i en la vida de les institucions educatives també, encara que massa sovint oblidat) ja que en el seu treball professional constantment estarà submergit en la dificultat de comprendre el què passa i la dificultat de saber si el què ha fet és adequat no a la situació en què s'ha trobat; això vol dir que ha d'estar obert a introduir constantment modificacions al seu treball i a escoltar l'opinió i les tècniques de l'equip, accions aquestes que són difícils de realitzar però que a mateix temps constitueixen un element indispensable en el seu treball. L'aprenentatge de l'anàlisi de la pràctica educativa seria l'aspecte més genuí de la formació de l'Educador Especialitzat.

La pràctica educativa, i l'anàlisi de la mateixa ens condueixen a descobrir necessitat que l'educador aprengui una sèrie de tècniques i recursos que l'adaran a realitzar la seva funció, ja que aquesta no es realitza sobre el no sinó que necessita d'un objecte que faci d'intermediari. De la mateixa manera que el mestre fa servir la docència com objecte de relació per l'acció educativa, l'Educador Especialitzat necessita les tècniques d'atenció directa dins la vida quotidiana per poder aproximar-se i contactar amb les persones subjectes d'educació especial.

L'aprenentatge de la pràctica, de l'anàlisi i l'obtenció d'eines per treball en la vida quotidiana, serien els tres elements bàsics per obtenir una bona qualificació professional de l'Educador Especialitzat, però es considera que aquesta formació necessita el complement de la conceptualització, a la qual s'hi pot arribar a partir de qualsevol dels tres aprenentatges bàsics, fent curs a la teoria.

4.- ESTRUCTURA DELS CURSOS:

APRESENTATGE DE LA PRACTICA EDUCATIVA	- Pràctiques d'assistència en llocs "normals" Ex.: famílies, escoles, centres socials, ... NOTA: obligatori tres llocs i un mínim de 50 hores/lloc = 150 hores pràctiques. 25% del total d'hores del curs.	- Biologia i psicología del desenvolupament i l'educació.
APRESENTATGE DE L'ANALISI DE LA PRACTICA EDUCATIVA	- Sessions d'anàlisi de les experiències en grup. - Tècniques d'observació i registre. Mínim d'hores: 150 hores 25% del total d'hores del curs.	- Psico-sociologia - Psico-pedagogia - Estructura de la personalitat. - Formes d'aprenentatge.
APRESENTATGE DE TECNQUES PER REALITZAR LA PRACTICA EDUCATIVA	- Tècniques i recursos d'intervenció directa: . Tècniques d'animació, expressió, etc. . "Bricolage", plàstica, etc... . Tècniques d'organització de la vida quotidiana. . Educació física, esports, jocs. - Tècniques d'educació per la salut: . Atenció mèdica. . Primeres ajudes. Mínim d'hores: 150 hores 25% del total d'hores del curs.	CONCEPTUALITZACIO - Antropologia educativa. Mínim d'hores: 150 25% del total d'hores del curs.

APRENTATGE DE LA PRACTICA EDUCATIVA	- Pràctiques d'assistència a llocs "especials". Ex.: residències o llars per a disminuïts psíquics severos i profunds, residències o llars per a disminuïts psíquics adults, residències o llars per a disminuïts físics, centres per a conductes associals, centres per a psicòtics. NOTA: Obligatori tres llocs i un mínim de 100 hores/lloc = 300 hores pràctiques. 50% del total d'hores del curs.	- Organització administrativa i jurídica . serveis i equipaments. - Sòcio-economia
APRENTATGE DE L'ANALISI DE LA PRACTICA EDUCATIVA	- Sessions d'anàlisi de les experiències en grup. - Tècniques d'observació implicada. - Anàlisi institucional. Mínim d'hores: 90 hores. 15% del total d'hores del curs.	CONCEPTUALITZACIÓ - Etologia humana - Psico-pedagogia - Transtorns del desenvolupament de la personalitat.
APRENTATGE DE TECNIQUES PER REALITZAR LA PRACTICA EDUCATIVA	- Tècniques i recursos d'intervenció directa en distintes poblacions o inadaptacions: . Tècniques de comunicació. . Tècniques d'intervenció educativa en deficients psíquics (severs i profunds) . Tècniques d'intervenció educativa en deficients físics. . Tècniques d'intervenció en psicòtics. . Tècniques d'intervenció en dèficits i/o alteracions psico-socials. - Aplicació de les tècniques i recursos d'intervenció directa en situacions especials. - Tècniques d'educació per la salut. . efecte de les drogues.	- Problemes de contingut i del comportament - Antropologia educativa específica i grups especials. Mínim d'hores: 60 10% del total d'hores del curs.

APRENTATGE
DE LA
PRACTICA
EDUCATIVA.

- Treball en un àmbit concret.

Mínim d'hores: 450

75% total d'hores del curs.

APRENTATGE
DE
L'ANALISI
DE LA
PRACTICA
EDUCATIVA

- Síntesi de la formació en un àmbit concret
i a un aspecte d'aquest.

Elaboració d'una tesi o memòria de grau re-
ferent a l'àmbit de treball.

- Tècniques psico-dramàtiques.

Mínim d'hores: 120

20% del total d'hores del curs

APRENTATGE
DE
TÈCNIQUES PER
REALITZAR LA
PRACTICA
EDUCATIVA

- Seminaris sobre aspectes específics.

Mínim d'hores: 30

5% del total d'hores del curs.

ELABORACIÓ D'UNA MEMÒRIA O TESI DE GRAU REFERENT
A L'ÀMBIT DE TREBALL.

4.1. Metodologia i Dinàmica de la Formació

Tenint en compte les particularitats inherents a la professió, que hem tallat al llarg de la primera part d'aquest informe, es veu la necessitat de concretar la forma en què s'ha de desenvolupar la formació, ja que té una incidència molt remarcable per aconseguir els objectius que ens plantejgem.

Considerant el treball eminentment pràctic i d'acció directa de la funció de l'Educador Especialitzat, la metodologia es fonamentarà en el següent:

- Nombre d'alumnes màxim per curs: 25
- Plantejament global de les diferents àrees de la formació.
- La formació es fa en grup, que ha de ser un nucli metodològic, on es fomenta una experiència permanent, posant en pràctica situacions reals i conflictives, i on es pot plantejar l'acció en un marc teòric.
- Les sessions de formació s'han de realitzar, en una gran part, en situacions de convivència (statge), reduint al màxim les classes fraccionades i de poca duració.
- S'ha de contemplar l'obligatorietat de situacions pràctiques al llarg dels tres cursos per a tots els alumnes.
- La formació ha de recollir i utilitzar el treball pràctic dels alumnes per situar-lo en les diferents àrees del programa.
- Tenint en compte que l'acció de l'Educador Especialitzat es dona en una situació social complexa i canviant cal que adquireixi una capacitat de conèixer dinàmicament els elements nous de la problemàtica, per tal de promoure l'insertament adequat en el medi de les persones en dificultat.
- La formació ha de proposar una estructura participativa, que posi als alumnes en una situació de participació i gestió en la mateixa escola.
- Cal que es contempli una forma d'avaluació de les diferents àrees, d'acord amb la dinàmica metodològica de la formació.
- L'alumne ha de concloure els seus estudis amb una memòria sobre la pràctica educativa realitzada l'últim any on es demostri la capacitat de síntesi i de conceptualització de les diferents àrees de la formació.

Aquests diferents aspectes metodològics, es poden concretar en:

1) TITOLACIÓ

Es considera que la Titolació hauria de ser a nivell de primer cicle universitari (com el Magisteri)

2) FORMES D'ACCES:

- Mitjançant el batxiller superior i COU
- Majors de 25 anys.
- En aquesta primera legislació i només amb caràcter temporal, s'ha de contemplar la possibilitat d'accés de diferents professionals que tan treballant en el camp i tenen més de tres anys d'experiència.

3) MODALITATS:

La formació es podrà impartir en dues modalitats:

3.1. A ple temps:

Per alumnes que no treballin, els estudis duraran tres cursos de 600 hores cada un (pràctiques incloses)

3.2. En situació de treball:

Per alumnes en situació laboral en una institució o centre com Educador Especialitzat, durarà quatre cursos de 400 hores cada un (poguent-li comptar algunes hores de treball com a pràctiques.

4) CONDICIONS D'ADMISSIÓ

Seràn requisits previs per l'admissió dels alumnes els següents aspectes:

Edat: 18 anys per als alumnes a ple temps i 21 anys i tres anys d'experiència per als alumnes en situació de treball.

Curriculum personal, amb explicació de les motivacions que el condueixen a aquesta formació.

Proves de selecció: Els alumnes hauran de superar unes proves de selecció dirigides a considerar el nivell intel·lectual i socio-cultural, les motivacions, maduresa personal, i aptituds per a establir relacions positives i de treball en equip.

5) ORGANITZACIÓ DELS CURSOS:

D'acord amb els programes i la durada de les dues modalitats de formació, aquesta es desenvoluparà utilitzant els següents recursos, especificats en tipus de sessions:

Sessions Tipus A: Statges de formació global, convivència, en règim d'internat.

Tipus B: Pràctiques educatives en Centres o Institucions.

Tipus C: Classes teòriques de transmissió de coneixements i tècniques.

Tipus D: Sessions pràctiques, en forma de seminaris.

La línia General del projecte pedagògic es concreta i s'organitza articulant els diferents tipus de sessions, professors, llocs, etc... situacions en què es donarà la formació.

Creiem important concretar un mínim d'estructura en els següents mòduls:

1) Les sessions pràctiques tipus B es concreten en:

150 hores per al primer curs

300 " " segon "

450 " " tercer "

La relació de les escoles de formació amb les institucions o Centres que acullin alumnes en període de pràctiques, ha de ser regulada i vegada es posin en marxa i es pugui arribar a concretar formes i duls.

2) Les sessions de "statge" de formació global, tipus A, han de tenir una importància notable donades les seves possibilitats pedagògiques. La vida en internat permet la utilitació més intensiva dels aspectes pedagògics de la vida col·lectiva, a la vegada que s'accentuen les dificultats, cosa que pot permetre d'entendre i viure en un medi on la majoria d'educadors exercirà.

3) Les sessions de tipus D, es deixaran per temes concrets i puntual principalment per als alumnes de tercer curs, o per als alumnes que realitzin la formació segons la modalitat de "situació de treball".

4) Les escoles haurien de completar la formació amb diferents actes, conferències, etc... que fomentin un esperit de recerca i d'intercanvi dins el camp d'acció dels educadors especialitzats, així com un coneixement de diferents professions que en la pràctica conviuran en els diferents llocs de treball.

5) SOBRE L'ORGANITZACIÓ DE L'ESCOLA:

Les escoles de formació d'Educadors Especialitzats han d'estar regulades en tots els seus aspectes, una vegada es reconeixi la funció i estudis a realitzar. Però aquesta comissió creu que degut a la incertesa que alguns aspectes de l'organització de l'escola pot tenir en la metodologia de la formació, creiem important considerar:

- a) Les escoles es dotaran d'un consell consultiu que a més de la presència dels caps de l'Administració Territorial, el Director, Professors i Alumnes de l'escola, hi haurà representació de les institucions que acullin alumnes en pràctiques.
- b) A nivell intern s'ha de contemplar la forma de representativitat d'alumnes en l'organització i gestió del Centre.
- c) L'escola vetllarà per les condicions d'aprenentatge pràctic dels alumnes, tant en el propi Centre com en les Institucions on es realitzin pràctiques.

5.- APENDIX

Suggeriment:

En el cas que el Servei d'Educació Especial se serveixi del present informe com a criteri per a dictaminar sobre el tema, aquesta comissió ofereix la seva col.laboració puntual per verificar que els textos que elaboressin els tècnics lletrats, reflectissin acuradament els criteris exposats.

Components de la comissió:

Pilar Carasa i Martín
Montserrat Calvera i Vehí
Joaquim Jubert i Gruart
Antoni Julià i Bosch
Alfons Martinell i Sempere
Robert Roché i Olivar
Pere Rueda i Quitllet

Barcelona, desembre de 1981.

REFERÈNCIES I CITES

- (1) DIAZ, Elías. "Estado de Derecho y Sociedad Democràtica"
Ed. Cuadernos para el diàlogo. Madrid 1972.
- (2) PERIS, Manuel. "Juez, Estado y Derechos Humanos"
Fernando Torres Ed. Valencia 1957
- (3) MASFERRER, Martí. Projecte de "Recull de la Legislació vigent sobre Infància i Joventut".
Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. Document policopiat. Juny 1982
- (4) RUBIOL, Glòria. "Els Serveis Socials: Organització i funcionament" Ed. Blume Fundació Jaume Bofill. Barcelona 1980
- (5) KANN, Alfred J. i KAMERMAN, Sheila B. "Social Services in International Perspective". Transaction Books. New Brunswick (U.S.A.)
- (6) LIDZ, Theodore. "La persona". Ed. Herder 1973
- (7) C.E.D.J. (Centre d'étude de la délinquance juvénile)
"Les comités de protection de la jeunesse" Brusel.les, 1976
- (8) V 01 "Situación de la Infancia en América Latina y el Caribe" 1979 Fondo Naciones Unidas para la Infancia
- (9) C.C 01 "Social Change and juvenile delinquency". 1979
European Committee on Crime Problems. Consell d'Europa
- (10) C.C 02 "Social Action to prevent". 1972
Co-ordinated Research Fellowships. Consell d'Europa
- (11) C.C 03 "Les Services Sociaux". 1980
Bourses de recherches coordonnées dans le domain social. Consell d'europa.

15.- A N E X E S :

8.-BIBLIOGRAFIA I CITES